Täysistunto

Keskiviikko 2.5.2018 klo 13.59—18.58

Täysistunto alkoi klo 13.59. Täysistunto päättyi klo 18.58.

Puhetta johtivat toinen varapuhemies Tuula Haatainen (13.59—15.58 ja 17.59—18.58) ja puhemies Paula Risikko (15.58—17.59).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Kertomukset

Eduskunnalle on annettu Yleisradion hallintoneuvoston kertomus eduskunnalle yhtiön toiminnasta vuonna 2017 (K 10/2018 vp).

2.2. Kertomukset

Eduskunnalle on annettu Eduskunnan tilintarkastajien tilintarkastuskertomus eduskunnan tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2017, Eduskunnan tilintarkastajien tilintarkastuskertomus Valtiontalouden tarkastusviraston tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2017 ja Eduskunnan tilintarkastajien tilintarkastuskertomus Ulkopoliittisen instituutin tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2017 (K 13-15/2018 vp).

3. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 55/2018 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan jäseniksi edustaja Arto Pirttilahden ja edustaja Eero Reijosen sekä varajäseneksi edustaja Kaj Turusen.

4. Martti Mölsän vapautuspyyntö ympäristövaliokunnan jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 33/2018 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan torstaina 3.5.2018 kello 16 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 3.5.2018 kello 13.

5. Yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomus eduskunnalle 2018

Kertomus K 6/2018 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan, jolle hallintovaliokunnan ja lakivaliokunnan on annettava lausunto.

Asian käsittely keskeytettiin 27.4.2018 pidetyssä täysistunnossa. Vastoin puhemiesneuvoston ehdotusta on keskustelussa Eva Biaudet Johanna Karimäen kannattamana ehdottanut, että myös sosiaali- ja terveysvaliokunnan on annettava lausunto työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle.

Puhemiesneuvosto on tänään 2.5.2018 pidetyssä kokouksessaan tarkistanut aiempaa ehdotustaan ja ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan, jolle hallintovaliokunnan, lakivaliokunnan ja sosiaali- ja terveysvaliokunnan on annettava lausunto. Kun puhemiesneuvoston tarkistettu ehdotus on sama kuin Eva Biaudet'n ehdotus, puhemiesneuvoston ehdotus hyväksyttäneen.

Totean, että asian lähetekeskustelu päätettiin 27.4.2018 pidetyssä istunnossa, ja tässä asiakohdassa voidaan käydä keskustelua vain puhemiesneuvoston ehdotuksesta.

Keskustelu

14.03 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa puhemies! Harvoin jään sanattomaksi, mutta olin nyt pyytänyt puheenvuoron tähän itse asiakokonaisuuteen. — Tämä puhemiesneuvoston esitys on hyvä ja erinomainen, kannatan sitä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan, jolle hallintovaliokunnan, lakivaliokunnan ja sosiaali- ja terveysvaliokunnan on annettava lausunto.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle vaihtelevaa työaikaa noudattavan työntekijän asemaa parantavaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 188/2017 vp
Valiokunnan mietintö TyVM 4/2018 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

14.04 **Anna Kontula vas:** Arvoisa puhemies! Esitys uudesta vaihtelevan työajan ehdosta on parannus nollasopimuslaisten asemaan, joskin vaatimaton sellainen. Vaikean ja monivaiheisen neuvotteluprosessin seurauksena siinä on kuitenkin päädytty ratkaisuun, joka tuottaa työlainsäädäntöön tarpeetonta monimutkaisuutta ja antaa mahdollisuuden asettaa työntekijöitä perusteettomasti keskenään eriarvoiseen asemaan.

Vaihtelevan työajan sopimusehto ei tosiasiallisesti eroa perinteisestä osa-aikaisesta työsopimuksesta juuri muilta osin kuin että suostumusta lisätyöhön ei voi antaa määräämättömäksi ajaksi. Mikäli rajoituksettoman lisätyösuostumuksen kielto ja nollatuntiluokka ulotettaisiin osa-aikaisiin työsopimuksiin, olisivat sopimusmuodot sisällöllisesti identtisiä. Tästä syystä esitetylle kahden erillisen sopimusmuodon mallille ei ole perusteita. Ratkaisu on ongelmallinen, sillä se synnyttää suomalaisille työmarkkinoille kaksi erioikeuksista osa-aikatyöntekijöiden ryhmää. Jatkossa jopa samalla työpaikalla saman lisätyön tarjoamisvelvoitteen piirissä voi olla sekä rajattoman lisätyösuostumuksen antaneita että määräaikaisen lisätyösuostumuksen piirissä olevia. [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Pyydän edustajia käymään keskustelut käytävällä. Kuunnellaan puheenvuoroja.

Kaksi erillistä osa-aikatyön sopimusmuotoa lisää muutenkin sotkuisen työlainsäädännön monimutkaisuutta entisestään. Se aiheuttaa yrityksille hallinnollista taakkaa ja heikentää yksittäisen työntekijän mahdollisuutta pitää huolta oikeuksistaan. Tästä syystä teen vastalauseen 2 mukaisen lausumaesityksen: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee lainsäädännön muutoksen, jolla osa-aikatyötä koskevalla sopimuksella työtä tekevien ehdot saatetaan vastaamaan vaihtelevaa työaikaa tekevien oikeuksia ja ehtoja.”

14.06 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Arvoisa puhemies! Kävimme jo viime viikolla melko perusteellista keskustelua tämän aiheen ympärillä, joten en nyt enää aloita tätä keskustelua alusta. Hallituksen ja opposition ajattelun erot tulivat selkeästi siinä keskustelussa esille. Haluan ainoastaan todeta, että tämä lakiesitys kyllä parantaa nollatuntisopimuksella työskentelevien asemaa, mutta ei riittävästi. Jatkossakin nollatuntisopimuksella työskentelevien on vaikeampi vaatia oikeuksiaan ja he jäävät edelleen monessa suhteessa työnantajan armoille. Hyvät työnantajat saavat eväitä asioiden parantamiseen, mutta lainsäädännön tulisi antaa riittävä turva kaikille työntekijöille.

Vastalauseessamme esitimme pykälämuutoksia, jotka olisivat parantaneet nollatuntisopimuksella työskentelevien asemaa enemmän kuin hallituksen esitys, mutta hävisimme äänestyksen. Tässä voi vain todeta, että paljon jää korjattavaa seuraavalle hallitukselle tässä asiassa, mutta kannatan lämpimästi edustaja Kontulan esittämää lausumaehdotusta.

14.07 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On kuultu nyt kaksi opposition puheenvuoroa, joissa on se sisältö, että nollatuntisopimuksella työskentelevien ihmisten tilannetta kyllä parannetaan, mutta ei riittävästi. Jos me ajattelemme sitä kansalaisaloitetta, joka tästä asiasta tehtiin, niin siinähän esitettiin nollatuntisopimusten kieltämistä kokonaan. Tässä on mielestäni juuri se tilanne, mikä on myös näiden hallituksen kehysriihessä tekemien ratkaisujen — jotka ovat jo johtaneet välikysymykseen — kohdalla, että kun pyritään mahdollisimman hyvään turvallisuuteen kaikille työssä olevilleen, niin tehdään ratkaisuja, jotka itse asiassa merkitsevät työpaikkojen vähentymistä. Niinpä esimerkiksi muutama päivä sitten A-studiossa kysyttiin, onko parempi määräaikainen työsuhde vai pysyvä. Totta kai pysyvä on parempi, mutta määräaikainenkin on parempi kuin työttömyys.

14.09 **Eero Heinäluoma sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä aihe kyllä ansaitsee tulla huolella puhutuksi ja myös johtaa konkreettisiin johtopäätöksiin. Nimittäin tällä epävarmuudella on erityisesti nuorten ihmisten osalta aito vaikutus niihin ratkaisuihin, mitä he tekevät omassa elämässään. Äskettäin valmistuivat tilastotiedot siitä, mikä on ollut syntyvyys viime vuonna, ja se on kyllä todella karua luettavaa. Meillä on siis syntyvyys tippunut 50 000:een. Täytyy mennä siis nälkävuosiin saakka, että löydetään yhtä vähän uskoa tulevaisuuteen. Kun nyt eri reiteistä tätä nuorten elämää tehdään epävarmaksi — määräaikaiset työsopimukset, nollatuntisopimukset, monet muut — niin niiden loppuseuraamus on, että ei uskalleta tehdä niitä ratkaisuja, jotka tarkoittavat perheen perustamista ja lasten hankkimista. Tämän pitäisi myös olla meidän huolemme.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Avataan tästä debatti. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat vastauspuheenvuoron, nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta.

14.10 **Martti Talja kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuten täällä salissa on jo varhemmin tullut esille, kyse on kansalaisaloitteen, jolla kiellettäisiin nollatuntisopimus, johdosta tehdyistä kehittämistoimenpiteistä. Minusta työ- ja elinkeinoministeri on tehnyt erinomaisen kompromissiehdotuksen kahden hyvin kaukana toisistaan olevan mielipiteen välillä, ja tällä sopimuksella nyt parannetaan olennaisesti entisen nollatuntisopimuksen piirissä olevien kansalaisten asemaa, työntekijöiden asemaa. Työnantajan näkemyksestä, paljonko hän tarvitsee työvoimaa, lähdetään tekemään vaihtelevan työajan sopimusta. Sairausloma-ajan, äitiysloma-ajan palkka, karenssiajat on sovittu tässä kohtuullisesti ja nimenomaan sille tasolle, joka on osa-aikatyötä koskeva. Itse pidän tätä sopimuspohjaa jopa parempana kuin osa-aikatuntisopimuspohjaa.

14.11 **Antero Laukkanen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Valiokuntakäsittelyssä kävi selkeästi ilmi, että tämä asia ei ole helpoimmasta päästä, ja valitettavasti, vaikka kompromissiin pyrittiin, sitten kuitenkaan oppositio ja hallituspuolueet eivät päässeet yhteiseen sopimukseen. Kaikesta huolimatta tämä on selkeä askel parempaan

suuntaan, ja erityisen hyvää siinä on se, että nyt on tämä velvoite työnantajalla ja työntekijällä neuvotella keskenään eli molemmin puolin pöytää syntyy keskustelua siitä, miten tätä työaikaa voidaan yhdessä suunnitella. Työntekijällä on vielä mahdollisuus ottaa avustaja mukaan tähän prosessiin. Parannettavaa tähän jäi, mutta surullista olisi, jos tämä ei menisi eteenpäin edes hieman.

14.12 **Jari Myllykoski vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! En halua nyt millään tavoin arvostella, mutta nyt ei ole kysymys sopimuksesta vaan lainsäädännöstä, edustaja Talja. Pitää ymmärtää se, että työmarkkinajärjestöt tekevät sitten sopimuksia ja tässä talossa säädetään lakeja. Jos valiokunnassa ei ole yhteisymmärrystä, jäädään erimieliseksi, niin ei oppositiosta ole arvosteltu sitä, etteikö tämä olisi ollut askel oikeaan suuntaan, mutta se, mitä me olisimme varmasti oppositiossa enemmän halunneet, on, että työntekijöiden työsuhdeturvalle olisi pitänyt antaa suurempi arvo sen nollasopimuskansalaisaloitteen pohjalta, joka tässä nyt ei toteudu. Minun mielestäni tässä on tuotu hyvin esille se, että on kahdenlaisia asioita, ja edustaja Kontula on kuvannut sen erittäin hyvin, mitä pitäisi paremmin tehdä, ja hänen vastalauseessaan [Puhemies koputtaa] se on perusteltu.

14.13 **Eero Suutari kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Heinäluoma antoi sellaisen kuvan, että olisi syntymässä tilanne, jossa epävarmuutta luodaan lisää ja työelämä vaikeutuu työntekijälle, mutta ainakin tässä lakiesityksessä nimenomaan tehdään niin, että työntekijällä on useasti, vähän niin kuin oikeastaan koko ajan, näköpiirissä se tilanne eteenpäin ainakin viikoksi, jos ei kahdeksi, siitä, minkälaista ja missä työtä tehdään. Ja jos työnantaja määrittelee työn eri tavalla kuin mitä tarve on, niin pitää pystyä neuvottelemaan siitä, että jatkossa se työaikasopimus on samalla se työnantajan tarve. Elikkä tässä on tarkoitus nimenomaan kehittää työelämää sellaiseksi, että nimenomaan työntekijän on helpompi suunnitella omaa elämää ja sitten myös sovittaa yhteen useampia työnantajia — esimerkiksi tehdessään useammalle työnantajalle työtä, jos ei yhdellä työnantajalla ole tarpeeksi työtä.

14.14 **Maria Tolppanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä nyt vaikuttaa ennemminkin siltä, että työnantaja pystyy tässä suunnittelemaan sitä, käyttääkö työntekijää työssä vai eikö käytä. Työntekijälle tämä on erittäin epävarma sopimus, siitä ei valitettavasti pääse yhtään mihinkään. Jos nollatuntisopimus sisältää täyden nollan, se ei anna yhtään mitään työntekijälle, ei pienimmässäkään määrin eikä pienintäkään turvaa, ja tämä on hyvä muistaa. Nolla antaa uutta turvaa vain silloin, jos on sovittu tunteja aikaisemmin ja työntekijä sattuu sairastumaan. Silloin työnantajan täytyy maksaa palkkaa, vaikka työntekijä on sairaana, säädösten mukaan. Mutta missään nimessä missään ei sanota, että työnantajan täytyisi antaa näitä tunteja enemmän kuin nolla työntekijälle.

Kyllä minusta nyt näyttää siltä, että tämä lakiesitys itse asiassa tasoittaa tietä sekä yleissitovien että normaalisitovien työehtosopimusten alasajolle [Puhemies koputtaa] tässä maassa. [Ben Zyskowicz: No ehdottakaa hylkäämistä!]

14.15 **Olavi Ala-Nissilä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on syntynyt hyvä kompromissiesitys, ja tätä on helppo tukea. Kun ajatellaan nuorten kannalta asiaa, niin kuin edustaja Heinäluoma viittasi, niin totta kai maailma on epävarmempi. Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnassa sanotaan, että maailma muuttuu seuraavan 20 vuoden aika-

na enemmän kuin se on muuttunut edellisen 200 vuoden aikana. Mutta se, millä tavalla me luomme varmuutta ja tulevaisuudenuskoa nuorille, on juuri se, että me uudistamme yhteiskuntaa siten, että on mahdollisuus päästä töihin myöskin tässä muuttuvassa työmaailmassa, ja siten, että turvataan sitä sosiaaliturvaa eikä velkaannuteta tolkuttomasti valtiontaloutta eikä tehdä tolkuttomia esityksiä edes vappupäivänäkään.

14.16 **Juhana Vartiainen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä puhuttiin jo syntyvyydestäkin tässä yhteydessä. Syntyvyys on tärkeä asia, mutta ei meidän kyllä kannata lähteä tällaiseen laulantaan, jota me olemme viime viikkoina nähneet, jossa suuri osa hallitusta vastustavista amatööridemografeista liittää nyt hallituksen toimet työllisyyden nostamiseksi näihin viimeaikaisiin syntyvyyslukuihin. Sellaiselle ei ole mitään perustaa. Me tiedämme jotain syntyvyydestä kautta Euroopan ja Suomenkin, ja sillä on kuitenkin jonkinlainen yhteys työllisyyteen ja työttömyyteen. Eli tämä, mitä hallitus onnistuneesti tekee eli nostaa työllisyyttä ja alentaa työttömyyttä, ehkä voi toimia tässä oikeaan suuntaan, mutta eihän meillä siitäkään vielä ole näyttöä.

Ja edustaja Tolppaselle pitää sanoa se, että kyllä nollasopimuskin antaa juuri sitä, mitä sen pitää antaa, sellaiselle ihmiselle, joka haluaa sellaisen sopimuksen. Meillä on suuri määrä erilaisia tilanteita ja ihmisiä työmarkkinoilla, [Puhemies: Aika!] ja meidän täytyy kunnioittaa heidän sopimusvapauttaan.

14.17 **Touko Aalto vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näyttää siltä, että tässä salissa on kaksi erilaista keskustelua. Tämä käsiteltävä lakiesitys on itsessään askel parempaan suuntaan. Mutta kun edustaja Heinäluoma lavensi keskustelua muun muassa syntyvyyteen, niin täytyy todeta, että kun keskustellaan syntyvyydestä, niin ainoa tapa, miten voidaan asiasta keskustella, on ensinnäkin kunnioittaa naisten itsemääräämisoikeutta, toinen asia on tasa-arvon lisääminen työmarkkinoilla ja kolmas asia on arjen turvallisuuden lisääminen nuorten osalta. Kun katsotaan kokonaisuudessaan hallituksen askelia työmarkkinoilla nuorten kannalta, niin siinä se iso ongelma on, että nuorten tulevaisuudenusko on heikentynyt, arjen epävakaus on lisääntynyt, ja se edellyttäisi hallitukselta enemmän toimia nimenomaan sen varmuuden ja tulevaisuudenuskon lisäämiseksi eikä askelia väärään suuntaan.

14.18 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Harmi, että edustaja Vartiainen lähti salista, kuten kävi myös viime viikolla, kun hän tuntuu kyseenalaistavan sen, onko työelämän epävarmuudella tai sillä lainsäädännöllä yhteyttä syntyvyyteen, ja on käyttänyt moneen otteeseen termiä ”amatööri”.

Arvoisa puhemies! Suomen Kulttuurirahaston rahoittama kaksivuotinen tieteen työpaja pureutui perheen perustamisen haasteisiin. Tähän työpajaan osallistui johtavia perhetutkijoita Suomesta, Australiasta, Japanista, Portugalista ja Britanniasta. Tämä tieteen työpaja, joka todella pureutui tähän kansallisessa tutkimuksessa, totesi, että lastenhankintapäätöksiin vaikuttavat keskeisesti myös sukupuolten tasa-arvokysymykset, työ- ja perhepolitiikka ja yhteiskunnallinen ilmapiiri. Toivottavasti edustaja Vartiainen ei pidä näitä tutkijoita amatööreinä, [Puhemies koputtaa] ja haluaisin kuulla hallituspuolueilta arvioita, miten esimerkiksi [Puhemies: Aika!] tämän hallituksen päätökset ovat vaikuttaneet sukupuolten tasa-arvoon työelämässä.

14.19 **Katri Kulmuni kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ehkäpä täällä ovat jo unohtuneet monet niistä hyvistä asioista, jotka hallitus teki ensi töikseen: vaikkapa se, että vanhemmuuden kuluja pyrittiin tasaamaan 2 500 euron kertakorvauksella, ylipäänsä se periaate, että meillä on ensimmäistä kertaa Suomen historiassa perheministeri hallituksessa, se, että perhepalveluihin tuli 40 miljoonaa euroa uutta lisärahaa erittäin vaikeassa taloustilanteessa, perhekeskuksista on erinomaisia tuloksia syntynyt näiden vuosien aikana — perheet ovat kaiken politiikanteon ytimessä, aivan varmasti.

Mutta sitten tähän ajankohtaiseen lakiesitykseen, jota käsittelemme: On mukava huomata, että myös opposition vastalauseissa todetaan se, että tämä uudistus on oikeansuuntainen. Nyt tulee jonkinlaisia pelisääntöjä nollatuntisopimuksiin. Toki voi aina sanoa, että ne ovat riittämättömiä, mutta ne ovat ehdottomasti oikeansuuntaisia myös opposition mielestä, jos olen oikein ymmärtänyt. [Johanna Ojala-Niemelä: Mutta riittämättömiä!] Ja on erittäin tärkeää, että myös meidän sosiaaliturvaamme tullaan jatkossa yhdistämään pätkittäisen työelämän kanssa, koska se on se suunta, mihin työn luonne ja murros tulevat menemään.

14.21 **Eero Suutari kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koska edellisen puheeni jälkeen usea edustaja on vedonnut, että tämä työntekijän tilanne tulee nimenomaan epävarmemmaksi tässä lakiesityksessä [Antti Lindtman: Hallituksen koko politiikka!] tai kokonaisuudessa, niin minun mielestäni täällä pitäisi puhua just siitä asiasta, mikä on tämä otsikko, eli tästä asiasta. Tässä asiassa nimenomaan hallitus parantaa työelämää, ja eikö se ole hyvä saada sitä parannusta aikaiseksi? Jos työntekijä näkee, että odotettavissa oleva työaika ei vastaa työnantajan tarvetta siitä työstä, mitä hän tekee, niin hän voi sitten pyytää siinä neuvottelua siitä asiasta, ja hän voi siihen pyytää myös apua, [Jari Myllykoski: Voisiko sitä kutsua luottamusmieheksi?] elikkä voi tulla myös ulkopuolinen neuvonantaja siihen neuvotteluun mukaan.

14.22 **Johanna Ojala-Niemelä sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tuttavapiirissäni oli nuori, joka oli viime kesänä onnellinen saadessaan työpaikan, mutta elokuussa olivatkin suupielet kääntyneet alas, koska selvisi, että tämä on tämmöinen nollatuntisopimus, eli hänelle ei tarjottu kuin yhden kerran koko kesänä työtunteja: yhdeksältä aamulla soitettiin, ja ennen yhtätoista tämä ainoakin kerta oli peruttu.

Kyllä nuoria roikotetaan aivan aiheettomasti näillä nollatuntisopimuksilla. Meillä on nollatuntisopimuksella 30 000 nuorta, jotka tekevät kuitenkin täyttä työaikaa. Eikö heille tulisi tarjota vakituista työtä tässä tilanteessa? Tämä koskee 83 000:ta työntekijää — enemmistö on naisia, enemmistö on nuoria, on myyjiä, on terveydenhuoltoalan työntekijöitä — ja tämä on totta, tämä aiheuttaa pelkoa ja epävarmuutta näissä ihmisissä. Jos sairastuu tai tulee raskaaksi, niin työtunteja ei järjestetä. Tässä ahdingossa nämä nuoret meillä ovat, myös kun puhutaan siitä syntyvyydestä.

Tämä on askel oikeaan suuntaan, mutta tämä on täysin riittämätön. Nollatuntisopimustyöntekijöiden osalta lainsäädännössä on edelleen puutteita ja aukkoja.

14.23 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä nollatuntisopimuksia koskeva hallituksen esitys ja siitä tullut työelämävaliokunnan mietintö ovat mielestäni erittäin hyvät. Lakiesitys luo niitä sääntöjä siihen kipeään tilanteeseen, johon tähän asti ei ole kunnolla sääntöjä ollut juuri minkäänlaisia. Totta kai työlainsäädännön ylei-

set ehdot ovat koskeneet niitäkin sopimuksia, mutta nyt tässä lakiesityksessä, joka vihdoin ja viimein on saanut mietinnön muodon, on ihan selkeitä sääntöjä.

Ja kannattaisi meidän edustajien muistaa sekin tosiasia, että ei kukaan työnantaja kiusallaan mitään sopimuksia rupea tekemään, en jaksa sitä uskoa, vaan kyllä siinä syntyy selkeästi tarve saada työvoimaa. Esimerkiksi kausitöissähän tyypillisesti kesäaikana tarvitaan semmoista työvoimaa, joka ei ole ollut esimerkiksi talvikautena ennakoitavissa mitenkään, ja tällaiseen työvoimaan varmaan on sitten tarve. Kun ihminen pääsee töihin, työnantajan palvelukseen, vaikka määräaikaisella sopimuksella, niin sehän johtaa hyvässä tapauksessa siihen, että kaveri kunnostautuu töissä ja työnantaja toteaa, että tämä nuori mieshän on kelvollinen töihin ja vaikka pitempääkin sopimukseen, joka avaa sen mahdollisuuden pysyviin työpaikkoihin.

14.24 **Eero Lehti kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä näillä nollatuntisopimuksilla työnantaja tarkoittaa hyvää, ei niitä todellakaan tehdä turhan takia, ja nykyaikainen työnantaja lähtee siitä, että työntekijä, joka on tyytyväinen, suoriutuu työstä motivoidusti ja tulos on yleensä parempi. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä vasemmalta]

Se, että suoraan näitä toistaiseksi voimassa olevia työsopimuksia tuskin syntyy lainkaan, johtuu siitä, että sen toisen osapuolen, yrittäjän, riskinkantokyky ei tahdo riittää siihen, että hän ottaisi sellaisen vastuun, esimerkiksi palvelualalla, jossa työvoiman kysyntä ja palvelun tarve vaihtelee vuoden tai vuorokauden tai viikon aikana voimakkaasti. On kuitenkin parempi, että ihminen pääsee työyhteisöön tavalla tai toisella kiinni.

Tekisi mieli sanoa, että varmaan syntyvyyden heikko taso on osittain työmarkkinoista kiinni, mutta mielestäni se johtuu siitä, että on yleissitova järjestelmä, jonka johdosta työhön pääsemisen kynnys on tehty ehkä 15 prosentille suomalaisia aika hankalaksi, [Puhemies koputtaa] ja siihen joukkoon sisältyy paljon nimenomaan nuoria ihmisiä.

14.25 **Antti Rinne sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Suutari, esitin täällä lähetekeskustelussa kysymyksen ministerille — esitän sen nyt teille: Meillä oli semmoinen Eetu-niminen nuorimies, 25-vuotias, tämmöisessä pätkätyöpamfletissa. Hän oli neljällä työnantajalla nollatuntisopimuksilla. Joulukuussa palkka oli yhteensä näiltä neljältä työnantajalta 1 670 euroa — 1 672 taisi olla loppusumma — ja sitten tammikuussa 167 euroa. Kysymys kuuluu: Miten tämä laki muuttaa tätä tilannetta? Miten tämmöisessä tilanteessa perustetaan perhettä ja mietitään lasten synnyttämistä?

Sitten haluaisin myös todeta, kun totesitte, että pitää keskustella vain siitä asiasta, joka on nyt täällä keskustelussa, että tämän hallituksen koko politiikka on hyvinkin palkansaajavastaista ja hyvinkin nuorten ihmisten vastaista, jos miettii näitä esityksiä määräaikaisen työsuhteen perusteettomuudesta tai ikuisesta koeajasta työsuhdeturvan heikentämisen muodossa. [Markku Eestilä: Hyvänen aika!]

14.26 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On kuitenkin hyvä muistaa tässä keskustelussa, että lähtökohtanahan oli kansalaisaloite nollatuntisopimusten täydellisestä kieltämisestä ja se ei saanut eduskunnan tukea, koska haluttiin, että työ- ja elinkeinoministeriö valmistelee lainsäädännön parantamista. Meillä on nyt käsillä se esitys, mikä on lainsäädännön parantamista ja minkä myöskin työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on mietinnössään käsitellyt.

On muistettava se, että jos ei olisi nollatuntisopimuksia, niin toinen vaihtoehto olisi, että olisi sitten vuokratyövoimaa. Elikkä täytyy miettiä, että kun työelämä ylipäätänsä pirstaloituu, niin työn kuva muuttuu, ja siinä mielessä tässä talossa täytyy tehdä kaikki sen eteen, että ne työolosuhteet olisivat yhä parempia. Kyllä jaan sen huolen, mikä täällä salissa on esitetty syntyvyyden suhteen: on kyllä aivan selvää, että vakityösuhteet ovat niitä työsuhteita, joissa ihmiset uskaltavat perustaa perhettä ja hankkia lapsia. Eli siinä mielessä tämä huoli on varmasti yhteinen, mutta kyllä tämä on kuitenkin askel parempaan suuntaan.

14.27 **Eero Reijonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä salissa meitä on muutama hieman varttuneempi edustaja, ja ainakin kun itse perhettä perustin ja muodostin, työttömyysturva oli huomattavasti heikompi kuin tänä päivänä. [Suna Kymäläinen: Oliko vakityö?] Mutta sen ohella kuitenkin uskallettiin perhe perustaa ja lapsia tehdä; ehkä nyt tässä on elämä muuttunut ja tilanne on vähän erilainen. [Suna Kymäläinen: Oliko työmarkkinat erilaiset?]

Minusta on aika kova väite, että palkansaajavastaista on ollut hallituksen politiikka. Jos 100 000 uutta työpaikkaa on luotu tämän vaalikauden aikana, niin ei se voi olla hirvittävästi palkansaajavastaista, kun uskon, että kaikki työntekijät haluavat kuitenkin sitä työtä. Lähtökohtaisesti näin varmasti on.

Työpaikat syntyvät yrityksiin, yrittäjä kantaa riskin, ja varmaan tämäkin nyt käsittelyssä oleva lakiehdotus on oikean suuntainen. Sopimuksethan tehdään kuitenkin sen työntekijän ja työnantajan välillä, ja minä uskon, että kaikki yrittäjät tänä päivänä haluavat myöskin työntekijän parasta.

14.28 **Eero Suutari kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän lakiesityksen tarkoituksena nimenomaan oli parantaa kahta merkittävintä epäkohtaa.

Toinen oli se, että tarve on täydelle työlle mutta ei palkata kuin nollatuntisopimuksella. Tämän pitäisi poistua, ja toivottavasti niitä oikeudenkäyntejä syntyy, että työnantajat, jotka ovat sellaisia, että tällä tavalla pelaavat, joutuvat sitten edesvastuuseen siitä, koska työmarkkinat vaativat nimenomaan reilua peliä. Minun mielestäni se on reilu peli, että jos on täysaikainen tarve, niin palkataan täysaikaiseksi.

Sitten toinen tarve on sellainen, että jostakin muusta syystä kuin työn tarpeen vaatimuksesta vähennetään työntekoa, minkä edustaja Rinne täällä toi esille. Sen pitää myös tästä poistua. Ja nimenomaan tämän lakiesityksen kautta se poistuu, jos käydään sitten oikeudenkäyntejä, joissa työnantaja joutuu vastuuseen niistä, koska on jollakin muulla perusteella kuin työn oleellisen vähenemisen perusteella vähennetty työtä.

14.29 **Markus Mustajärvi vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllähän nollatuntisopimus nykyisellään on ilmainen reservi työnantajalle ilman työnantajavastuita.

Mutta jos puhutaan tästä Sipilän hallituksen työllisyys- ja työmarkkinapolitiikan linjasta, niin kyllähän sen tavoite on, että se palastelee sekä työttömien että työntekijöitten joukon. Aktiivimallin leikkausten kohteeksi joutuvat tietyn tyyppiset työttömät, nuoret ovat olleet jo nyt tähän mennessä monien heikennysten kohteena, ja kiky-sopimus kohtelee eritoten naisia ja naisvaltaisia aloja aika lailla kurjasti. Ja tällä mietinnöllä ei kyllä tule mitään oleellista muutosta parempaan.

Aiemmin, silloin kun pidettiin huolta — tai ainakin yritettiin pitää huolta — kunnon pelisäännöistä, työvoimapolitiikan tavoitekin oli se, että ensin työntekijä esimerkiksi harjoit-

telupaikan kautta käy näyttämässä itseään, sitten tuettu määräaikainen työpaikka, sitten määräaikainen työpaikka ilman tukea ja sen jälkeen toistaiseksi voimassa oleva työsopimus. Eli pyrittiin pysyvään työsuhteeseen, kun nyt näyttää olevan tarkoitus, että pyritään pysyvään epävarmuuteen.

14.31 **Ilmari Nurminen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Me olemme tosiaan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa käsitelleet tätä asiaa pitkään ja monelta kantilta. On totta, että tämä on hiiren askel parempaan suuntaan. On tärkeää luoda hyvät pelisäännöt, koska me tiedämme, että varsinkin sote-alalla tämä tulee kasvamaan. Nyt kun tätä hallituksen uudistusta viedään, tämäntyyppiset työsuhteet tulevat varmasti sote-alalla enemmän lisääntymään.

Mutta ehkä tämän koko asian pihvi on se, että tämä vakiinnuttaa nollatuntisopimusten käytön osaksi meidän työmarkkinoitamme, ja minun mielestäni se on huolestuttavaa.

Sitten tästä ehdosta, että työvoiman tarve on kiinteä. Jos minä työskentelen vaihtelevan työajan sopimuksella ja minulla on paljon tunteja, mutta sopimuksessa on kuitenkin nolla, niin minä voin pyytää työnantajalta jotain neuvottelua, mutta ei se välttämättä johda mihinkään tuloksiin. Eli käytännössä meidän olisi pitänyt selkeämmät pelisäännöt luoda tälle. Minä en ymmärrä, minkä takia oikeuden kautta aina pitää hakea ratkaisua. Eikö meidän lainsäätäjien pitäisi tehdä selkeät pelisäännöt, ettei tarvitsisi lähteä oikeuteen riitauttamaan näitä?

Tämä vakiinnuttaa nollatuntisopimukset osaksi meidän työmarkkinoitamme, ja se on valitettavaa.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Käydään vielä muutama vastauspuheenvuoro ja sitten mennään puhujalistaan. — Edustaja Heikkinen.

14.32 **Hannakaisa Heikkinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomessa on historiallisen alhainen syntyvyys, ja sen pohjalta olen kyllä sitä mieltä, että on kyllä ihan aiheellista kaikissa väleissä tähän huomiota kiinnittää.

Edustaja Lindtman nosti kolmantena kohtana yhteiskunnallisen ilmapiirin merkityksen myös lasten hankkimisen aloittamisessa merkityksellisenä asiana. Hyvä on muistaa, että myös me luomme sitä ilmapiiriä, mitenkä me asioista täällä puhumme ja mitenkä media sen välittää.

Lapsi- ja perhestrategian valmistelu päätettiin aloittaa kehysriihessä. Tämä on valtavan tärkeä asia, että me saisimme vaalikausien yli jatkuvaa politiikkaa, joka tukee, eivätkä nämä ratkaisut poukkoile. Sillä on varmasti merkitystä, miten nuoret perheet kokevat turvaa tässä asiassa. On myös hyvä muistaa, että me yhdessä päätimme antaa, kun Suomi täytti 100 vuotta, Itlalle, Itsenäisyyden juhlavuoden lastensäätiölle, 50 miljoonaa euroa, ja tuo säätiö tekee työtä lapsien ja lapsiperheiden hyväksi. Se on [Puhemies koputtaa] iso ja merkittävä päätös.

14.33 **Kaj Turunen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tietysti uskon, että oppositio tänä päivänä väittää, että tämä hallitus on tehnyt palkansaajavastaista politiikkaa, mutta kun itse olin viime vaalikaudella oppositiossa, arvostelin silloista hallitusta kovasti siitä, että silloinen hallitus teki palkansaajavastaista politiikkaa. Ja itse asiassa se onnistuikin sitä tekemään sillä tavalla, että menetettiin 100 000 työpaikkaa, jotka tämä hal-

litus on kuitenkin saanut tehtyä takaisin, eli tehnyt palkansaajia lisää liki 100 000 tähän maahan. Kun sen lisäksi työn verotusta on vähennetty, niin ei tämän hallituksen toimia nyt voi oikein moittia palkansaajavastaisiksi.

Mutta kun otettiin esille tämä syntyvyys ja sen väheneminen, se on tietysti huolestuttava asia. Siihen vaikuttaa ylipäänsäkin nuorten usko tulevaisuuteen, ja siihen liittyy monta eri asiaa. Mutta minä en ymmärrä tätä logiikkaa, kun sanotaan, että jos nollatuntisopimuksen piirissä olevien asemaa parannetaan, se vaikuttaisi negatiivisesti syntyvyyteen. Tämä logiikka ei mene perille.

14.34 **Suna Kymäläinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä edustaja Vartiainen aiemmin totesi, että nollatuntisopimuksia tekevät vain he, ketkä haluavat nollatuntityösopimuksen ottaa vastaan, mutta samaan aikaan hallitus on esittämässä, että alle 30-vuotiaiden tulisi näitä sopimuksia vastaanottaa.

Tässä laissa, tässä esityksessä, sanotaan, että nollatuntisopimukselle pitää aina olla perusteet. Mutta mitkä ne perusteet ovat? Otan esimerkin, kuinka on esimerkiksi jäätelökioskin myyjän osalta. Oma tyttäreni on aikanaan työskennellyt jäätelökioskilla, ja kun hänelle oli työpäivä merkitty ja aamulla satoi vettä, työnantaja soitti, että nyt sataa vettä, ei tarvitse tullakaan. Iltapäivällä paistoi aurinko, jolloin työnantaja soitti neljän aikaan, että viideltä pistetäänkin kioski taas pystyyn, tervetuloa töihin ja niin pois päin. Eli onko sää se tekijä? Ja kuinka oletetaan, että nämä nuoret ihmiset elävät tässä jatkuvassa odotuksessa, että onko menossa töihin aamulla vai iltapäivällä ja niin poispäin?

Me keskustelemme tässä kansalaisaloitteen pohjalta tehdystä hallituksen esityksestä, ja tuntuu kovin erikoiselta, että täällä jatkuvasti todetaan, että nyt on kysymyksessä kompromissi. [Puhemies koputtaa] Ketä vastaan kompromissi?

14.36 **Martti Talja kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Ojala-Niemelä kertoi tilanteesta, jossa me elämme tällä hetkellä. Meillä on nollatuntisopimus 0—40, ja tällä rajataan se työnantajan mahdollisuus tehdä tämänkaltaisia sopimuksia, mutta sen tulee perustua nimenomaan siihen työvoimatarpeeseen.

Edustaja Kymäläinen otti juuri esille tilanteen, jossa tällä lainsäädännöllä nyt määritellään työvuorolistan tekemisen velvoittavuus kolme viikkoa etukäteen. Tämänkaltaista tilannetta ei voi syntyä enää tässä uudessa tilanteessa, [Suna Kymäläinen: Niinkö?] siis lainsäädännön pohjalta. Itse asiassa tämähän on harvinaisen hieno tapa päättää kansalaisaloite, jossa asiantuntijat ovat pohtineet, miten tullaan järjestämään kolmikannassa, sen jälkeen siitä on tehty lainmuutokset ja ne lähes yksimielisesti nyt hyväksytään täällä. Itse asiassa edustaja Kontula otti esille sen, että ainoa ero osa-aikatyön ja vaihtelevaan työaikaan perustuvan sopimuksen välillä on nimenomaan lisätyön tarjoamisvelvoitteen hyväksymisessä.

14.37 **Anna Kontula vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun hehkutetaan niitä 100 000:ta uutta työpaikkaa, niin pitää muistaa, että ensimmäisellä vuosineljänneksellä tehtyjen työtuntien määrä ei kuitenkaan lisääntynyt. Jos työpaikat lisääntyvät mutta työtunnit eivät lisäänny, niin minun matematiikallani siellä ei voi olla taustalla muu kuin työn pirstoutuminen, josta me osittain puhumme silloin, kun me puhumme nollatuntisopimuksista.

Täällä on hallituksen puolelta sanottu, että opposition vaatimuksia nollasopparisääntelyn tiukentamiseksi ei voi tehdä, koska työpaikat. Minä haluaisin nyt kuulla, millä lailla tämä minun vastalauseeni sisältämä esitys lainsäädännön selkiyttämisestä ja ymmärrettävämmäksi tekemisestä heikentää yritysten mahdollisuutta työllistää, tai millä tavalla ne muut esitykset, joista viime viikolla äänestettiin — oikeus irtisanoutua, jos työantaja ei työtä tarjoa yhtään tuntia — heikentävät työllistämismahdollisuuksia.

14.38 **Mikko Savola kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllähän pyrkimyksenä on tietysti se, että nuorilla, niin kuin kaikilla muillakin, on työtä, on sellaista työtä, että voi saada työkokemuksia ja sen kautta osoittaa ne kykynsä ja saada se vakituinen työpaikka. Kaikki nämä kokonaisuudet, mitä hallitus on tehnyt, tähtäävät siihen, että ihmisillä olisi enemmän työtä. Kyllä minä kummeksun vähän näitä puheenvuoroja, että tällä 100 000 uudella työpaikalla ei olisi mitään merkitystä, vaan tällä nyt pirstaloitaisiin ja se olisi jollakin tavalla huono asia. [Välihuutoja vasemmalta] Olisiko se sitten parempi vasemmiston mielestä, että nämä ihmiset olisivat työttöminä, kortistossa, syrjäytymässä, eivät saisi työkokemusta, eivät pääsisi työelämään kiinni, eivät pystyisi sitä omaa elämäänsä rakentamaan eteenpäin?

Kyllä joka tapauksessa tämä lainsäädäntö, mitä nyt nollatuntisopimuksiin liittyviin asioihin on tehty, parantaa asemaa. Ja kuten tässä keskustelussa on käynyt ilmi, niin sosiaaliturva ja nämä määräaikaiset työsopimukset yhdistyvät, ja se on totta kai askel [Puhemies koputtaa] parempaan suuntaan. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Siitä ollaan samaa mieltä!]

14.39 **Jari Myllykoski vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minä iloitsen siitä, että lähes 100 000 ihmistä on saanut polun työpaikalle. Ja jos hallitus haluaa siitä kaiken kunnian ottaa, niin ottakaa pois, mutta muistakaa se, että on väärin vannoa täällä sitä, että näille 100 000 uudelle työllistyneelle tulee tuhat euroa enemmän kuukaudessa. Sitä älkää kertoko. Edustaja Kontula kertoi tässä juuri, että yhtään työtuntia lisää ei ole tullut. Mistä voidaan silloin sanoa, että markkinoille, työttömille on tullut tuhat euroa kuukaudessa lisää, jos yhteen laskien ei ole tullut yhtään lisätuntia? Joku on silloin menettänyt niitä työtunteja saman verran, ja se tarkoittaa juuri edustaja Kontulan kuvaamaa tilannetta, että työelämä on pirstoutunut. Joltain tämä on siis pois. Minun mielestäni on epäjohdonmukaisuutta väittää, että melkein 100 000 ihmiselle on tullut [Puhemies koputtaa] tuhat euroa kuukaudessa lisää, kun se on ollut joltain pois.

14.40 **Eero Reijonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nyt täytyy kyllä todeta, että eduskuntasalissa lakien kautta me emme lisää niitä tuhansia euroja, ne ovat sopimusyhteiskunnan asioita, niin kuin ensimmäisessä puheenvuorossanne viittasitte. Nyt vähän puhutte ristiin siitä, että se onkin meidän vikamme täällä eduskunnassa, jos ei ole tuhatta euroa tullut tilille rahaa, kun on tämä uusi sopimus saatu, [Eduskunnasta: Tehän väitätte hallituksen ansioksi kaiken!] ja ymmärtääkseni laajasti myöskin vasemmalla tuettiin kiky-sopimusta, joka nyt on teillä vähän hakusessa, onko se hyvä vai ei. Tuntuu siltä, että jos ei ole tullut tuhatta euroa, niin on väärin sammutettu tämä työttömyystilanne, eli siitä tässä on minusta kysymys, puhutaan ihan eri asioista.

14.41 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edelleen haluan korostaa, että tämä lakiesitys on parannus nykytilanteeseen, sitä ei oppositio missään nimessä halua kiistää. On totta myös se, että meillä on ihmisiä, jotka haluavat tehdä töitä nollatuntisopimuksilla, ja sekin on silloin ihan ok. Mutta ne, jotka haluaisivat lisätunteja, jäävät edelleenkin yksin vaatimaan näitä oikeuksiaan. Esimerkiksi, jos työntekijä on sitä mieltä, että työajan vakiinnuttaminen olisi perusteltua siellä hänen työpaikallaan ja työtä olisi enemmän, ja hän lähtee vaatimaan asiaa, niin kyllä siitä tulee hänelle pitkä ja vaativa prosessi ja moni työntekijä jättää asian kesken, jos hänen täytyy viedä tämä oikeuteen. On aivan liian kohtuutonta vaatia tämmöistä asiaa. Toisaalta on myös suuri riski siitä, että tunnit vähenevät tai loppuvat ihan kokonaan, jos työntekijä rupeaa kritisoimaan työnantajaa.

14.42 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ihmettelen sitä asennetta, että muka työnantaja olisi semmoinen ilkeä, joka haluaa ihmisiä kiusata joillakin kummallisilla sopimuksilla. Todellakin tiedän sen, että esimerkiksi kiinteistöhuoltoyhtiöillä ja monilla tällaisilla kausityötä teettävillä yhtiöillä on näin kesäaikana paljon sellaista työtä, jota ei todellakaan esimerkiksi talviaikana ole, ja palkataan tämmöistä työvoimaa, joka on hetken aikaa talossa. Itsekin olen aikanaan opiskelun lomassa tällaisia töitä tehnyt paljon ja hankkinut opiskelurahat sillä, enkä ole yhtään katkera siitä ajasta — mielenkiintoista, haastavaa aikaa — [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryhmästä] ja se on mahdollistanut sitten myös sitä kautta pysyvän työsuhteen. Edustaja Lindtman, sitä kautta löysin sen oman leipäpuuni, joka sitten on kestänyt 25 vuotta, metsäammattilaisen työtä ennen tätä työtehtävää. Älkää nyt, hyvät ihmiset — aivan on varmaa, että siitä työstä, jota ihminen tekee ja luo sen suhteen siihen työnantajaansa ja näyttää ne kyntensä, että minä pystyn nämä hommat tekemään, se työnantaja sitä työntekijäänsä ei halua karkuuttaa, kun se näkee, että tämä kaverihan pystyy töihin. Muistakaa myös tämä, [Puhemies koputtaa] ei tässä ole pelkkää mustaa, tämä on ihan hyvä asia. [Olavi Ala-Nissilä: Yli neljänneksessä yrityksistä on työvoimapulaa!]

14.43 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Hoskosella taitaa nyt mennä kausityö ja nollatuntisopimukset sekaisin, vaihteleva työaika sekaisin, mutta voimme tähän palata myöhemmin.

Arvoisa puhemies! Tähän syntyvyyteen: En ollut kyllä uskoa korviani, kun edustaja Reijonen sanoi, että kyllähän sitä ennenkin lapsia tehtiin ja että liittyykö tämä työelämän epävarmuus nyt siihen. Tiedättekö te, hallituspuolueet, minkälaisessa määräaikaisuuksien, pätkätöiden todellisuudessa nykypäivän nuoret työmarkkinoilla elävät? 60 prosenttia uusista määräaikaisuuksista kohdistuu nimenomaan naisille [Oikealta: Kyllä kyllä!] ja erityisesti nuorille ja naisille, ja monet näistä pätkätöistä kasaantuvat juuri siihen vaiheeseen elämää, jolloin pitäisi ottaa niitä rohkeita askelia ja rakentaa elämänpolkua eteenpäin. Kuvaavaa on tämä hallituksen esitys näistä nollatuntisopimuksista. Te ette edes hyväksy sitä, että henkilöstöryhmät saisivat tiedon, millä perusteella firmassa nollatuntisopimuksia käytetään. Edes tietoa te ette suostu antamaan [Puhemies: Aika!] työntekijöille. Onko tämä oikein? No ei ole.

14.44 **Reijo Hongisto sin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Mäkisalo-Ropponen käytti erittäin hyvän ja ansiokkaan, rakentavan puheenvuoron, kiitän

häntä siitä. Edustaja Lindtman käytti puheenvuoron, pohdiskeli sitä, minkä takia lapsia tehdään. Menemättä nyt sen enempää siihen tekotapaan tai motivaatioon, minkä takia lapsia ylipäätänsä tehdään tai minkä takia lapsia siunaantuu, mutta kun edustaja Lindtman kysyi, ”tiedättekö te näitten nuorten elämästä”, niin itselläni on kaksi poikaa, vähän yli 20-vuotiaita molemmat, ja molemmat tekevät pätkätöitä. Vappuna tulivat kotiin, kertoivat isälle iloisena siitä, että ”isä, jälleen työsopimusta uusittiin, nyt on jalka ovenraossa”, ja minä sitten pojille sanoin, että ”tämä on vähän niin kuin urheilusuoritus, nyt on näytön paikka ja katsotaan, valitaanko miehet kisoihin”. Pojat iloitsivat siitä, että saavat opiskella ja saavat tehdä näitä töitä tässä ohessa. Asia on varmasti hyvinkin monitahoinen, ja tuntuu siltä, että tässä puhutaan toisemme ohi ja on tapahtunut lievää väärinkäsitystä, mutta ollaan hyvä polun suunnassa [Puhemies koputtaa] ja jatketaan edelleen asian eteenpäinviemistä.

14.46 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä oli hetki sitten keskustelua siitä, mikä on tämän hallituksen asenne kokonaisuudessaan työelämään ja sen turvallisuuteen/turvattomuuteen, ja kun täällä kerrottiin hallituspuolueiden toimesta, että emmekö ollenkaan muista, mitä kaikkea tässä tällä hallituskaudella on tehty, niin minä voin kyllä mennä takuuseen, että kyllä muistetaan. Kyllä varmasti moni muistaa esimerkiksi nämä pakkolakiuhkailut, mitä hallitus teki: hyppäsi Elinkeinoelämän keskusliiton pukukoppiin, ja sieltä käsin sitten seurauksena syntyi lopulta tämä kiky, jonka seurauksena kävi niin, että kyllä varmasti aika moni julkisen sektorin pienipalkkainen nainen muistaa, että lomarahat on tämä hallitus käytännössä leikannut. Moni ihminen muistaa, että tämä hallitus toi oikeudentajua loukkaavan aktiivimallin, ja varmasti moni ihminen tänä päivänäkin kysyy, tuolla vapputoreilla todella moni nuori ihminen tuli kysymään, miksi on niin, että nyt sitten edelleen ollaan heikentämässä työsuhdeturvaa muun muassa näiden nuorten perusteettomien pätkätöiden osalta.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Edustaja Ala-Nissilä, ja sitten mennään puhujalistaan.

14.47 **Olavi Ala-Nissilä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Luin juuri Elinkeinoelämän keskusliiton viimeisen tiedotteen siitä, että 22 prosenttia suomalaisista yrityksistä potee työvoimapulaa ja näkee, että se on heillä kasvun este. Tämä seikka, että töitä on tarjolla, kyllä parantaa työntekijän asemaa aina. Me tiedämme, että palkat alkavat joillain olla hiukan ylöskinpäin jo, ja se on työntekijän taloudessa tietysti hyvä asia kokonaisuudessaan, ja kokonaisuuden kannalta sitä pitää miettiä. Mutta kyllähän tämä suuri kuva kannattaa muistaa, että nyt on toivon näköala nuorilla, kun on töitä ja haetaan suoraan korkeakoulusta jo ennen valmistumista töihin monilla aloilla.

14.47 **Eero Heinäluoma sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Kontula sanoi kyllä asian niin kuin se on, että ikävä kyllä tehdyt työtunnit eivät ole lisääntyneet siinä samassa määrässä kuin työpaikkojen määrä on tilastojen mukaan lisääntynyt. Me olemme tehdyissä työtunneissa vuoden 2000 tasolla tällä hetkellä, ja tässä on koko meidän keskustelumme ydin, että työsuhteet ovat pirstaloituneet ja tätä nollatunti- ja osa-aikaisuushommaa on yhä suuremmassa määrin.

Minun huoleni on aito tästä syntyvyydestä, että nuori ikäluokka kohtaa tämän epävarmuuden koko voimallaan. Niillä, jotka ovat olleet jo työelämässä, on kuitenkin keskimäärin ottaen paremmat työehdot suhteessa yöpaikan turvallisuuteen. Jos me emme tätä huolta voi katsoa koko politiikassa, mitä Suomessa tehdään, mukaan lukien hallituksen politiikka, niin eihän meillä sitten ole mitään ratkaisujakaan. Kyllä täytyy puhua siitä, miksi syntyvyys on romahtanut viime vuonna tasolle, jota ennen [Puhemies koputtaa] ei ole nähty kuin nälkävuosien aikana.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Nyt mennään puhujalistaan.

14.49 **Katri Kulmuni kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Pakko ehkä vielä tähän äskeiseen debattiin kommentoida sen verran, että kyllä työpaikkoja on syntynyt lisää tällä vaalikaudella. Lisäys on nimittäin 77 090 työpaikkaa. [Suna Kymäläinen: Entäs työtunnit? Työtunnit eivät ole lisääntyneet!] Se on aika merkittävä määrä. Nämä ovat syntyneet pk-yrityksiin, ja tämä sali varmasti ymmärtää hyvin, miten talouden lainalaisuudet toimivat, eli on erittäin tärkeää, että meillä on yrityksiä, jotka pystyvät työllistämään ihmisiä, ja talous on lähtenyt kasvuun, 90 000 ihmistä on saanut työtä. Siinä näkyy varmasti se ilmiö, että meidän työelämämme on suuressa murroksessa. Työ on pätkittäistä, kausittaista, se on pirstaleista, ja siksi on hirvittävän tärkeää, että meidän sosiaaliturvamme pystytään yhteensovittamaan tähän uudenkaltaiseen työhön. Meillä on paljon sesonkiluontoista työtä, sitä ei riitä koko vuodeksi, mutta on tärkeää, että silloin kun sesonki on kuumimmillaan, sekin työ saadaan tehtyä.

Arvoisa puhemies! Minusta on kuitenkin hirvittävän tärkeää, että oppositiokin on tunnustanut ja myöntänyt vastalauseissaan, että tämä hallituksen esitys on ehdottomasti oikeansuuntainen. [Suna Kymäläinen: Me olemme koko ajan toistaneet sitä!] Voi totta kai aina kritisoida sitä, että se on riittämätön, varmasti kaikki esitykset ovat opposition mielestä riittämättömiä, mutta tulokset puhuvat kuitenkin sen puolesta, että talous on kääntynyt, joten jotakin on ehkä onnistuttu tekemään oikein. Voi toki sanoa, jos ei usko, että ne ainakaan hallituksen ansiota olisivat, mutta hallitus ei ole ainakaan ollut kasvun esteiden tiellä, kuten ilmeisesti edellinen hallitus oli.

Arvoisa puhemies! Tähän hallituksen esitykseen sitten: Minusta on erittäin tärkeää, että on esimerkiksi sairausloma-ajan palkka, irtisanomisajan palkka, ne asiat, joilla pystytään ennakoimaan, miten pätkittäiset ja kausittaiset työsuhteet menevät. Jos miettii vaikkapa sitä vuoden alun keskustelua, kun esiteltiin se kymmenen kohdan lista, niin siellähän oli monia asioita, jotka liittyivät epäsuorasti myös siihen: se, että pystyy opiskelemaan sosiaaliturvalla kuusi kuukautta, se, että pystyy toimimaan yrittäjänä neljä kuukautta ja saa samaan aikaan työttömyysturvaa. Erittäin merkittäviä asioita.

Tässäkin keskustelussa on noussut esille vaikkapa tämän sovitellun päivärahan maksaminen ja viivästykset siinä. On aivan selvää, ettei ihminen voi elää ilman rahaa yhtään kuukautta. Meillä on olemassa kaikki tietotekniikka, data siihen, että niiden pitäisi tulla nopeasti tilille, ja toivottavasti siihen päästään, ja siihenhän hallitus on kiinnittänyt huomiota jo aikaisemmin kaudellaan. On hirvittävän tärkeää, että kun ensi vuoden alussa tulee vaikkapa kansallinen tulorekisteri voimaan, niin reaaliaikaisesti jokainen pystyy seuraamaan omia tulojaan, myös työnantajat, työntekijät näkevät ne, Kela näkee, verottaja näkee, mistä kaikesta se työntekijän potti muodostuu, joten uskon kyllä, että silloin tällaiset viivästykset saadaan pois.

Toki paljon työtä on vielä tehtävänäkin. Se, että meillä on nuorisotyöttömyys edelleenkin noin 20 prosentissa, vaatii kyllä järeitä toimia, totta kai, mutta positiivista on se, että myös nuorisotyöttömyyden suunta on laskenut, kuten pitkäaikaistyöttömyyden ja kaikkinensa työttömyyden.

14.52 **Maria Tolppanen sd:** Arvoisa puhemies! Minua askarruttaa tässä kyseisessä esityksessä edelleenkin aktiivimalli. Nimittäin jos henkilö saa tämän nollatyösopimuksen ja aktiivimalli edellyttää, että töitä tehdään 18 tuntia kolmessa kuukaudessa, niin jos ei niitä töitä ole vaan on pyöreä nolla se kolme kuukautta, niin joutuuko tämä henkilö aktiivimallin kouriin ja leikataanko hänen työttömyysturvaansa? [Eero Heinäluoma: Kyllä joutuu!] Tähän minä haluaisin saada vastauksen. Tähän ei saanut viimeksi vastausta. Jos henkilö on siis ollut aktiivinen, hankkinut työpaikan, hankkinut ehkäpä ihan omaehtoisesti nollatuntisopimuksen ja saanut työnantajan siihen matkaan, niin häntä kuitenkin rangaistaan siitä.

Sitten toinen asia. Kyllä tämä nollatuntisopimus nyt antaa työnantajille mahdollisuuden pitää henkilöä nollatunneilla ihan pärstäkertoimen mukaankin. Jos ei näitä tunteja anneta henkilölle, niin hän ei saa sairausajan palkkaa, hän ei saa äitiysrahaa, ei saa äitiysajan palkkaa, ei saa irtisanomisajan palkkaa, ei saa mitään palkkaa.

Täällä sanottiin toiselta puolelta, että ei tarvita enää tämmöisiä vuokratyösopimuksia. Tiedättekö te, mitä vuokratyösopimukset ovat? Silloin, kun ne toimivat oikein, ne takaavat sille työntekijälle saman palkan kuin mitä siitä työstä tehdään muutoinkin siinä työpaikassa. Niin tehdään firmojen välillä myös, niissäkin on olemassa sopimuksia. Toivoisin toki, että kokoomuskin tulisi mukaan siihen, että myös vuokratyösopimusten ehdot saataisiin sellaisiksi, että työntekijät eivät ole eriarvoisessa asemassa työpaikalla riippuen siitä, ovatko suoraan työnantajaan kiinnittyneitä vai vuokrafirman kautta sinne tulleita työntekijöitä.

Sen lisäksi täällä on hehkutettu sitä, että nyt kun tehdään sopimuksia, siellä voi olla työntekijällä avustaja mukana. Oletteko koskaan kuulleet, että se on jopa suositeltavaa, että avustaja on mukana? Sitä avustajaa on aikaisemmin kutsuttu luottamusmieheksi tai luottamusnaiseksi, nykyisin luottamushenkilöksi ja jopa varaluottamushenkilöksi, ja se pitäisi esimerkiksi meidän työministerimme tietää, koska hän on Voikkaan tehtaan osaston varaluottamusmies ollut. Hän on varmasti ollut mukana sopimassa erilaisista asioista aikaisemmin työntekijöiden puolelta, ja hänen pitäisi tietää, että se on mahdollista nytkin.

Se, mikä vielä tuli tässä äskeisessä debatissa esille, mikä on pakko vain todeta surullisesti, on, että edustaja Lehti, ennen kuin käveli salista ulos, sanoi viimeisinä sanoinaan, että kyllä nämä tällaiset yleissitovuudet voidaan sitten unohtaa, kun on tämmöinen nollasopimus. Eli tämän tarkoitus on romuttaa yleissitovat ja normaalisitovat [Puhemies koputtaa] työehtosopimukset viime kädessä.

14.55 **Eero Suutari kok:** Arvoisa puhemies! Tämä salikeskustelu on vellonut vaikka missä — viime kauden päätöksiä ja niin edelleen — ja minulla on kyllä sellainen kuva, että edellinen hallitus teki ihan vakavasti työtä siinä missä tämä nykyinenkin hallitus, ja siinä oli tehtävänä ensiksi tietysti pysäyttää se jyrkkä alamäki, mikä silloin oli tapahtunut. Jälkikäteen voi tietysti numeroista päätellä, että olisi huonoja päätöksiä tehty, mutta minä itse muistan sen, että kun 2000-luvulla meidän yritys oli Saksan Hannoverissa joka vuosi semmoisilla messuilla kuin Cebit ja näki sen kehityksen, mitä suomalaiselle insinööriosaamiselle tapahtui siinä välissä, niin ensin oli alkuun ehkä muutama kymmenen pientä kiinalaista yritystä tarjoamassa esimerkiksi tietoliikennepuolen palveluja, ja sitten kun siellä kä-

vin vuosina 2007—2008, niin puolet yrityksistä oli kiinalaisia, ja ne olivat todella isoja yrityksiä, elikkä niitten voima oli isompi kuin kaikilla muilla yhteensä. Kyllä siinä vaiheessa tuli mieleen, että eiköhän tässä pitäisi jotakin tehdä suomalaisen osaamisen ja myös työn hyväksi.

Elikkä juuri nimenomaan sen romahduksen jälkeen, mihin oli tultu, esimerkiksi tietoliikennepuolella ja metsäteollisuudessa, ei ollut tietenkään helppo nousta uudelleen, ja edellisen hallituksen piti tehdä sopeuttamispäätöksiä ja veronlisäyspäätöksiä, jotka kaikki vaikuttavat tietysti huonontavasti työllisyyteen. No, nyt sitten kun ne päätökset olivat loppuneet ja saatiin uusi hallitus, niin kyllä minun mielestäni tämä hallitus on nimenomaan tehnyt sellaisia päätöksiä, joissa edelleen pidetään huoli siitä, että Suomi pysyy kilpailukykyisenä tai ainakin pyrkii siihen kilpailukykyyn ja sitten pyrkii lisäämään suomalaista työllisyyttä, koska se on ainut keino, millä me selviämme, elikkä täystyöllisyys. [Eero Heinäluoma: Mitäs ne päätökset on?]

Elikkä tämänkin hallituksen esityksen tarkoituksena on nimenomaan parantaa suomalaisen työelämän laatua ja kitkeä työelämän epäkohtia, jotka olivat hyvin tulleet esille kansalaisaloitteessa, joka koski tätä nollatuntisopimusta. Tämä vahvistaa kyllä työntekijän oikeuksia ja nimenomaan sitä turvallisuudentunnetta, mikä on tällaisessa työssä, mikä on vaihteleva. Ja kun tämä on vaihtelevan työajan sopimus, niin sopii odottaa, että siellä vaihtelevat ne työajat, mutta työntekijällä on etukäteen tiedossa ne asiat.

Tällä parannettiin myös esimerkiksi irtisanomisajan korvauksia ja sairausajan palkkaa, ja sitten tällä oleellisesti helpotetaan työntekijän vapaa-ajan tai muiden töiden yhteensovittamista. Muodostetaan tilanne, jossa työntekijällä on paremmat mahdollisuudet selvitä ajankäytöstä pelkäämättä, että menettää jonkun vaihtelevan työajan työpaikan, jos ei pysty kahdessa työpaikassa esimerkiksi yhtä aikaa olemaan töissä. Sen takia minä tietysti kannatan tätä esitystä. — Kiitos.

14.59 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa rouva puhemies! Täytyy kyllä arvostaa edustaja Suutarin puheen sisältöä, sitä, kuinka hyvin hän on asiaan perehtynyt, ja hän osaa kertoa kyllä erinomaisesti sen, mistä tässä on kysymys.

Täytyy sanoa, että tämä on ehkä pieni askel työntekijän työsuhdeturvalle mutta suuri askel sille, että nollasopimus tulee nyt lakiin säädettynä mahdollisuutena. Tähän asti se on valitettavasti ollut lainsäädännön ulkopuolella ja työmarkkinajärjestöt eivät ole keskuudessaan pystyneet tätä asiaa ottamaan haltuun, ja se on hyvää tässä, että tämä on todellakin pieni askel.

Kun täällä puhutaan nollatuntisopimuksista ja vuokratyön tekemisestä, niin sen verran asiantuntemusta pitäisi olla puheenvuorojen käyttäjillä, että tällä hetkellä vuokratyösopimukset suurelta osin ovat nollatyösopimuksia ja niitten valitettavasti härski käyttö perustuu juuri siihen, että kun ihminen sairastuu, niin ilmoitetaan seuraavana päivänä, että nyt ei olekaan tarvetta, jolloin vältytään sitten sairausajan palkanmaksulta. Nyt edustaja Suutari tuossa kuvasi, että tämä tuo tähän jotakin uutta ja parannusta, ja se on myös hyvä askel tässä. Sitä on turha kiistää.

Syntyvyyteen minäkin nyt haluan puuttua sen verran, että kun edustaja Lehti tuossa sanoi, että yleissitovuus se sitten onkin sellainen asia, joka on kaikkein suurin jarru syntyvyydelle, niin olisin toivonut kyllä, että edustaja Lehti olisi jäänyt kuuntelemaan ne kommentit, [Sirpa Paatero: Uskomaton!] että mitenkäs se nyt sitten näin onkaan, että yleissitovuuden aikana tähän maahan on syntynyt lapsia varmasti enemmän kuin nyt tässä epävar-

muuden ajassa. Täytyy osata nähdä, missä on provokaatio ja missä on sitten yliprovokaatio. Eli on värikästä keskustella, mutta on tahditonta heittää aivan sellaisia syytöksiä, että yleissitova työehtosopimus olisi tässä maassa syntyvyyden jarru.

Toivoisin, että hallituspuolueet voisivat olla yhtä mieltä siitä, että edustaja Kontulan tekemä lausuma tulisi kirjatuksi, koska se ei ole keneltäkään pois. Kukaan ei menetä kasvojaan. Kun pyritään yhdistämään ja tekemään lainsäädännöstä selkeämpää, niin se ei ole keneltäkään pois. Toivon todellakin, että siihen hallituspuolueet voivat lähteä mukaan.

15.02 **Kaj Turunen kok:** Arvoisa puhemies! Nyt ei ole enää Tolppanen paikalla, mutta olisin tarkentanut sitä, kun hän puhui ministeri Lindströmistä, että Lindström on ollut luottamusmiehenä. Minun tietojeni mukaan Lindström oli kyllä omalla tehtaallaan aikoinaan työsuojeluvaltuutettu eikä luottamusmies.

Edustaja Kymäläiselle sanoisin sen verran, että kun puhuit tyttärestäsi, joka on jäätelökioskilla ollut töissä, niin minä itse olen ollut toistakymmentä vuotta jäätelökioskiyrittäjänä ja tehnyt nollatuntisopimuksia pitkän aikaa, mutta niissäkin jo nykyisinkin on ollut pelisääntönsä, sellaiset, että työvuorolistat, jotka tehdään kolmeksi viikoksi, on julkaistava viikkoa ennen kuin työvuorolista astuu voimaan. Siis työvuorolista täytyy julkaista viikko ennen ensimmäistä päivää. Ne työvuorot, jotka ovat siinä työvuorolistassa, täytyy työntekijälle sitten maksaa. Eli satoi tai paistoi, ne täytyy kuitenkin joka tapauksessa maksaa. Tämmöinen tilanne, jota kuvasit, että soitetaan aamulla, että nyt ei tarvitse tulla tänään töihin, ei vapauta kuitenkaan työnantajaa maksamasta sen päivän työvuorolistaan merkittyä palkkaa.

Kaiken kaikkiaan, kun nyt vielä sitten nollatuntisopimusten piirissä olevien asemaa parannetaan, niin kuin oppositiokin on tässä nyt myöntänyt sen, että tällä lakiesityksellä parannetaan työntekijän asemaa nollatuntisopimuksissa, minä en näe edelleenkään sitä logiikkaa, miten se vaikuttaisi heikentävästi syntyvyyteen. Kyllä nuorilla, jotka harkitsevat lasta — minulla on omakohtaisia kokemuksia siitä, [Jari Myllykoski: On aika pitkä aika!] mutta ihan viime vuosilta on myöskin omien lapsieni kautta kokemuksia siitä, mitä nuoret miettivät silloin, kun perheenlisäystä harkitaan — se on aika kokonaisvaltainen ratkaisu, ylipäänsäkin usko tulevaisuuteen ja jopa ihan tämmöisiä globaaleja asioita, että mihin tämä maailma on menossa, uskaltaako tähän maailmaan tehdä lapsia. Se lähtee aika laaja-alaisesti liikenteeseen. Totta kai siihen vaikuttaa positiivisesti se, jos on vakituinen työpaikka, mutta positiivisesti siihen vaikuttaa myös se, että on työpaikka yleensäkin, määräaikainen tai sitten sellainen työpaikka, joka luo kuitenkin uskoa siihen tulevaisuuteen, että kaikista niistä velvoitteista, joita perheen hankkiminen tarkoittaa, selviytyy. [Puhemies koputtaa] Nyt kun tehdään parannus, niin ei se ainakaan heikennä sitä pohdiskelua [Puhemies: Aika!] nuorten keskuudessa, että miten se vaikuttaisi syntyvyyteen.

15.05 **Anna Kontula vas:** Arvoisa puhemies! Taas tässäkin keskustelussa on tullut esille se, että tämä käsittelyssä oleva lakiesitys lisää työntekijän turvallisuutta ja ennakoitavuutta työmarkkinoilla. Ja näin todella tapahtuu, mutta minkä takia tässä ei nyt sitten olla täysin tyytyväisiä? Ehkä isoin ongelma tämän suhteen liittyy siihen, että tämä lakiesitys ei riittävästi huomioi koko meidän työoikeutemme perusolettamaa sopijapuolten epätasa-arvoisesta neuvotteluasemasta, siis sitä perusolettamaa, jonka varaan koko meidän työoikeudellinen sääntelymme on aikanaan rakennettu. Siinä oletetaan, että työntekijä on riittävän vahvassa asemassa, eli jos työnantaja ei asiallisesti sovi hänen kanssaan niistä työtunneista to-

teutuneiden työtuntien mukaan, niin viime kädessä hän haastaa työnantajansa oikeuteen näitä asioita puimaan. Tosielämän valossa tällainen on todella epärealistista. Täytyy todella isosta hyväksikäytöstä olla kysymys tai sitten poikkeuksellisen hyvistä resursseista tällä työntekijällä, jotta hän voisi näin toimia. Kun vielä muistetaan, että nollatuntisopimuksia tekevät usein sellaiset työntekijät, jotka ovat hyvin nuoria eivät ehkä ole vielä järjestäytyneet mihinkään liittoon eli heillä ei myöskään ole sitä liiton tukea takanaan, niin epärealistisuus kasvaa ennestään. Kun muistetaan, että nollasopimuksia tehdään usein matalapalkka-aloille, joilla työntekijöiden korvattavuus on helppoa, edelleen laskee todennäköisyys tällaiselle oikeuskäsittelylle.

Minä kerron kaksi esimerkkiä. Ennen tähän taloon tuloani tutkin työkseni epävirallisen ja virallisen työn välimaastossa olevia työntekijöitä.

Tämä minun ensimmäinen esimerkkini on Pirkanmaalta. Afrikkalaistaustainen maahanmuuttaja, jolla on oleskeluluvat ja elämä täällä ihan kunnossa, teki siivoojan töitä marketissa. Työnantaja ilmoitusluontoisesti laski hänen palkkaansa, joka muutenkin oli surkean pieni, lähes 2 eurolla. Minä menin tämän henkilön kanssa käymään ammattiliiton toimistolla, että tähän asiaan pitäisi nyt puuttua, että näin ei sovi toimia, ja sieltä apua tarjottiin, että tämä on ihan selvä kysymys. Työntekijä ei uskaltanut tähän tarttua, koska hän arveli, että hän ei ikinä enää saisi siltä alueelta sen jälkeen töitä, ja edelleen hän siivoaa siellä markettia nyt sillä pienemmällä palkalla.

Toinen esimerkki, eräs kantasuomalainen ystäväni, logistiikka-alan matalapalkkatyötä tekevä henkilö. Hänen yrityksessään oli tapana laittaa koko henkilöstö tai kaikki lattiatason työntekijät palkattomalle lomalle muutamaksi viikoksi joulun aikaan. No, tämä henkilö tiesi, että näin ei saisi TESien ja lakien mukaan toimia, ja niin hän riitautti tämän käytännön ja saikin taisteltua itselleen oikeuden käydä töissä ihan lakien mukaan. Mutta kiitokseksi tästä työnantaja muutti hänen työnkuvaansa niin, että hänet eristettiin eri huoneeseen kuin kaikki muut työntekijät ja hänen taukonsa määriteltiin eri aikaan kuin kaikkien muiden työntekijöiden, jotta tämä asia ei pääsisi leviämään ja jotteivät ne muutkin työntekijät vaatisi, että lakeja pitää tässäkin yrityksessä noudattaa.

Kyllä oppivat siinä niin, että ei kannata näihin asioihin puuttua. Nämä vain esimerkkinä tilanteista, joissa oikeasti matalapalkka-aloilla töitä tehdään, ja jos nyt kuvitellaan, että tämä yksittäinen työntekijä, mahdollisesti järjestäytymätön, käy raskaaseen oikeusprosessiin työnantajaansa vastaan, joka saattaa olla hyvinkin iso, jopa kansainvälinen yritys, niin eihän sillä ole mitään tekemistä tämän maailman ja tosiasioiden kanssa. Tämä on se syy, minkä takia tämä sääntely ei riitä luomaan sellaista turvallisuutta, että tämän esityksen hyvä tarkoitus ja ihan kohtuulliset vaatimukset tosielämässä toteutuisivat. En usko, että toteutuvat.

Toinen asia, mikä on noussut tässä keskustelussa esille useampaan kertaan, on loukkaantuminen siitä, että täällä työnantajien jotenkin epäillään pahuuttaan tai ilkeyttään työntekijöitä kiusaavan. Minä itse pidän hyvin epämiellyttävänä sellaista poliittista keskustelua, jossa lähdetään personoimaan yhteiskunnallisia ongelmia yksittäisten ihmisten luonteenpiirteiksi tai moralisoimaan yksittäisiä ihmisiä ja toimijoita tällaisessa yhteydessä. Minun mielestäni tämä on samaa puhetta kuin se, kun puhutaan työttömien laiskuudesta, ja minä en toivoisi kuulevani sitä yhteiskunnallisessa keskustelussa. Mutta fakta on, että yrityksen tehtävänä ihan riippumatta siitä, onko työnantaja hyvä vai huono ihminen, on tehdä voittoa, ja mitä pienemmät työvoimakustannukset, sitä suurempi pääoman tuotto, ja tärkein työvoiman hintaan vaikuttava yksittäinen tekijä on kysynnän ja tarjonnan suhde. Täl-

tä pohjalta alityöllistettyjen joukon pitäminen reservissä voi olla yrityksen kannalta sen tarkoituksista käsin täysin johdonmukainen ja looginen toimintatapa täysin riippumatta siitä, onko siellä hyviä vai huonoja ihmisiä töissä tai päättämässä. Kysymys ei ole ihmisten ilkeydestä, ei ihmisten luonteesta, kysymys on kapitalismin luonteesta. Tämä ilmiö korostuu erityisesti palvelualoilla, joilla työn tuottavuutta on vaikeata kasvattaa, ja sitä kautta halu tuoda pääoman kasvua työvoimakustannuksia alentamalla kohdistuu helposti työehtoihin.

15.12 **Markus Mustajärvi vas:** Arvoisa puhemies! Edustaja Kontula puhui justiin siitä, mistä pitääkin puhua silloin, kun puhutaan nollatuntisopimuksista ja vaihtelevan työajan sopimuksista. On nimenomaan syytä muistaa se, kuinka moni semmoinen nuori työntekijä, joka pyrkii työmarkkinoille kaikin keinoin, joka saattaa olla ensimmäisessä työpaikassaan ja on muutenkin kokematon, epävarma, pystyy kyseenalaistamaan juridiset tulkinnat työsuhteen ehdoista ja varsinkin, kun siitä voi olla heti seurauksena se, että mitään töitä ei löydy, ei edes sitä vähäistä määrää. Ja ei näitä asioita voi jättää — täällä sanottiin, että toivottavasti tulee näitä oikeustapauksia — oikeusistuinten hoidettavaksi. Kyllä eduskunnassa pitää olla niin paljon kunnianhimoa, että asiat valmistellaan kunnolla, laaditaan selkeää ja hyvin valmisteltua lainsäädäntöä, kun työmarkkinat kuitenkin toimivat niin monella tapaa, että teoria, käytäntö ja lainsäädäntö kulkevat hyvinkin usein aivan eri tahtia.

Kun sanottiin vuokratyöstä, niin kannattaa muistaa, että vuokratyö esimerkiksi on Suomessa aivan erilaista kuin se on Ruotsissa. Ruotsi on vuokratyövoiman käytössä hyvin tiukka: on koulutusvelvollisuus silloin, kun vuokratyövoimalle ei ole tarjota työtä, ja sitten on nämä toistuvat työjaksot. Siellä on myöskin kova velvoite muuttaa sitten ne määräaikaiset työsopimukset toistaiseksi voimassa oleviksi, ja tämä koskee nimenomaan vuokratyöyhtiöitä. Suomessakin on olemassa hyviä ja huonoja vuokratyöfirmoja, mutta aika monessa firmassa ei makseta työntekijälle sitä, mitä pitäisi maksaa, ja valitettavasti niissä firmoissa se kilpailukyky syntyy juuri näistä laiminlyönneistä.

Vielä kun puhutaan yleisestä talouskehityksestä ja siitä, että lainsäädännöllä yritetään vastata talous- ja työllisyyskehitykseen, niin vastahan talousneuvoston puheenjohtaja Roope Uusitalo sanoi, että tässä talouskehityksessä ja hallituksen roolissa siinä on kyse enemmänkin tuurilla seilaamisesta kuin hallituksen ansioista, siitä, että olisi todella tehty semmoisia päätöksiä, jotka voidaan yhdistää tähän talouskehitykseen.

Ja vielä siitä, mikä on kaikista paras tapa mitata sitä, mitä tapahtuu työmarkkinoilla: se on nimenomaan kansantalouteen tehdyt työtunnit, kokonaistyötunnit, ja niiden vertailu vastaavaan ajankohtaan edellisinä vuosina.

15.15 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä keskustelu nollatuntisopimuksista, tai vaihtelevasta työajasta, ja nyt tästä valiokunnan tekemästä erinomaisen hyvästä mietinnöstä on mielestäni ollut aika hämmentävää. On selvä asia, että kun työtä markkinoille syntyy, niin työvoimasta tulee kysyntää, se on selkeä asia, ja tämän päivän uudet työpaikat varmasti syntyvät niihin pieniin yrityksiin, joita on onneksi tässä maassa vielä valtavan paljon.

Se suunta, mihin muun muassa Suomen Yrittäjät on omassa toiminnassaan pyrkinyt aktiivisesti, on se, että pystyttäisiin paikallista sopimista enemmän tekemään. Totta kai silloinkin ovat kaikki työlainsäädännön velvoitteet ja lakien ja asetusten antamat säännöt voi-

massa. Ei ole olemassa mitään villiä viidakkoa vaan ihan voimassa oleva lainsäädäntö, jota tulee kaikissa yrityksissä noudattaa.

Mutta on hyvä muistaa sekin, että kun näillä pienillä yrityksillä, joilla ei todellakaan ole sitä lakiasiantoimistoa takana taikka muutenkaan valtavaa pääomaa takana, jolla voitaisiin esimerkiksi niitä edustaja Mustajärven mainitsemia oikeudenkäyntejä käydä työnantaja—työntekijä-sopimusriidoissa, niin on selvä asia, että tällaiset pienet työnantajat aivan varmasti haluavat, että se työntekijä, joka palkataan, tekee arvokasta työtä heidän yritykselleen ja sitä kautta hankkii sitä lisäarvoa, joka mahdollistaa sitten jopa pysyvän työpaikan saamisen. Tämähän on se kaiken suuren viisauden alku mielestäni, että ymmärrettäisiin tässä yhteiskunnassa se, että ne pienet yritykset nimenomaan ovat se potentiaali, joka pystyy tämän suomalaisen työttömyysongelman ratkaisemaan. Ajatelkaa, jos niistä 170 000 pienestä yrityksestä, joissa on alle viisi henkilöä töissä, puoletkin palkkaisivat yhden työntekijän lisää vaikka seuraavan vuoden aikana, niin käytännössä suurin osa meidän työttömyysongelmasta olisi silloin jo mennyt, koska se poistaisi valtion menoja valtavasti ja sitten toisi sen uuden mahdollisuuden, että näillä ihmisillä aidosti olisi töitä.

Tiedän sen ihan varmasti, että moni yrittäjä salaa toivoo tänäkin päivänä, että pystyttäisiin tätä paikallista sopimista olemassa olevien lakien puitteissa tekemään yhä enemmän ja luomaan sitä kautta potentiaalisia uusia työpaikkoja. Monet yksinyrittäjät tai pienten yritysten omistajat tänä päivänä todella uupuvat sen työtaakkansa alle. He mielellään näkisivät sen tilanteen, että heilläkin olisi muutama työntekijä ja osaisivat itsekin joskus vapaa-aikaa. Olen monen pienen yrityksen johtajan kuullut sanovan itse ihan henkilökohtaisesti minulle, että he toivovat, että tässä päästäisiin eteenpäin, että hekin haluaisivat joskus pitää sen kesäloman, kun on mennyt jo seitsemän vuotta niin, että yhtään lomaa ei ole pystynyt pitämään.

Tämän kun me ymmärtäisimme tässä talossa, että annettaisiin pikkuisen sopimusvapautta sinne kentälle, niin että yhä enemmän saataisiin yrityksessä työnantajan ja työntekijöiden kesken sopia paikallisesti asioita. Totta kai ne isot työehtosopimukset ovat siellä takana, ja työlainsäädännön ehdot totta kai. Mutta meidän pitäisi myös luottaa niihin yrittäjiin, jotka tekevät tätä työtä todella ansiokkaasti ja työllistävät ihmisiä. [Eero Heinäluoma: Saisivat pitää edes sunnuntaivapaat!]

15.18 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Arvoisa puhemies! Huomaan, että tässä keskustelussa ovat osittain kyllä käsitteet olleet sekaisin. Esimerkiksi täällä on osa puhunut kausityöstä, joka on kyllä ihan eri asia kuin nollatuntisopimuksella työskentely, ja se on hiukan hämmentävää, koska silloin ne tilanteet ovat eri asioita.

Monet ovat todenneet myös, että kukaan työnantaja ei tahallaan teetä nollatuntisopimuksilla töitä. Arvostan edustaja Suutaria kovasti siitä, että hän on myöntänyt kyllä, että tällaisiakin työnantajia löytyy. Yksi työntekijöiden oikeusturvaa parantava asiahan olisi ollut se, että työntekijöiden edustajalle olisi tullut mahdollisuus saada tietoa nollasopimuslaisten määrästä ja siitä, minkä verran työpaikalla niitä nollasopimuksia käytetään. Tätähän me esitimme, mutta tällainen muutos ei sitten hallitukselle sopinut tähän lakiesitykseen.

Arvoisa puhemies! Suurin huoli kuitenkin tässä asiassa on, kuten edustaja Kontulakin erittäin hyvin toi esille, se, että on kyllä hyvin epärealistista ajatella, että nollatuntisopimuksella työskentelevät lähtisivät oikeusteitse vaatimaan oikeuksiaan. Kun tietää, mikä se tilanne siellä työpaikalla on, ja kun voi olla, että rettelöasioiden jälkeen tunnit loppuvat ko-

konaan, niin kyllä on todella epätodennäköistä, että nollatuntisopimuksella tekevä työntekijä lähtisi oikeuteen vaatimaan näitä itselleen kuuluvia oikeuksia.

15.20 **Eero Heinäluoma sd:** Arvoisa puhemies! On syytä esittää tässä yhteydessä kyllä iso kiitos niille nuorille, jotka laittoivat tämän kansalaisaloitteen liikkeelle. Hehän ovat luoneet sen paineen, että me täällä puhumme asiasta, ja he ovat luoneet sen paineen, että hallitus on joutunut tekemään tämän lakiehdotuksen, joka nyt sitten on valiokunnasta tullut tänne. Näiden nuorten vaatimusta on sanottu radikaaliksi, mutta niin on tämä itse ongelmakin. Sekin on radikaali. Tämä epävarmuuden aika ja kaikkien joustojen laittaminen työntekijöiden ja näiden nuorten päälle, se on radikaali ongelma.

Täällä salikeskustelussa on selvästi ollut kaksi eri maailmaa. On toinen maailma, joka katsoo sitä yrittäjän kannalta, tai näistähän nyt vain pieni osa on yrittäjiä, iso osa on osakeyhtiömuotoista toimintaa, jossa on normaali työnantaja — kasvoton työnantaja, ei normaali vaan kasvoton työantaja — ja nämä kaksi maailmaa eivät ole tässä keskustelussa kunnolla kohdanneet. Nuoren työntekijän kannalta ongelma on se, että kaikki joustot tulevat hänelle, hänellä on se nollatuntisopimus siellä. Asia on niin kuin täällä edustaja Mäkisalo-Ropponen sanoi, että eihän tällainen henkilö, joka on nollatuntisopimuksella, ole kyllä ensimmäinen siellä työpaikalla, joka ottaa ja huutaa, että minua on kohdeltu väärin, tai lähtee menemään oikeuteen. Jokainen, joka on tavannut näitä nuoria ja kuunnellut heitä, tietää, mitä sen jälkeen tapahtuu. Sinun sopimuksessasi on jäljellä tasan se nolla, mutta siellä ei ole sitä 40:tä tai 35:tä tai 30:tä, mitään muutakaan tuntia, vaan siellä on se nolla.

Eli nämä henkilöt eivät pysty vaatimaan itselleen kohtuullista kohtelua eivätkä pysty myöskään puolustamaan oikeuksiaan, sen paremmin edellyttämään työehtosopimuksen mukaisia korvauksia, puhumattakaan siitä, että vaatisivat lisätyöaikoja, joten ikävä kyllä osa näistä parannuksista on kosmetiikkaa. Tämä ei siis ole savolainen projekti — toimii käytännössä, mutta mahtaako toimia paperilla. Tämä toimii paperilla, mutta epäilen, että ei toimi käytännössä, ja tähän johtopäätökseen olen tullut, kun olen kuunnellut näitä nuoria, jotka ovat myös täällä käyneet kertomassa mielipidettään.

Sitten huomaan, että sanottavaa on vielä niin, että siirryn puhujapöntön puolelle. Joudun ensimmäistä kertaa toteamaan, että olen aliarvioinut ajankäytön. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Arvoisa puhemies! Kun täällä on sitten käyty isompaa työelämäkeskustelua — edustaja Lehti viittasi siihen, mikä yhteys tällä nuorten ja nollatuntisopimuksen asialla on työehtosopimusten yleissitovuuteen — niin täytyy sanoa, että kun tätä puheenvuoroa kuuntelin, tuli mieleen väistämättä eräs Neuvostoliiton aikainen valtiollinen päättäjä, joka aikanaan loihe lausumaan, että kun syyllinen tiedetään, niin todisteet löytyvät. Eli että yleissitovuus siis olisi jokin syy sille, että meillä on nollatuntisopimuksia, on kyllä mahdoton nähdä, koska meillä on tämä yleissitovuusjärjestelmä ollut voimassa kohta viisi vuosikymmentä ja sen aikana on ollut enimmät vuosikymmenet työelämä ilman nollatuntisopimuksia ja sen aikana on ollut paljon vuosia, jolloin meillä on ollut käytännössä täystyöllisyys.

Ei työehtosopimusten vähimmäissuoja tarkoita sitä, etteikö työllisyys voi kehittyä myönteisesti, niin kuin olemme useiden vuosikymmenten aikana nähneet. Vähimmäissuoja sen sijaan antaa suojaa työntekijöille, koska neuvottelutilanne siellä työpaikalla ei ole tasaveroinen, ja tämähän on sata vuotta vanha tai kauemminkin, pidemmältäkin ajalta voimassa oleva totuus, että on mahdoton tilanne, että yksittäinen työntekijä — puhumattakaan, jos hän on nuori ja juuri työpaikalle tullut — voisi vapaasti neuvotella työehdoistaan,

palkkauksestaan tai työtuntimäärästään ison työnantajan kanssa. Eikä se taida onnistua edes pankkitoimihenkilöltä, jos hän istuu Björn Wahlroosin kanssa nokakkain ja laittaa ehdot ja ilmoittaa, että näin pitää olla. Sen takiahan meillä on vähimmäissuojajärjestelmä, ja liittojen sopimana, että kokoontumalla yhteen työntekijät pystyvät paremmin huolehtimaan asioistaan kuin toimimalla yksin. Tämän johdosta sanoisinkin, että tätä työtä pitää ehdottomasti jatkaa, eli tämä ei ole lopputulos, minkä nyt näemme, vaan tämä on pieni askel ongelman tunnustamisessa mutta tulee vaatimaan koko tämän työelämäketjun katsomista. Siihen liittyy sitten määräaikaisten työsopimusten tekeminen, siihen liittyy henkilöstön tiedonsaantioikeudet, joihin täällä on viitattu, ja monta muuta asiaa.

Kun on sanottu, että ratkaisu olisi tämmöinen vapaa sopiminen ja paikallinen sopiminen, niin haluan vain sanoa lopuksi, että nollatuntisopimuksissahan on täydellisen vapaa sopiminen eli voi sopia nollan ja voi sopia jonkin muun tuntimäärän, jos se sopimisesta on kiinni, mutta ei se ole ratkaisu sen paremmin meidän työllisyysongelmaan kuin tuonut näille nuorille riittävää turvaa, jotta he voisivat suhtautua tulevaisuuteensa luottavaisin mielin.

Lopuksi palaan tämän jälkeen vielä tähän perheasiaan, joka on todella olennainen. Kyllä olen aidosti mykistynyt näiden viime vuoden lapsilukujen jälkeen, että 50 000 lasta on se usko tulevaisuuteen, joka Suomessa on. Kun täällä viitattiin siihen, että hallituksen tekolistalla on perheministeri, niin on tämä jotenkin kummallinen yhteys, että meillä on perheministeri, mutta perheiden usko tulevaisuuteen puuttuu, ja on kaikkien aikojen alhaisimmat syntyvyysluvut. Kyllä sen pitäisi laittaa miettimään meidät kaikki, ja miettimään tätä asiaa kaikilta nurkiltaan, mitä voidaan tehdä sen eteen, että tulevat polvet kokisivat Suomen turvalliseksi, haluaisivat elää täällä ja olisivat valmiita jatkamaan elämää myös sitä kautta, että lapsia syntyy, ja me voisimme suhtautua tähän maahan tasa-arvoisena, kaikki ikäluokat tasaveroisella tavalla huomioon ottavana, turvallisena yhteiskuntana.

15.27 **Pia Viitanen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Minustakin tämä kansalaisaloite on arvokas ja tullut ehdottomasti tarpeeseen. Tietenkin varmasti on juuri niin, että sen kautta olemme saaneet aikaan tärkeän keskustelun, päässeet kenties pienen askeleen eteenpäin, mutta olen täsmälleen samaa mieltä, että tähän se ei kyllä saa jäädä. Siksi on ollut harmi — en ole itse työasiainvaliokunnassa mutta olen kuunnellut näitä asiantuntevia puheenvuoroja, mitä siellä meidän läsnä olevat edustajamme ovat puhuneet — miksi nyt tästä jää kiinni, etteivät hallituspuolueet voisi ottaa koppia ja saattaa tätä kunniakkaaseen loppuun myös tässä salissa. Olen käsittänyt, että se ei ole kovin iso asia vaan se on asia, joka olisi syytä toteuttaa, tehdä loppuun asti niin, että nämä aloitteentekijät voisivat myös olla tyytyväisiä lopputulokseen.

Mutta, puhemies, yhdyn myös niihin näkemyksiin, mitä täällä on useassa puheenvuorossa esitetty tästä työelämästä, sen epävarmuudesta ja erityisesti nuorten asemasta siinä. Kun me tiedämme, että jo tänä päivänä esimerkiksi epävarmat pätkätyöt, nollatuntisopimukset ovat nimenomaan nuorten ja naistenkin arkipäivää liiaksi ja muuta, sen takia haluan tässäkin yhteydessä peilata tätä tilannetta tähän kokonaiskuvaan, mikä meillä on tällä hetkellä hallituksen politiikasta suhteessa työelämään.

On minusta huomionarvoista se, että se ei hallitukselle riittänyt, että tehtiin pakkolait, tehtiin lomarahaleikkaukset, tehtiin työttömyysturvan leikkaukset, tehtiin aktiivimallit, vaan oli suuri pettymys, kun sitten vielä pöytään lyötiin nyt nämä välikysymyksenkin kohteena olevat nuorten perusteettomat pätkätyöt. Itse kyllä sanoisin, että tämä irtisanomis-

suojan heikentäminenhän alle 20 hengen yrityksissä on potkulaki käytännössä. Tämä kuvaa kyllä liiaksikin nyt hallituksen asennetta tässä työelämässä kaikkinensa.

Mitä tulee tähän nuorten aseman heikentämiseen työmarkkinoilla, se on vakava asia. Minusta on hirveän vaikea nähdä, miksi hallituksesta ja hallituspuolueista on oikein, että nuorella ihmisellä olisi heikompi työsuhdeturva. Eikö todellakaan nähdä tätä vakavaa yhteyttä siihen, mikä on sen turvallisuudentunteen ja elämän suunnittelun eteenpäin, itsenäistymisen, perheen perustamisen merkitys tässä, kun jatkuvasti vain ikään kuin epävarmuutta ja turvattomuutta työmarkkinoilla lisätään? Olen erittäin huolissani myös minä tästä kehityssuunasta.

Haluaisin kyllä sen verran sanoa esimerkiksi keskustan edustajille, että jos te ette halua uskoa meitä oppositiota näissä asioissa, niin toivoisin, että kuulisitte esimerkiksi Keskustanuorten puheenjohtajan näkemyksiä, joka tyrmistyi näistä hallituksen esityksistä. Siellä tuli nuorelta ihmiseltä näkemys hallituksen esityksiin [Puhemies koputtaa] tässä suhteessa. Toivoisin, että ainakin näitä kuunneltaisiin.

15.30 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa rouva puhemies! Keskustelu on ollut värikästä ja polveilevaa, mutta haluan pureutua yhteen asiaan, ja se on työntekijän oikeusturva ja se mahdollisuus, mitä edustaja Kontulakin tässä toi esille.

Tässä mietinnössä ja hallituksen esityksessä ollaan tuotu avustajamahdollisuus työntekijälle. Kun riitatilanne tulee ja ollaan eri mieltä, niin kumman pörssi kestää sitten enemmän lähteä riitelemään asiasta oikeuteen? Onko se avustajan rahapussi vai sen työntekijän rahapussi, jolla lähdetään työantajaa vastaan riitelemään käräjäoikeuteen — koska mitä suurimmalla todennäköisyydellä kyseessä on järjestäytymätön työnantaja, jolloin riita-asiat menevät aina käräjäoikeuteen, eivät siis työtuomioistuimeen, koska kyseessä ei ole järjestäytynyt työnantaja. [Eero Suutari: Siellä on just paras työilmapiiri!] — Käräjäoikeudessa, varmasti niin, että ehkä saattaa olla tuomareiden kanssa hyvä yhteishenki. — Mutta kysymys on siitä, minkälaiset resurssit on lähteä riitauttamaan asiaa.

Tämä ”avustaja”-nimike kertoo juuri siitä hallituksen tahtotilasta, mikä kuvastaa hyvin ymmärrystä siitä, mitä on paikallisen sopimisen edistäminen. Ei haluta käyttää sanaa ”luottamushenkilö”, joka tarkoittaisi sitä, että ammattiliitto olisi taustalla niin, että työntekijällä ja luottamushenkilöllä olisi mahdollisuus lähteä riitauttamaan asiaa. Taloudellinen takatasku ei todellakaan riitä yksittäiselle työntekijälle eikä hänen tässä kohtaa olevalle avustajalleen. Hallitus selkeästi pyrkii koko ajan irti siitä, että meillä on järjestäytynyt työntekijäkenttä. Tämä on selkeä viesti ja jatkumo sille, että hallitukselle ei kelvannut se ajatus, kun paikallista sopimista haluttiin edistää, että täällä ainakin vasemmistoliiton puolella meillä olisi ollut mahdollisuutta ja halukkuutta siihen, että edistämme paikallista sopimista, jos sopijaosapuoli on luottamushenkilö. Meillä lainsäädännössä tällä hetkelläkin on jo mahdollisuus luottamusvaltuutetun käyttöön, joka ei tarkoita, että on järjestäytyneen ammattiyhdistysliikkeen henkilö. Mutta pitäisi osata nähdä se, että sen yksittäisen työntekijän kohdalla se oikeusturva ei ole tasavertainen. Meillä kuitenkin lainsäädäntö täällä työelämän puolella lähtee siitä, että laki säädetään kaiken kaikkiaan kaikissa tapauksissa heikomman osapuolen turvaksi. Ja nyt, jos me olemme sopimassa, ja kun nyt näin on tapahtumassa, että me asetamme sellaiseen vastakkainasetteluun, jos tulee riitatilanne, jos ruvetaan käymään oikeutta, niin se kynnys lähteä hakemaan omaa oikeuttaan tulee mahdottoman korkeaksi. Siinä mielessä toivon kovasti, että tämä hallitus jatkotoimissaan voisi vielä vaikkapa edustaja Satosen toimesta tuoda esille sen, että työmarkkinoilla tarvitaan yhdenvertaista sopi-

mismahdollisuutta eikä vain sitä, että toinen määrittelee ja toisella ei ole mahdollisuutta riitauttaa taloudellisista syistä, vaan oikeuden pitää tapahtua arvokkaasti ja yhdenvertaisesti. Näin edistämme työmarkkinoiden kehittyvyyttä ja luomme uusia työpaikkoja.

Arvoisa rouva puhemies! En halua nyt käyttää kovasti pitkään enää sitä puheenvuoroa, että mitenkä tämän hallituksen työelämäkokonaisuudet ovat edenneet, mutta olemme palautumassa näin vuoden 2018 aikana sinne sadan vuoden taakse, jolloin oli taksvärkkipäiviä. Kiky-sopimuksella tähän maahan luotiin 24 tunnin taksvärkkipäivät, joten tästä asiasta voidaan sitten keskustella, että onko suunta hyvä vai ei, mutta tällä hetkellä julkisella puolella myös lomarahoja on leikattu, joten sille, kun hallituspuolueet sanovat, että ”olemme olleet vain palkansaajan asialla”, ei löydy katetta.

15.36 **Anna Kontula vas:** Arvoisa puhemies! Kyllä minä vähän ihmettelen tätä kritiikkiä, mitä oppositiosta on esitetty hallitukselle näissä syntyvyysasioissa. Jos me katsomme, missä maissa oikeasti on korkea syntyvyys, niin ne ovat sellaisia maita, joissa on alhaiset palkat, alhainen koulutustaso, olematon sosiaaliturva, sukupuolten epätasa-arvo ja terveyspalvelujen heikko saatavuus, ja minun nähdäkseni hallitus on kyllä tehnyt ponnekkaasti töitä, että me pääsisimme tällaiseen tilanteeseen.

Eri asia sitten on, onko syntyvyys ylipäätään asia, mistä meidän pitäisi olla huolissaan. Jos me jatkamme ilmastotoimia tähän tahtiin, niin meille on tulossa semmoinen määrä ilmastopakolaisia, että meidän huoltosuhde ratkeaa kyllä ihan muulla lailla kuin omatekoisesti. Mutta tätä tilannetta varten olisi erittäin tärkeätä, että meillä olisi vahvat työmarkkinoiden pelisäännöt tässä maassa ennen kuin merkittävä osa meidän työikäisestä väestöstä tulee muusta kulttuurista tottumattomana meikäläisiin työmarkkinoihin, ja tämä nollasopparikeskustelu on osa sitä.

15.37 **Eero Suutari kok:** Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Myllykoski toi täällä uskomattoman väitteen esille, että nimenomaan järjestäytymättömät työnantajat olisivat tyypillisiä työntekijän kurmuuttajia ja sen takia ne joutuisivat oikeuteen. Minä kiistän tämän jyrkästi. Jokaisessa tutkimuksessa, mitä on tehty työmarkkinailmapiireistä, on todistettu, että kaikista paras ilmapiiri on nimenomaan pienissä yrityksissä, ja kaikista eniten näistä pienistä yrityksistä on nimenomaan järjestäytymättömiä. Elikkä kyllä tämä on puppua, että nimenomaan pienien yrityksien edustajia sinne tulisi, mutta käytäntö sen näyttää. Toivottavasti joitakin kuitenkin tulee. Tämän esityksen mukaan, jos tehdään työsopimus, niin se ei ole laillinen, jos esimerkiksi työnantajalla on tarve kokoaikaiseen työntekijään, ja sen takia minä uskon — vaikka tässä salissa vasemmalla laidalla ei luoteta suomalaiseen oikeuteen ja sen työelämää parantavaan vaikutukseen — että kuitenkin näitä oikeudenkäyntejä tulee. Sen isompaa keskustelua ainakaan yrittäjien piirissä ei ole olemassakaan kuin se, että mitä on tapahtunut oikeudenkäynneissä liittyen työelämään, ja se jos mikä aina muuttaa ja edistää sitä työelämää.

Minä kyllä ainakin luotan siihen, että nimenomaan suomalainen oikeudenkäynti on yksi osapuoli parantamaan lakien mukaista työelämää. Ja jos lakia ei noudateta, niin en minä usko, että täällä Suomessa kovin pitkään sitä kukaan katsoo. Kaikki ovat minun mielestäni oikeutettuja käymään oikeutta, ja jos on sillä tavalla, että joku ei uskalla lähteä oikeudenkäyntiin, niin varmasti joku toinen uskaltaa — ainakin kokemuksesta näyttää siltä. Elikkä on varmasti niitä, jotka eivät perää oikeuksiaan, mutta on onneksi niitäkin, jotka peräävät.

Kansalaisaloite oli todellakin tarpeellinen. Näin jälkikäteen ajateltuna se nimenomaan kumuloi tämän hallituksen lakiesityksen. Eikä tämä suomalaisen työelämän sääteleminen nyt tähän jää, vaan me seuraamme myös tätä ja varmaan tulemme sitten korjaamaan sitä, ja siinä tullaan ottamaan huomioon sekä työmarkkinajärjestöt että myös sitten se suomalainen yhteiskunta, miten se tulevaisuudessa tulee selviämään.

Elikkä tämä lakiesitys ei ole mikään täydellinen, mutta ei sitä nyt voi verrata esimerkiksi riivaamattomaan rieskaan, näin kainuulaisittain sanottuna. Kyllä sitä on käsitelty. Elikkä parannusta on tässä tulossa, ja minä uskon suomalaiseen oikeudenkäyntiin. — Kiitos.

15.40 **Olli Immonen ps:** Arvoisa puhemies! En ole itse ollut työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa ottamassa kantaa tähän käsittelyssä olevaan hallituksen esitykseen, mutta tuon kuitenkin tässä yhteydessä esiin perussuomalaisten linjauksia, joita tähän hallituksen esitykseen liittyy.

Perussuomalaiset pitävät sinänsä hyvänä asiana sitä, että osa-aikaistyötä voidaan tarjota joustavasti sellaisille työntekijäryhmille, kuten opiskelijoille, jotka osa-aikaistyötä itse haluavat. Tällöin pystytään paremmin vastaamaan eteen tuleviin haasteisiin sekä yhteiskunnan että työelämän osalta. Toisaalta ehdotetut säännökset ovat kuitenkin riittämättömiä korjaamaan vaihtelevan työajan sopimusten käyttöön liittyviä epäkohtia.

Perussuomalaiset pitävät hyvänä myös sitä, että nyt tehdyllä esityksellä voidaan vastata ainakin osittain aikaisemmin työmarkkinoita vahvasti haittaavaan eri yritysten työvoimatarpeiden sekä erilaisten osaavien työnhakijoiden niin sanottuun kohtaanto-ongelmaan. Perussuomalaiset ovat myös tyytyväisiä siitä kehityksestä, että mahdollisuus joustavaan osatyöajan tarjoamiseen säilytetään yhä työelämän paletissa mukana samanaikaisesti, kun käytännössä havaittuihin epäkohtiin puututaan.

Näemme kuitenkin, että tähän hallituksen esitykseen sisältyy myös ongelmia, jotka voivat johtaa työvoiman väärinkäyttöön. Sääntelyn kohderyhmä on nimittäin rajattu vain osaan osa-aikaisista, mikä asettaa eri osa-aikatyöntekijäryhmät keskenään eriarvoiseen asemaan. Tämä on sellaista kehitystä, mitä pidämme suomalaisessa yhteiskunnassa haitallisena. Nyt tehdyssä hallituksen esityksessä aikaisemmin hyväksi todetut niin sanotut joustoelementit menettävät tarkoitustansa uuden sopimismahdollisuuden vuoksi. Tällainen kertakaikkinen lisätyösuostumus pitäisi olla poistettu kaikilta osa-aikaisilta työntekijöiltä yhdenvertaisuuden vuoksi.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset ovatkin näihin edellä mainittuihin ongelmiin ja epäkohtiin viitaten jättäneet valiokunnassa mietinnön yhteydessä vastalauseen. Perussuomalaiset haluavat kannustaa hallitusta uudistuksiin, jotka palvelevat sekä työntekijöiden että työnantajien etuja. Kun nämä edut saadaan kohtaamaan, palvelevat uudistukset koko isänmaan etua.

Arvoisa puhemies! Päätän tähän. — Kiitoksia.

15.43 **Arto Satonen kok:** Arvoisa puhemies! Ensinnäkin pidän hyvänä, että tähän asiaan on löydetty tasapainoinen ratkaisu, jonka hallitus on tänne eduskuntaan tuonut, ja asia on mielestäni siltä osin kunnossa.

Mitä näihin vastalauseisiin tulee, niin ehdottaisin sellaista kehittämisehdotusta, että kun täällä oppositio johdonmukaisesti on vastustanut kaikkia työelämän uudistuksia, mitä tällä vaalikaudella on tehty... [Välihuuto vasemmalta] — No, mainitkaa joku, jota ette ole vastustaneet, jos... [Välihuutoja vasemmalta] — No niin, ehkä sieltä kuullaan, mitä ei ole vas-

tustettu, se onkin uusi asia, kun minä olen ymmärtänyt, että olette vastustaneet koeajan pidentämistä, takaisinottovelvoitteen joustavoittamista, henkilökohtaista irtisanomista, määräaikaisten työsuhteiden helpottamista, yrittäjävähennystä, se menee vähän asiasta ulos, mutta ainakin nämä nyt muistan heti. Aktiivimalli taisi olla myöskin, vai oliko se kannatettujen ehdotusten joukossa? — Mutta kuitenkin näitä on varsin mittavasti, ja kun tästä on oma keskustelunsa tulossa, niin olisi sellainen kehittämisehdotus, kun oppositio tekee näitä vastalauseitaan. Jos olen oikein ymmärtänyt, niin esimerkiksi tässä vasemmistoliiton vastalauseessa on käytännössä ehdotettu sitä, että tämä osa-aikatyön joustava sopiminen, jota myöskin edellinen puhuja tässä kehui, poistuisi kokonaan eli tässä ei olisi enää ollenkaan, eli esitätte sitä, että se on normaalin osa-aikatyön puitteissa mutta järjestelmä, joka nyt on käytössä, poistuisi kokonaan — näin olen ymmärtänyt, korjatkaa, jos olen väärässä.

Esitykseni on siis se, voisiko eduskunnan tietopalvelu, kun meillä on palkattuja ekonomisteja täällä, laskea työllisyysvaikutukset näille kaikille opposition ehdotuksille, montako tuhatta työpaikkaa jälleen on menetetty, kun nämä opposition ehdotukset pistettäisiin käyntiin, koska nimittäin ymmärtääkseni kaikki nämä esitykset, jotka hallitus on tehnyt, ovat tähdänneet nimenomaan siihen, että työllisten määrä nousee, ja se on nyt noussut ilmeisesti 90 000:n ja 100 000:n välillä jo tällä vaalikaudella, ja siellä on aikamoinen määrä laskettavissa, paljonko näillä yksittäisillä lakiesityksillä on ollut vaikutusta. Mielelläni näkisin sen, että siellä olisi myös tämä toinen puoli nähtävissä, niin ihmiset pääsisivät sitten käsitykseen, ovatko nämä esitykset järkeviä vai eivätkö ne ole. [Suna Kymäläinen: Edustaja on hyvä ja laittaa tietotoimiston töihin!] — Te voitte itse pistää sen!

15.46 **Tarja Filatov sd:** Arvoisa puhemies! Minä luulen, että vaikka eduskunnan tietopalvelu onkin osaava ja loistava, niin se ei kyllä tähän työhön pysty, mitä edustaja Satonen tässä esitti, koska edes ministeriössä ei ole tehty minkäänlaisia selvityksiä siitä, minkälaisia työllisyysvaikutuksia näillä uudistuksilla on ollut, ja siinä vaiheessa, kun niitä lakeja on tuotu tänne, niiden työllisyysvaikutusten arviointi on todettu hyvin vaikeaksi. Asioihin vaikuttavat hyvin monenlaiset asiat samaan aikaan.

Mitä tulee työllisyyden paranemiseen, niin toivoisin, että hallituksen puolella oltaisiin valmiita selvittämään sitä, miksi meidän tehtyjen työtuntien määrämme ovat vähentyneet vuoden takaiseen verrattuna. Jos me katsomme tätä alkuvuotta, niin yleensähän työllisyys paranee silloin, kun meillä syntyy lisää työtunteja tähän yhteiskuntaan. Mutta vuoden takaiseen verrattuna tilastot osoittavat sen, että tehtyjen työtuntien määrä on vähentynyt. Tämä saattaa kertoa siitä, että työpaikkoja kyllä on määrällisesti syntynyt mutta osa niistä on pirstaloitunut entisestänsä. Tätä me emme tiedä ennen kuin tuota asiaa on paremmin selvitetty. Mutta sen me tiedämme, että määräaikaisten työsuhteiden määrä on kasvanut, osa-aikaisten työsuhteiden määrä on kasvanut, määräaikaisten osa-aikaisten työsuhteiden määrä on kasvanut. Tämän kertovat ne tilastot, joita meillä tällä hetkellä on käytössä.

Mutta niin kuin tässäkin keskustelussa kävi ilmi, niin me puhumme sekaisin kausityöstä, osa-aikatyöstä, keikkatyöstä. Osa-aikaistyö-termiä en ole vielä aikaisemmin kuullut. Toivon, että joku kertoo minulle, mitä se tarkoittaa. Mutta se, mikä tämän lainsäädännön taustalla olevassa kansalaisaloitteessa on ollut hyvää, on se, että se teki näkyväksi ja nosti laajempaan tietoisuuteen nollasopimusten ongelmat. Itse asiassa nollatuntisopimukset ovat olleet se arkinen ratkaisu, jolla on ikään kuin yhdistetty niin keikkatyö kuin osa-aikatyö kuin myös vaihteleva-aikainen työ ja siitä on tehty nollasopimus. Paikallisesti olisi voitu fiksusti sopia, miten tätä työaikaa käytetään. Mutta todellisuus osoittaa meille, että ei ole

käytetty sitä muuta lainsäädännön pohjaa vaan on ruvettukin kiertämään niitä lakeja, joita meillä työelämässä on, esimerkiksi sairausajan palkkaa, irtisanomisajan menettelyitä tai vaikkapa oikeutta perhevapaisiin. Niitä ei ole toteutettu näiden nollatuntisopimusten sisällä niin kuin olisi kuulunut jo nykylainsäädännön puitteissa. Sen takia me olemme tarvinneet täsmällisempää lainsäädäntöä.

Tässä laissa on kiistatta hyvä tarkoitus, ja kukaan ei tätä halua kaataa. Minä olen ainakin ymmärtänyt, että tässä salissa ei ole tehty hylkäysesitystä tähän lakiin mutta sen sijaan parannusesityksiä on pyritty tekemään, ja ne näkyvät vastalauseista, joissa olisi täsmennetty ja joissakin kohdin jopa parannettu työntekijän asemaa.

Silloin kun me valiokunnassa kuulimme asiantuntijoita, en ole ennen vielä sellaisessa asiantuntijakuulemisessa ollut, jossa kaksi työoikeuden professoria peräkkäin sanoo, että tämä laki pitäisi palauttaa valmisteluun ja tämä työllistää vain juristeja. Heidän arvionsa lähti siitä, että tässä on suuret lupaukset tekstitasolla, mutta sitten kun katsotaan pykäliä, niin niissä ikään kuin tuo lupausten täyttyminen jää vähäisemmäksi. On surullista, jos tämän toimeenpano, koska tässä on hyvä tarkoitus, ontuu sen takia, että nämä pykälät ovat kyllä aika hataria ja vaikeasti tulkittavia. Mutta sen vuoksi toivon, että me voimme saada sen seuraavan kierroksen, jossa niitä täsmennetään, kun näemme, minkälaista ristiriitaa on sitten näistä tulkinnoista elävässä elämässä syntynyt.

Jos ajatellaan, että lain tavoitteena on se, joka on aivan oikein, että vaihtelevan työajan pitää olla perusteltu, työaika saa vaihdella, jos siihen tulee työstä lähtevät perusteet, niin tässä olemme oikealla tiellä. Mutta työntekijän suojan näkökulmasta ollaan aika ohuella tilanteella, koska työntekijä voi toivoa työsopimustaan tarkistettavaksi todellisen työajan mukaiseksi, siis sen työajan mukaiseksi, mikä elävässä elämässä on toteutunut, mutta kättä pidempää tähän ei juurikaan ole. Työntekijä voi toivoa, ja työnantaja voi sanoa, että ei tarkisteta, ja se on sitten siinä, ellei lähdetä käymään oikeutta tämän jälkeen. Tähän me olisimme toivoneet tarkempia pelisääntöjä, miten ikään kuin tuota työaikaa näissä tilanteissa tulkitaan, mikä on se vakiintunut työaika, jonka mukaan pitäisi mennä, jos sopimuksessa on hyvin laaja haarukka työtunneille mutta tosiasiallisesti ollaan hyvin pitkään tehty aika kiinteää työaikaa. Tämä jää tässä aika ohueksi. Mutta uskon, että jossakin vaiheessa pääsemme näissä vielä eteenpäin ja täsmennetyksi.

Toinen asia, joka laissa paranee, on se, että jos työvuorolistassa on tunnit määritelty, niin niiltä maksetaan sairausajan palkka. Sen tämä laki turvaa. Niin olisi mielestäni turvannut kyllä jo tähänastinenkin lainsäädäntömme, mutta nyt se on erikseen tässä säädetty nollatuntisopimuslaisten kohdalla.

Mutta ongelmat muodostuvat tämän jälkeen, jos työntekijän sairaus on pitkä, koska jos esimerkiksi työaika on määritelty 10—40 tunniksi ja työntekijä on tehnyt puoli vuotta säännöllisesti ilman yhtäkään poikkeusta 38-tuntista viikkoa, niin tästä huolimatta hänelle maksetaan yhä korvaus 10 tunnin perusteella sen takia, että lainsäädäntö vaatii, että tuosta minimityöajasta mennään yli nelinkertaiseen työaikaan puolen vuoden ajan, jotta voidaan maksaa suurempi summa tai jotta on velvollisuus maksaa suurempi sairausajan palkka kuin tuo nolla tai se minimituntimäärä. Tässä ollaan kyllä aika kohtuuttomalla tiellä. Sen ymmärrän, että jonkin verran vakiintumista ylöspäin pitää olla, mutta nelinkertainen puolivuotinen määrä on liian suuri. Se johtaa siihen, että osassa haarukkaa se ei koskaan täyty, koska koskaan ei päästä siihen nelinkertaiseen summaan, vaikka koko ajan tehtäisiinkin täyttä työpäivää.

Jos ajatellaan sitten työttömyysturvaa, niin tässäkin päästään kohti parempaa mutta ei ehkä vielä riittävästi, koska tämä uusi laki määrittää nyt sen, että jos on ollut kolme kuukautta nollatuntisopimuksella tai — niin kuin tämä on nyt uudelleen hienosti nimitetty — vaihtelevan työajan sopimuksella töissä mutta tunteja on ollut nolla tai alle sen, mikä oikeuttaa soviteltuun päivärahaan, niin pitää kolme kuukautta odottaa ennen kuin tällaisesta työsuhteesta saa irtaantua. Jos tunteja on nolla ja pitää kolme kuukautta olla nollalla tunnilla töissä ennen kuin voi sanoa itsensä irti ilman, että pääsee kivuttomammin työttömyysturvan piiriin, niin se on kyllä aika kohtuuton odotusaika. Tässäkin olisi voitu mennä hieman lyhyemmällä odotusajalla ja vastapainoksi sitten ehkä tuoda työnantajalle turvaa siinä tilanteessa, kun työntekijä irtisanoutuu tehtävästänsä ilman, että työnantaja on muuttanut tuntien määrää tai vähentänyt niitä merkittävästi. [Puhemies koputtaa]

Tässä on puhuttu paljon paikallisesta sopimisesta. [Puhemies: Aika!] — Okei, ihan yhden asian sanon vielä. — Täällä on esitetty myös sitä, että oikeusteitse perättäisiin näitä oikeuksia. Jos lakia säädetään ja siinä vaiheessa jo odotetaan, että oikeus ratkaisee, niin silloin laki on huonosti tehty. Toivon, että tällaisia lakeja emme kovin montaa säädä.

15.53 **Kaj Turunen kok:** Arvoisa puhemies! Innostuin tästä edustaja Myllykosken käyttämästä puheenvuorosta, jossa hän keskittyi pariin stilistiseen yksityiskohtaan, lähinnä siihen, voiko tässä nollatuntisopimusten riitatilanteessa käyttää avustajaa vai pitäisikö sen olla luottamusmies. Samassa puheenvuorossaan Myllykoski puhui myöskin paikallisesta sopimisesta. Nyt kun — tänään itse asiassa — minut on valittu työ- ja tasa-arvovaliokunnan varajäseneksi [Olavi Ala-Nissilä: Onneksi olkoon!] — kiitoksia — niin otan sitten hiukan tähänkin asiaan kantaa.

Nyt jos lainsäädännössä määritellään, että nollatuntisopimusten riitatilanteessa voi käyttää ainoastaan luottamusmiestä, niin se käytännössä tulee tarkoittamaan sitä, että työntekijän täytyy olla ammattiyhdistysliikkeen jäsen. Mitä tulee paikalliseen sopimiseen, mistä sitten määritellään työaikalaissa, voiko tässä yhteydessä työntekijöiden edustajana toimia neuvotteluissa luottamusvaltuutettu vai pitääkö sen olla luottamusmies, niin tässäkin tullaan siihen kysymykseen, että jos se on luottamusmies, niin se edellyttää ammattiyhdistysliikkeen jäsenyyttä, jos haluaa mielipiteensä työpaikalla kertoa.

Oletetaan tilanne, että meillä on tämmöinen yritys, jossa on 15 työntekijää. Tämä on järjestäytymätön yritys, ja 3 näistä 15 työntekijästä on ammattiyhdistysliikkeen jäseniä. 12 työntekijää on silloin näistä neuvotteluista täysin ulkopuolella. Nämä 3 henkilöä valitsevat keskuudestaan luottamusmiehen, joka sitten neuvottelee kaikkien 15 työntekijän puolesta. [Suna Kymäläinen: Eihän se noin mene!] Tämäntyyppisillä vaatimuksilla, jos laissa edellytetään, [Suna Kymäläinen: Meni mutkat suoraksi!] että joko avustaja tai sitten työntekijöitten edustaja on aina luottamusmies, edellytetään sitä, että työntekijät käytännössä pakotetaan ammattiyhdistysliikkeen jäseniksi, vaikka Suomessa pitäisi olla kuitenkin yhdistysvapaus.

No, miksi sitten näin tehdään, miksi vasemmiston suunnasta vaaditaan sitä, että pitää olla luottamusmies? Kyllähän tässä on taustalla pelko siitä, että ammattiyhdistysliikkeen jäsenet ovat vähentyneet. Ihmiset alkavat tiedostaa sen, että työttömyysturvan voi vakuuttaa myöskin yksityisessä työttömyyskassassa. Moni kansalainen ja moni työntekijä ei ole edes tietoinen siitä, että myöskin ammattiyhdistysliikkeen kassassa voi työttömyysvakuutuksensa tehdä liittymättä itse ammattiyhdistysliikkeeseen.

Tällä hetkellä YTK:ssa taitaa olla, olikohan niin, että 400 000:n raja on jo mennyt rikki. Tämä on ymmärrettävää, että ammattiyhdistysliikkeissä on kova huoli siitä, että nämä ihmiset eivät ole ammattiyhdistysliikkeen jäseniä. Tämä jäsenkato on varmastikin sellainen asia, joka huolestuttaa. Ymmärrän sen, että ammattiyhdistysliike tekee jäsenkampanjoita ja kertoo, kuinka tärkeää työntekijän on olla ammattiyhdistysliikkeen jäsen, eli se on ihan fine, mutta lainsäädännöllä sitä ei pidä tehdä, koska tämä ei ole oikeudenmukainen esimerkiksi paikallisessa sopimisessa niille työntekijöille, jotka eivät ole ammattiyhdistysliikkeen jäseniä. Siksi tätä ei pidä lainsäädännöllä tehdä vaan käyttää niin sanottuja vapaaehtoisia keinoja, ei pakottaa ammattiyhdistysliikkeen jäseneksi.

Tämä oli oikeastaan se asia, jonka halusin kertoa innoittuneena tästä Myllykosken puheenvuorosta.

15.58 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa rouva puhemies! [Puhemies Paula Risikko ryhtyy johtamaan puhetta] — Olipa hyvä, että tuli katsottua, ettei sinne tullutkin mies, niin ei tullut hirveätä nolausta tehtyä.

Edustaja Turunen puhuu asioista niin kuin asioista pitää puhua. Omassa puheenvuorossani lähdin oikeusturvaperusteesta, en niinkään luottamusmiehen aseman tai ammattiliiton aseman puolesta, vaan sen yksittäisen työntekijän asemasta, joka joutuu tilanteeseen, missä hän joutuu pohtimaan, riitauttaako hän tämän asian vai ei. [Eero Suutarin välihuuto] Ja samalla kertaa... — Edustaja Suutari, minä en väittänyt pk-yritysten työnantajia millään tavoin. Voin sen ihan varmasti sanoa, tältä paikalta voin sanoa, että siellä tehdään hyvää yhteistyötä, mutta edelleenkin haluan korostaa sitä, että siinä riitatilanteessa sen yksittäisen työntekijän osalta, kun normaalisti ja suurimmalta osaltaan pk-sektorin yrittäjät eivät ole järjestäytyneitä, riitaprosessi menee käräjäoikeuteen. [Eero Suutari: En minä sitä kiistänytkään!] — Mutta syytitte edustaja Myllykoskea siitä, että minä olisin väittänyt, että pk-sektorin yrittäjät ovat jotenkin tahdittomia ja niin edelleen.

Siitä ei ole kysymys, vaan kysymys oli nimenomaan sen yhden yksittäisen työntekijän mahdollisuudesta riitauttaa, koska meillä on erisuuruisia maksuja jo sen suhteen, että saamme asiamme käräjäoikeuteen punnittavaksi. Sen jälkeen tämä henkilö joutuu siihen tilanteeseen, että hän joutuu puntaroimaan, että onko hänellä mahdollisuutta jatkaa tätä prosessia yleensäkään, kun ensinnäkin on se maksu ja sen jälkeiset tuomiot, eli jos häviää tämän, joutuu maksamaan vielä vastaosapuolenkin oikeudenkäyntikulut. Riitauttamisen kynnys nousee ilman sitä, että siellä on tässä kohtaa sitä ammattiyhdistysliikkeen taustaa. Tai sitten voitaisiin työmarkkinoille luoda joku yhteinen vakuutusjärjestelmä, jossa riitoja voidaan ratkaista ilman sitä kohtuuttomuutta, että se yksittäinen työntekijä joutuu vastaamaan siitä riitatilanteesta. Näistä mahdollisuuksista pitää pystyä keskustelemaan jatkossa, mitä se tarkoittaa, että me voimme joustavoittaa näitä järjestelmiä.

Ja mitä paikalliseen sopimiseen tulee, niin edelleen olen sitä mieltä, että olisi ollut hyvä luoda mahdollisuus lainsäädännön kautta niille työnantajille, jotka haluavat oikeuden paikalliseen sopimukseen, vaikka eivät olekaan järjestäytyneitä työnantajia, mahdollisuus sopia työpaikoilla paikallisesti, jos sopijaosapuolena on valittu luottamusmies. [Arto Satonen: Miksei se voi olla luottamusvaltuutettu?] — Kyllä, edellisessä puheenvuorossani juuri sanoin, että myös luottamusvaltuutettu, mutta se, että on joku... [Sirpa Paatero: Tai apulainen!] — No joo, edustaja Paatero. — Kysymys on siitä, että meillä on jo laissa mahdollisuus käyttää luottamusvaltuutettua, mutta edelleenkin haluan korostaa sitä, mikä on sen oikeusprosessin kantavuus siinä vaiheessa, kun työntekijä ja työnantaja ovat eri mieltä. To-

teutuuko se suomalaisen lainsäädännön perusperiaate, että laki on tehty heikomman osapuolen turvaksi? Nimenomaan työelämälainsäädännössä pitää ymmärtää se. Siitä periaatteesta en ole valmis luopumaan, että mitä lainsäädäntöä tehdäänkin, niin korostetaan sitä [Eero Suutari: Tämä on juuri nimenomaan tehty!] heikommassa asemassa olevan henkilön turvaa. — Vielä kerran, edustaja Suutari: minä en ole moittinut tätä, etteikö tämä olisi ollut edistysaskel.

16.03 **Anna Kontula vas:** Arvoisa puhemies! Muutama kommentti edustaja Satoselle, kun vähän myöhään saliin tulleena ei ehkä kuunnellut alkukeskustelua eikä tarkkaan tiedä, mistä vastalauseessani puhuin.

Tilannehan on nyt se, että kun me tämän lain täällä hyväksymme, niin meillä on kaksi osa-aikaista työtä säätelevää sopimusmallia, joista edes ministeriön virkamies ei pystynyt löytämään muuta eroa kuin että toisessa voidaan mennä nollatason sopimuksiin asti, siis nollatuntimäärään, ja että toisessa on mahdollista antaa ikuinen, siis eläkeikään saakka ulottuva, suostumus lisätyöhön, kun taas toisessa edellytetään, että se suostumus annetaan lyhyeksi ajaksi kerrallaan. Nämä ovat ne erot, jotka näillä kahdella sopimuksella on. Vaihteluvälin ja joustavuuden suhteen näillä sopimuksilla ei ole sinänsä mitään eroa, koska kummassakin tapauksessa oikeudellisesti tärkeä ja velvoittava on se alatuntimääräraja, se pienin tuntimäärä, mihinkä sekä työntekijä että työnantaja sitoutuvat. Siitä ylöspäin kaikki työtunnit kummassakin sopimusmallissa katsotaan lisätyöksi, erityistä suostumusta vaativaksi työksi, ja niitä kohdellaan tosiasiallisesti samalla lailla.

Minun tulkintani on, että meille on päässyt syntymään kaksi sopimusmallia, jotka ovat näin lähellä toisiaan sen takia, että nollasopimusongelmaan lähdettiin etsimään ratkaisua hyvin monimutkaisen ja monen eri instanssin läpi käyvän prosessin kautta, eli kysymys on ikään kuin hamasta, joka syntyi vahingossa ja joka ei käytännöllisesti katsoen hyödytä ketään. Minun on vaikea nähdä, mitenkä yrittäjä hyötyy siitä, että meillä on hiukan monimutkaisempi työlainsäädäntö. Minä olen varma siitä, että työntekijä siitä ei ainakaan hyödy. En minä tiedä, hyötyykö siitä sitten joku viranomainen, joka saa enemmän näitä solmuja ratkottavakseen, mutta yleisenä tavoitteena pitäisi kai olla, että lainsäädännössä pyritään yksinkertaisuuteen ja ymmärrettävyyteen, jotta mahdollisimman monella kansalaisella olisi mahdollisuus sopeuttaa toimiaan ja ymmärtää, mitä siellä laissa sanotaan. Tästä syystä en näe, miksi tämä herättää niin kovaa tuohtumusta, että tällaista esitetään. En myöskään näe, niin kuin edustaja Satonen epäili, että tästä uudistuksesta muita kustannuksia syntyisi kuin tietenkin se kustannus, mikä syntyy aina silloin, kun lakeja tarkistetaan, korjataan ja säädetään täällä lainsäädäntöelimissä. [Jari Myllykoski: Edustaja Kontula purkaa normeja tehokkaammin kuin hallitus!]

16.06 **Satu Hassi vihr:** Arvoisa puhemies! Pyysin puheenvuoroa edustaja Satosen puheenvuoron johdosta, kun edustaja Satonen arvosteli sitä, että opposition puolelta vastustetaan kaikkia esityksiä. Edustaja Satonen tuntui tulkitsevan, että oppositiossa vastustetaan tätäkin hallituksen esitystä. Kuitenkin olen tässä kuullut monta puheenvuoroa opposition puolelta, joissa todetaan, että tämä hallituksen esitys on sinänsä parannus, eikä vastalauseessa ehdoteta sen hylkäämistä. Eli vähän pyytäisin tarkkuutta myöskin siellä hallituspuolueiden puolella.

Siihen, mitä tässä keskustelussa ovat kollegat tuoneet esille työelämän epävarmuuden vaikutuksesta nuorten ihmisten elämään ja sen vaikutuksesta, että yhä useammat, erityises-

ti nuoret ihmiset, ovat sellaisissa työsuhteissa, joissa tulevaisuus vaikuttaa kovin epävarmalta, haluaisin lisätä sen, että Suomestahan on erityisesti korkeasti koulutettujen ihmisten maastamuutto kasvanut. Aivan hetki sitten huomasin sellaisen uutisen, jonka mukaan ulkomailla opiskelevista suomalaisista nuorista vain neljäsosa pitää mahdollisena sitä, että palaa Suomeen töihin. Eli siis tämä työsuhteiden epävarmuus ei ole pelkästään kouluttamattomien tai matalasti koulutettujen nuorten ihmisten elämää ankeuttava ja kaikenlaista epävarmuutta lisäävä asia, vaan se kohdistuu ihan kaikkien koulutustasojen ihmisiin.

16.08 **Eero Suutari kok:** Arvoisa puhemies! Kun täällä tilastoja oli käyty läpi ja huomattu yllättävä tieto, että työtunnit ovat vähentyneet sen 0,4 prosenttia, niin siinä samassa tilastossa näkyi olevan tuommoinen tieto, että yli vuoden työttömänä olleitten määrä on pienentynyt 26,2 prosenttia. Minun mielestäni se on positiivinen seikka. [Arto Satonen: Aika iso määrä!]

Sitten kun Myllykoski ei kerennyt vielä lähteä vaan voi kuunnella, [Jari Myllykoski: Jäin tähän tarkoituksella!] — oli juuri lähdössä ulos — hän totesi, että yksittäisen työntekijän ja järjestäytymättömän työnantajan oikeudenkäynnin todennäköisyys olisi suurimmillaan, niin minä kyllä olen sitä mieltä, että se ei nimenomaan tule olemaan tyypillinen siellä. Tyypillisesti näitä kurmuuttajia ovat nimenomaan tällaiset vähän suuremmat yritykset. Suurimmat, voi sanoa, nollatuntisopimusten tekijät ovat kaupassa ja sitten esimerkiksi sote-alan suuremmissa yrityksissä, joissa on työvoiman vaihtuvuutta ja niin poispäin, joissa käytetään hyväksi tätä asiaa, ja sitä meillä oli tarkoitus torjua. Kaikki tämä kritiikki, mikä nollatuntisopimuksia läpikäytäessä tuli, tuli nimenomaan suurempia yrityksiä kohtaan. Siellä ei tullut yhtään kritiikkiä pienempien yritysten osalle sillä tavalla, niin kuin siellä oli.

Elikkä kun olen tätä asiaa seurannut, niin en oikein usko enkä hyväksy sitä väittämää, että tyypillinen oikeudenkäynti tulisi olemaan nimenomaan järjestäytymätön työnantaja vastaan työntekijä. Se huonomman aseman lähtökohtahan tietysti tässäkin lainsäädännössä on ollut, ja kaikki lähtee siitä, että heikomman turvaksi näitä pitää tehdä.

16.10 **Ville Tavio ps:** Arvoisa rouva puhemies! Myös perussuomalaiset, kuten tuossa aiemmassa edustaja Immosen puheenvuorossa tuli ilmi, pitävät tätä ihan oikeana askeleena. Sehän on tässä nollatuntisopimuskeskustelussa ollut jo lähtökohtana, että tuntuu ihmeelliseltä, että työsopimus ei ikään kuin vastaisi todellisuutta ja todellista työvoiman tarvetta. Niinhän ei voi olla, ja sen takia myös tämä kansalaisaloite sai suuren suosion. Se ei jollain tapaa... Itse jopa ajattelen juristina niin päin, että se olisi jo alun alkaen varmaan oikeuskäytännöllä ollut syytä viedä siihen suuntaan, että näitä nollatuntisopimuksia ei olisi lähdetty niin paljon tekemään, siinä laajuudessa kuin niitä nykyään tehdään.

Kun tässä puhutaan nyt kuitenkin työntekijän aseman suojelemisesta, niin siinä ollaan ihan oikein siis työoikeuden lähtökohdassa, että tässä puolustetaan sitä heikompaa osapuolta, ja se on usein se työntekijä, varsinkin kun puhutaan isommista firmoista, jotka näitä nollatuntisopimuksia tekevät. Niitä tekevät aika paljon esimerkiksi meidän kaupat, K-ryhmä ja S-ryhmä, ja niissä tilanteet ovat sellaisia, että itse ainakin olen usein ihmetellyt, miksi näitä tehdään. Kun täällä on puhuttu siitä, että nyt viime kädessä se menee sitten tuomioistuimen ratkaistavaksi, niin täytyy muistaa, että ainahan kaikki lainsäädännölliset ja työoikeuden riidat menevät viime kädessä työoikeuden ratkaistavaksi tai käräjäoikeuden ratkaistavaksi. Mutta se on ihan totta, että ei siihen silti pitäisi mitenkään antaa houku-

tinta, ja tässä se jää vähän sen varaan roikkumaan nyt. Kun pitäisi neuvotella, niin — niin kuin tiedetään — jo siinä neuvottelutilanteessakin työntekijä on lähtökohtaisesti heikommassa asemassa kuin sitten taas suurempi työnantajaosapuoli. Sen takia onkin hyvä, että tänne lakiin lisättiin se painotus, että siinä on oikeus käyttää avustajaa.

Edustaja Satosen puheenvuoroa täytyy vielä kommentoida, koska minäkin pidin sitä aika innoittavana. Koen aina hieman jakomielitautisena sinänsä sen, kun puhutaan näistä hallituksen hyvistä saavutuksista, koska nehän ovat siis sen hallituksen hyviä saavutuksia, joissa perussuomalaiset olivat mukana. Kukaanhan ei ilmeisesti ole esittänyt, että työllisyys ja talous kasvavat tässä niin kuin yhdessä yössä siihen parempaan suuntaan. Mutta siitä huolimatta se, minkä takia me perussuomalaiset emme sitten taas hehkuta tätä hallituksen uskomatonta taloustulosta, kuten edustaja Satonen tuossa hyvin kategorisesti teki, johtuu siitä, että se ei oikein pidä paikkaansa, me olemme realisteja tämän asian suhteen. Eli tässä on talouden suhdanteet ja Suomi vientivetoisena maana, talous on tässä euron ja dollarin kurssista ja muista johtuen lähtenyt parempaan suuntaan, niin että se ei taida valitettavasti olla ihan meidän perussuomalaisten hallitustaipaleen ansiota, tämä talouskasvu, vaikkakin siellä hyviä tuloksia on kieltämättä tullut.

16.13 **Arto Satonen kok:** Arvoisa puhemies! Mitä tähän nollasopimusasiaan tulee, niin toki sen myönnän, että tätä oppositio ei ole kategorisesti vastustanut, ja se on hyvä, että tässä on oltu varsin lähellä toisiamme. Ja kuten edustaja Suutari tässä hyvin kuvasi, ja myöskin edellinen puhuja, nämä koskevat lähinnä näitä tilanteita, että on iso työnantaja, ja niitä käytäntöjä, joita esimerkiksi kaupan alalla on. Sen sijaan siihen, mitä edustaja Tavio sanoi viimeksi, henkilökohtaisesti en kyllä usko. Se on totta, että maailmantalous vetää hyvin ja vienti vetää hyvin, mutta jos ei omaa kilpailukykyä olisi parannettu, niin ei tässä tilanteessa oltaisi. Suuri osa niistä työpaikoista, jotka ovat syntyneet yksityissektorilla, on syntynyt pieniin yrityksiin, ja sillä on kiistaton vaikutus sille, mikä on työnantajan riski. [Jari Myllykoski: Viimeiset 20 vuotta!] Sillä on aikamoinen vaikutus — olen itsekin ollut sellaisen yrityksen työnantajana, jossa oli kaksi vierasta henkilöä, ja jos siellä tekee virherekrytoinnin, niin sillä varmasti kyllä on vaikutusta, ja riski on aivan toinen sille yrittäjälle kuin sille, jolla on 200 tai 2 000 yksittäistä rekrytointia.

Minä en kyllä suostu sitä ostamaan, että niillä muutoksilla, joita hallitus on tehnyt ylipäätään työllisyyspolitiikkaan, joita siis oppositio on vastustanut, sitä osaa — nimittäin ainakin ne edustaja Viitanen täällä kaikki luetteli ennen kun sain puheenvuoron, ja siitä asiaan innostuin — ei olisi ollut merkitystä tähän työllisyystilanteeseen, sitä argumenttia en kyllä osta. Mutta se keskustelu varmaan täällä tullaan käymään ensi viikon tiistaina uudestaan.

Ehkä sitten vielä siihen, kun edustaja Turunen ansiokkaasti puhui tästä paikallisesta sopimisesta ja myöskin edustaja Myllykoski siihen viittasi: asia, jota itselläni on vaikea ymmärtää, on se, että kun asioista sovitaan, niin silloin molempien osapuolien myös pitää oikeasti edustaa jotakin, kun se sopimus tehdään. Ja silloin, jos tilanne on se, että yrityksessä on 15 työntekijää, joista vaikka kolme kuuluu ammattiliittoon, ja nämä kolme valitsevat keskenään sitten luottamusmiehen, niin ei hän välttämättä edusta niitä 12:ta, jotka eivät kuulu ammattiliittoon. Eli kyllä jonkinnäköinen mandaatti pitää olla sillä, joka sovitaan tähän ja joka pystyy muitten puolesta neuvottelemaan. Ja se on minusta se avainkysymys, jota on vaikea ymmärtää, että miten muuten tämä paikallinen sopiminen voidaan järjestää kuin sillä tavalla, että sillä, joka siitä neuvottelee, on aito mandaatti neuvotella. Sen ym-

märrän, että täytyy olla tietyt minimiehdot, jotka sitten lainsäädännön kautta tulevat — se on asia erikseen — mutta siihen, mikä on neuvotteluvara, pitää aidosti olla myös mandaatti.

16.16 **Anna Kontula vas:** Arvoisa puhemies! Edustaja Satoselle minä tiivistäisin: Vasemmistoliitossa me olemme sopineet niin suhteessa hallituksen esityksiin, meillä on ihan selkeä linja, että me kannatamme hyviä esityksiä ja me vastustamme huonoja esityksiä, ja tämä pätee myös työvoimapolitiikkaan. Henkilökohtaisesti olen ollut edistämässä ja kiittämässä tässä salissa muun muassa silloin, kun hallitus päätti helpottaa opiskelua työttömyysturvalla, kun hallitus päätti parantaa yrittäjän sosiaaliturvaa, ja olen kehunut myös tätä nollasoppariesitystä täällä — nyt jo taitaa olla tänään kolmas kerta, kun on kehut menossa. Tämä politiikka on hyvin yksinkertaista. Jos hallitus päättäisi tehdä enemmän niitä hyviä esityksiä, meillä olisi sitten enemmän kehuttavaa, mutta toistaiseksi sillä on jouduttu pärjäämään, mitä ollaan saatu.

Edustaja Suutarille muistuttaisin, että pitkäaikaistyöttömien tilastot tällä nimenomaisella hetkellä ovat hirvittävän epäluotettavia sen takia, että näiden määräaikaishaastattelujen voimaanpanon ensimmäiset haastattelut ovat edelleen kesken. Niissä pitkäaikaistyöttömissä, jotka ovat poistuneet sieltä tilastoista, on muun muassa minun lankoni, joka on ollut kyllä työelämässä jo vuosikaudet mutta on unohtanut ilmoittaa siitä TE-toimistoon ja on tähän asti näkynyt siellä pitkäaikaistyöttömänä. Kukaan ei ole vain muistanut häneltä asiaa kysyä tai tiedustella, koska hän ei ole työttömyysturvaa saanut, ja näitä tapauksia on paljon muitakin. Sen takia niiden tilastojen käyttäminen on hankalaa. Henkilökohtaisesti olen toki tyytyväinen, mikäli pitkäaikaistyöttömien määrä on vähentynyt, ja voi hyvin olla, että se onkin vähentynyt.

Yleisesti tästä paikallisesta sopimisesta: pitää muistaa, että jo nyt meillä on hirvittävästi paljon enemmän tilaa paikalliselle sopimiselle kuin meidän yrityksemme tosiasiallisesti omassa työpaikkakulttuurissaan hyödyntävät. Jos ajatellaan jotain rakennusalaa, jonka minä tunnen vähän paremmin, niin jos katsoo TESiä, siellä on todella paljon erilaisia työaikajoustomahdollisuuksia, siellä on kaikkia perheen huomioimismahdollisuuksia, mutta ne eivät tunnu menevän sinne yrityksiin, koska sieltä yrityskulttuurista ei löydy sellaista luottamuksen ilmapiiriä, joka ilmeisesti esimerkiksi Ruotsissa mahdollistaa paikallisen sopimuksen huomattavasti laajemmin kuin täällä. Tätä ei minun mielestäni ymmärretä. Jos ei nyt pystytä käyttämään niitä paikallisen sopimisen välineitä, jotka siellä ovat jo käytössä, [Kaj Turunen: Ruotsissa ei ole yleissitovuutta!] niin se tarkoittaa, että meillä ei työmarkkinakulttuuri ole valmis siihen, ja siihen pitää löytää se, mikä on se este, miksi niitä ei käytetä, ja sitten vasta lähteä laajentamaan ja miettimään, mitä sieltä puuttuu.

Henkilökohtaisesti minä olen vuosikausia kysellyt semmoisen yrityksen perään, jota oikeasti yleissitovuus haittaa tekemästä jotain, mikä olisi sekä työnantajan että työntekijän etu, tässäkin salissa kysynyt moneen kertaan. Minä olen yhden ainoan esimerkin saanut, ja se oli hyvin poikkeuksellinen tilanne, joka liittyi rospuuttoaikaan jossain metsätaloudessa.

16.20 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa rouva puhemies! Kun seuraavan kerran kassini otan ja menen tuohon ovenkahvaan, niin poistun tästä salista, kun ei näytä olevan seuraavana puheenvuoropyyntöä edustaja Suutarilla.

Mutta vielä kerran tähän riitatilanteeseen:

Toivoisin, että ymmärtäisitte sen, että kun kysymys on siitä, missä riidellään, niin on uskallusta riitauttaa asia, kun se taloudellinen asema on tasavertaisempi kuin siellä pienissä yrityksissä. En ollenkaan väitä, että pk-sektorin yrityksissä yritykset toimisivat epämoraalisesti ja sen takia niitä tulisi enemmän. Nollatyösopimuksia tehdään nimenomaan isommissa yrityksissä — eihän meillä nyt enää ole kovinkaan paljoa todella isoja yrityksiä, missä henkilöstömäärä on yli tuhannen tai kaksituhatta — niin ettei lähtökohtaisesti pidä laittaa vastakkain isoja yrityksiä ja pk-sektoriyrityksiä, koska kysymyshän on siitä, että juuri pk-sektoriyritykset työllistävät. Me vasemmistoliitossa haluamme edistää nimenomaan pk-sektoriyritysten, yksinyrittäjien ensimmäisen työntekijän palkkaamista tai luoda malleja, joilla voitaisiin jopa helpotuksia antaa ensimmäisenä vuonna 100 prosenttia, seuraavana vuonna alennusta 70 prosenttia, kolmantena vuonna vielä 30 prosenttia alennusta sosiaaliturvamaksuihin, jotta yritykset voivat ja uskaltavat paremmin palkata ihmisiä. Tämä on meidän omassa talousarvioesityksessämme ollut mukana.

Me haluamme, että työnantajilla on mahdollisuuksia palkata työntekijöitä, mutta kysymys ei olekaan siitä tässä asiassa, vaan ei meidän kannata miekkailla siitä, kuka tekee ja kuinka harkiten. Minä puhun vain siitä omasta kokemuksesta, kymmenen vuoden pääluottamusmieskokemuksella ja kuuden vuoden Metallityöväen Liiton työehtosihteerin kokemuksella, minkälaisia nämä riitatilanteet ovat. Minä voin sanoa ihan oikeasti, että kun ne lähtevät käräjäoikeuden polulle, niin siellä on tehty äkkiä harkitsematta irtisanomisia, kun sitten taas järjestäytyneissä työnantajapiireissä ja siellä, missä on luottamusmiehet, tullaan sovittelemaan työpaikoille niitä asioita, etteivät ne menekään välttämättä sinne työtuomioistuimeen. Se, että ihminen uskaltaa riitauttaa, tarkoittaa sitä, että hänellä pitää olla tasa-arvoiset taloudelliset mahdollisuudet riidellä työnantajansa kanssa.

16.23 **Sami Savio ps:** Arvoisa puhemies! Kuten täällä tänään sekä hallituksen että opposition taholta on moneen otteeseen todettu, niin tämä lakiesitys todellakin selkeyttää ja parantaa ainakin hieman niin sanottuja nollatuntisopimuksia koskevaa lainsäädäntöä.

Täällä on myös todettu, että työllisyys on jossain määräin kohentunut tällä vaalikaudella. On toki vaikea sanoa, kuinka suuri osa siitä johtuu eduskunnan erityisesti vaalikauden ensimmäisen puoliskon aikana tekemistä hyvistä päätöksistä ja miltä osin sitten työllisyyden kohenemiseen vaikuttaa ensisijaisesti maailmantalouden yleinen positiivinen vire. Henkilökohtaisesti arvelen, että tällä maailmantalouden hyvällä vireellä on ollut vähintään yhtä suuri vaikutus kuin eduskunnan päätöksillä.

Arvoisa puhemies! Toisaalta myös työelämän ja työsuhteiden yleinen pirstaleisuus on osa kehitystä, joka valitettavasti vaikeuttaa monien työssä käyvien ihmisten arkea ja elämän pitkäjänteistä suunnittelua. Tämä ei koske pelkästään nuoria ihmisiä vaan myös hieman ikääntyneempiä henkilöitä. Asia johtuu osin myös siitä, että työelämän pelisäännöt ovat olleet varsinkin näiden nollatuntisopimusten osalta tähän mennessä hyvinkin epäselviä, ja tämä lakiesitys valitettavasti jättää joiltakin osin ongelmat edelleen ratkaisematta. Se ei siten myöskään vastaa täysin kansalaisaloitteessa aiemmin esitettyä tahtotilaa, jolla haluttiin parantaa työsuhteen heikomman osapuolen asemaa erityisesti niissä tapauksissa, kun työnantajana on suuri yritys, joka joskus jopa kohtelee työntekijöitään kasvottomana massana. Sitä vastoin pienemmät yritykset yleensä kohtelevat henkilökuntaansa varsin hyvin.

Arvoisa puhemies! Yleisellä tasolla perussuomalaisten linja on se, että jatkossa tarvitaan uudistuksia, jotka helpottavat yritysten perustamista ja uusien työntekijöiden palkkaa-

mista. Esimerkkinä jo aiemmin tekemistämme esityksistä on muun muassa työtilimallin käyttöönotto. Se vähentäisi merkittävästi uusien yritysten perustamiseen liittyvää byrokratiaa. Ja toisena nostaisin vielä esille Viron investointeihin kannustavan yritysveromallin käyttöönoton uutta henkilökuntaa palkkaavissa pk-yrityksissä.

Arvoisa puhemies! Aivan lopuksi yhdyn niihin näkemyksiin, joiden mukaan vuodenvaihteessa voimaan tullut aktiivimalli kohtelee kaltoin henkilöä, joka on solminut nollatuntisopimuksen mutta ei saa kolmen kuukauden tarkastelujakson aikana riittävästi työtunteja välttääkseen aktiivimallin leikkuria. On täysin kestämätöntä, että henkilö, joka on jatkuvasti työmarkkinoiden käytettävissä ja jopa solminut työsopimuksen, voi joutua ilman omaa syytään aktiivimallin leikkauksen kohteeksi. Tähän tulee saada pikainen muutos.

16.26 **Kaj Turunen kok:** Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Kontulalle haluaisin sanoa, kun mainitsitte, että vasemmistoliitossa kannatetaan hyviä hallituksen esityksiä ja vastustetaan huonoja hallituksen esityksiä: minulla on semmoinen näkemys, että vasemmistoliitto ei ole varmaan ihan paras tuomari arvioimaan sitä, mitkä ovat hyviä hallituksen esityksiä ja mitkä huonoja hallituksen esityksiä, kun lähtökohtaisesti ajattelen niin, että hallitus ei ylipäänsä tee huonoja esityksiä vaan hallituksen esitykset ovat kaikki hyviä esityksiä. Ehkä niissä, mitä vasemmistoliitto pitää huonoina hallituksen esityksinä, se ei halua nähdä niitä hallituksen esityksen positiivisia vaikutuksia, mihin niillä pyritään, esimerkiksi työhönottokynnyksen madaltamisessa, irtisanomisen helpottamisessa henkilökohtaisista syistä, mikä käytännössä toimii niin, että rekrytointiin tulee matalampi kynnys ja sitä kautta vähennetään yrittäjän riskiä palkata uutta työvoimaa. Tämä on tämän esityksen tarkoitus, ja ymmärtääkseni vasemmistoliitto vastustaa myös tätä esitystä — muitten hyvien esityksien mukana — jonka vaikutukset kuitenkin ovat yhteiskunnan kannalta katsoen merkittävästi positiiviset.

16.28 **Eero Suutari kok:** Arvoisa puhemies! Vastauksena edustaja Kontulalle, kun mainitsitte, että meillä on mahdollisuuksia tehdä paikallisia sopimuksia, mutta suomalainen työilmapiiri elikkä tämä luottamuksen puute estäisi niitten tekemisen: väittäisin kuitenkin vastaan siinä mielessä, että luottamuksen ilmapiiri Suomessa ei estä juuri niitä, joilla on kielletty tämä paikallisen sopimisen tekeminen. Elikkä pienimmillä yrityksillä, jotka eivät kuulu työmarkkinajärjestöihin, ei ole mahdollisuutta sopia esimerkiksi työajasta.

Kun täällä on käytetty monenlaisia esimerkkejä, niin ajattelin itsekin tuoda esimerkin, jonka työ- ja tasa-arvovaliokunta hyvin tuntee, elikkä ravintolapalveluja tarjoavat sisävesilaivat. Merimies-Unioni estää niitten toimimisen sillä tavalla, että ne voisivat niitä ravintolapalveluja tarjota normaalilla palkkauksella, vaan ne pitää tarjota nimenomaan ylityökorvauksilla, koska Merimies-Unioni on määritellyt sen normaalityöajan olevan ennen kello 17:ää, ja sen ylimenevä osa on sitten ylityötä. Sen takia ravintolapalveluja tarjoavien sisävesilaivojen työntekijät tekevät silloin ravintolapalvelujen aikana ylitöitä, ja sen kautta tehdään ne sopimukset, kun ei voida sopia siellä.

16.29 **Anna Kontula vas:** Arvoisa puhemies! Edustaja Turuselle: me emme ole vasemmistoliitossa vielä linjanneet sellaisesta hallituksen esityksestä, jota ei ole tänne tuotu, mutta varmaankin tulemme linjaamaan kriittisesti tästä irtisanomissuojan heikentämisestä, koska ajatus, että kaikki työ kaikissa olosuhteissa olisi hyvä juttu millä hinnalla tahansa, ei yksinkertaisesti ole kestävä. Se ei ole kestävä taloudellisesta näkökulmasta, eikä se ole kes-

tävä inhimillisestä näkökulmasta, eikä se ole myöskään niiden yritysten etu, jotka haluaisivat tehdä yritystoimintaa taloudellisesti ja inhimillisesti kestävästä näkökulmasta. Samaan aikaan työllisyyden lisäämisen kanssa tässäkin järjestelmässä, jossa se sinällään on tietysti toivottavaa ja tavoite, pitää kiinnittää huomiota myös työsuhteiden laatuun, millaisia työsuhteita niillä tuotetaan, pitää kiinnittää huomiota kansantalouden kokonaiskustannuksiin, maksaako se syntyvä työpaikka lisää vai onko se säästöä jostakin, ja sitten niihin välillisiin vaikutuksiin, joita ovat muun muassa tuloerot ja mahdolliset muut vastaavat seikat.

Edustaja Suutarille toteaisin vain, että minä olen nyt lähes kymmenen vuotta etsinyt yritystä, joka kutsuisi minut paikan päälle katsomaan heidän tilannettaan ja näyttäisi tilanteen, jossa työntekijä ja työnantaja eivät haluamallaan tavalla voi sopia keskenään asioista, koska meidän säädösapparaattimme sen jollakin lailla estää. Minä olen löytänyt näinä vuosina — radiossakin olen pyytänyt esimerkkejä, tässä salissa moneen kertaan — yhden ainoan esimerkin, ja silloin se keskeinen vaikuttava tekijä siinäkin keississä oli rospuutto, ei suinkaan meidän työehtolainsäädäntömme. Jos pystytte tällaisen esimerkin minulle tarjoamaan, niin koska tahansa lähden mukaan siihen yritykseen tutustumaan ja lupaan harkita näkemyksiäni näissä asioissa uudestaan sen jälkeen.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 200/2017 vp
Valiokunnan mietintö LaVM 2/2018 vp

Toinen käsittely

Puhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

16.32 **Suna Kymäläinen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä hallituksen esityksessä on sinällään kannatettava tavoite sujuvoittaa käsittelyä ja keventää sitä. Ylipäätään tavoite siitä, että jutut saataisiin ratkaistua nopeammin, on kannatettava, mutta kuten toimme jo aiemmin käsittelyissä esille, niin näitä tavoitteita haetaan mielestämme hieman erikoisin keinoin, ikään kuin toisaalla rikokseen syyllistynyttä armahtaen, siten, ettei hänen tarvitse tulla henkilökohtaisesti oikeuteen vastaamaan rikoksestaan tai kuulemaan tuomiotaan.

Olemme usein lakivaliokunnassa kantaneet huolta erityisesti uhrin asemasta. Olemme törmänneet jatkuvasti ongelmiin, miksi ei ole mahdollista, ettei uhrin tarvitse tulla oikeuteen, ja siksi on erikoista, että nyt tämän rikoksentekijän on mahdollista olla pois oikeudesta vastaamasta teostaan ja uhrin täytyy olla oikeudessa. Siksikin näemme tärkeäksi, ettei syytetyn läsnäolovaatimuksesta luovuta kokonaan.

Lain mukaan rikosasian vastaajan käytös voidaan huomioida osana oikeudenkäynnin näyttöä käräjäoikeudessa. Tässä on siis myös vaara epäoikeudenmukaisemmista tuomioista jo rikoksen tekijän kannalta. Siksi teimme vastalauseen mukaisen muutosesityksen. Siitä äänestettiin, ja loppu on historiaa, mutta halusin vielä tässä käsittelyssä tuoda nämä epäkohdat pöytäkirjaan.

16.34 **Ville Tavio ps:** Arvoisa rouva puhemies! Perussuomalaiset ovat pitäneet hyvin tärkeänä sitä, että roistot tuotaisiin henkilökohtaisesti oikeuden eteen — käytin vähän tällaista epäjuridista termiä tässä, mutta syystä. Kuitenkin, näiden asianomistajien ja todistajien kannalta perussuomalaiset pitävät sitä aivan kohtuullisena linjana, että oikeudenkäyntiä ei peruutettaisi sen takia, että vastaaja jättää saapumatta paikalle. Tässä me olisimmekin tämän vastalauseen mukaisella tavalla hakeneet hieman erilaista ratkaisua, emmekä olisi lähteneet vaarantamaan sitä oikeusprosessia sillä, että vastaaja ei jatkossa lähtökohtaisesti tule aina paikalle ollenkaan näissä alle viiden vuoden maksimin rikoksissa.

Tämä perustelu, miksi hallitus tekee nyt näin, että helpotetaan oikeudenkäyntien järjestämistä pelkän asianajajan läsnä ollessa, tämä kaikki liittyy siihen suureen kuvaan, jossa hallitus etenee oikeuspolitiikassaan säästöt edellä. Olen hyvin huolestunut siitä, kun näitä eri hallituksen esityksiä lakivaliokunnassa on käsitelty, että suunta on jatkuvasti se, että säästöjen nojalla tehdään uudistuksia, kun sen sijaan ihmisen oikeusturva heikkenee. Tässäkin esityksessä valitettavasti myös oikeusvarmuus heikkenee, eli se päämäärä aineellisesta totuudesta, muun muassa siksi, että vastaajan läsnäolo siellä käräjäoikeudessa on myös osa sen jutun näyttöä. Sillä on hirveästi merkitystä, onko vastaaja esimerkiksi jo oikeussalissa kenties vaikka maksanut vahingonkorvaukset asianomistajalle vai tuleeko vastaaja paikalle hyvin epäkunnioittavasti käyttäytyen. Sillä on kyllä suuri merkitys. Tämä on ollut vuosisatainen, kenties jopa vuosituhantinen perinne, että vastaaja tulee henkilökohtaisesti oikeuden eteen vastaamaan teoistaan. Siinä myös psykologisesti vastaaja joutuu silloin kohtaamaan tekojensa seuraamukset. Toisaalta myös uhrin kannalta tuntuu kohtuuttomalta, että uhri kyllä tuodaan sinne käräjäoikeuteen paikalle vaikka väkisin mutta rikoksentekijän ei sinne tarvitse enää tulla.

Tässä hallituksen esityksessä oli kuitenkin kokonaisuus, jonka takia en ehdottanut tämän hylkäämistä, koska siellä oli myös edistyksellisiä asioita, kuten videoyhteyden käytön lisääminen, jota perussuomalaiset pitävät hyvin tärkeänä, [Puhemies koputtaa] joten sen puolesta kuitenkin päädyimme sitten näiden äänestysten jälkeen hyväksymään tämän esityksen.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 200/2017 vp sisältyvät 1.—4. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvän lausumaehdotuksen. Asian käsittely päättyi.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 190/2017 vp
Valiokunnan mietintö LaVM 3/2018 vp

Toinen käsittely

Puhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

16.37 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Arvoisa puhemies! En pystynyt ensimmäisessä käsittelyssä käyttämään puheenvuoroa, joten haluan tässä toisessa käsittelyssä ottaa kantaa tähän lakiesitykseen lähinnä summaaristen asioiden käsittelyn toimipistepaikoista.

Käräjäoikeusverkostoon ollaan tekemässä uudistusta, jossa käräjäoikeuksien määrää vähennetään. Lisäksi tuomioistuinjärjestelmän hallinto on uudistumassa perusteilla olevan tuomioistuinviraston myötä. Vasta näiden uudistusten jälkeen olisi ollut paremmat edellytykset arvioida summaaristen asioiden keskittämisen kannattavuutta ja toteuttamistapoja sekä toteuttaa mahdolliset muutokset hallitusti.

Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon käräjäoikeuksien tuomiopiiristä välimatka Kouvolaan on yli 300 kilometriä. Tämä lakimuutos tarkoittaa Itä-Suomen hovioikeuspiirin alueella yli 20 henkilötyövuoden siirtymistä nykyisen työssäkäyntialueen ulkopuolelle ja Joensuusta Kouvolaan. Tämän keskittämisen jälkeen Itä-Suomen alueelle ei sijoitu lainkaan summaarisia asioita käsittelevää käräjäoikeutta.

Järkevintä olisi ollut, jos Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon käräjäoikeuksien summaariset asiat jatkossakin käsiteltäisiin Pohjois-Karjalan käräjäoikeudessa. Tämä olisi tarkoittanut sitä, että Kymenlaakson ja Pohjois-Karjalan käräjäoikeuksiin tulisi molempiin noin 30 000 asiaa vuodessa. Vertailun vuoksi mainittakoon, että Oulussa asioita on noin 20 000 ja Pohjanmaalla 35 000.

Summaaristen asioiden keskittämistä Pohjois-Karjalan käräjäoikeuteen olisivat puoltaneet monet seikat. Muun muassa asioiden käsitteleminen Pohjois-Karjalan käräjäoikeudessa on ollut erittäin tehokasta. Käsittelyaika on ollut kaksi kuukautta, mikä alittaa selvästi keskimääräisen valtakunnallisen käsittelyajan. Pohjois-Karjalan käräjäoikeudessa on kehitetty aktiivisesti sähköisiä toimintatapoja. Mutta kaikkein tärkein vahvuus on ammattitaitoinen ja innostunut henkilökunta. Siirtoa ei voi perustella myöskään toimitiloilla, sillä Pohjois-Karjalan käräjäoikeudessa olisi näitä toimintoja varten Suomen nykyaikaisimmat ja summaaristen asioiden käsittelylle täysin riittävät toimitilat. Olen siis todella pettynyt tähän lakiesitykseen.

Arvoisa puhemies! Nyt kun puhumme täällä oikeusministeriön alaan kuuluvista asioista, haluan lähettää oikeusministerille terveisiä tuomioistuinviraston sijoituspäätöksen tekemiseen. Oikeusministeriö on tehnyt sijoitusvertailun, jonka mukaan kaikki maakunnat ovat liian kaukana ja pääkaupunkiseudun ulkopuoliset sijoituspaikat ovat lähes mahdottomia. Siis Joensuu, Vaasa ja Rovaniemi ovat todella tämän esityksen mukaan niin syrjäisiä paikkoja ja kaukana kaikesta, ettei sinne voi sijoittaa tuomioistuinvirastoa.

Minun on hyvin vaikea ymmärtää tätä, jos asiaa verrataan esimerkiksi nyt käsittelyssä olevaan asiaan, missä välimatkoilla ei tunnu olevan mitään merkitystä. Olen todella pettynyt tämän hallituksen suhtautumiseen alueisiin ja aluepolitiikkaan. Meillehän tulee tänne jatkuvasti esityksiä, joissa perustellut alueellistamisehdotukset jätetään täysin huomioimatta. Erityisesti Itä-Suomi tuntuu hallituksen mielestä olevan ihan mahdoton paikka millekään toiminnolle.

Toivottavasti oikeusministeri vielä harkitsee tuomioistuinviraston paikkaa eikä hyväksy selvitystyöryhmän tuloksia sellaisinaan. — Kiitos.

16.41 **Matti Semi vas:** Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Mäkisalo-Ropponen otti tärkeän asian esille tästä tuomioistuinviraston paikasta. Itse näen tämän sillä tavalla kokonaisuutena, kun puhutaan myös näistä summaaristen oikeuksien keskittämisistä, että mitä enemmän valtion työpaikkoja keskitetään laajemmalta alueelta sillä tavalla, että niillä on keskuspaikka jossakin ehkä satojen kilometrien päässä, niin kuin tässä tulee käymään, ja kun näitä käräjäoikeuksia aikaisemminkin on jo vähennetty huomattavasti ja kun katsoo tätä tilannetta, niin meiltä vähenevät alueilta tämmöiset tarpeelliset valtion työpaikat, mitä yritykset tarvitsevat oman toimintansa tukemiseen. Vetovoima, mikä alueella on näitten valtion työpaikkojen takia, heikkenee, ja se myös vähentää yritysten mahdollisuuksia saada palveluita läheltä ja heikentää myös yritysten halua tulla noihin maakuntiin perustamaan uusia yrityksiä ja viemään työpaikkoja eteenpäin ja pitämään Suomi asuttuna.

16.42 **Suna Kymäläinen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä edelliset edustajat pitivät hyviä puheenvuoroja. Edustaja Mäkisalo-Ropponen toi hyvin esille Itä-Suomen ahdingon tämän esityksen myötä.

Tämän hallituksen esityksen mukaisesti sähköisen asioinnin lisääminen on sinällään kannatettavaa, mutta kun samanaikaisesti käräjäoikeusverkostoon ollaan tekemässä uudistusta, jossa käräjäoikeuksien määrää vähennetään 27:stä 20:een, ja kun vielä tuomioistuinjärjestelmän hallinto on uudistumassa uuden tuomioistuinviraston myötä, olisi järkevää ensin saattaa nämä uudistukset valmiiksi ja kerätä kokemusta toimivuudesta, ja sitten olisi paremmat edellytykset arvioida summaaristen asioiden keskittämistä, sen kannattavuutta ja toteuttamistapoja. Järkevää olisi toteuttaa muutokset hallitusti.

Eduskunnan oikeusasiamiehen kansliakin nosti lausunnossaan huolen potentiaalisesta ongelmasta liittyen kielellisten oikeuksien toteutumiseen. Esityksestä näyttää aiheutuvan säästöjen sijaan lisäkustannuksia, ja nämä kustannukset on mielestämme puutteellisesti arvioitu tässä hallituksen esityksessä.

Oikeusrekisterikeskus on myös katsonut, että summaaristen asioiden keskittäminen edellyttää merkittäviä muutoksia tuomioistuinten käyttämään Tuomas-tietojärjestelmään. Tämä muutos yhtä aikaa vuoden 2019 alusta voimaan tulevan käräjäoikeusuudistuksen edellyttämien muutosten kanssa aiheuttaa merkittävän riskin toiminnan häiriintymisestä.

Me yritimme pykälämuutoksilla vastalauseessamme estää näiden riskien toteutumisen. Harmillista kyllä, ettei hallituksella ollut tarvittavaa rauhallisuutta ja järjestelmällisyyttä, vaan tämäkin esitys runnottiin kiirehtien läpi. Toivomme todella tulevassa, ettei tämä paikkakunnille syntyvä kaaos sotke ihmisten oikeusjärjestelmää.

16.44 **Olavi Ala-Nissilä kesk:** Arvoisa puhemies! Todella, julkisten työpaikkojen säilymisellä seutukaupungeissa on totta kai merkitystä. Tarkastusvaliokuntahan nosti asian esil-

le tuon Savonlinnan tapauksen yhteydessä, ja siitä ehkä lähtikin tämä seutukaupunkiselvitys, se ohjelma, mikä on meneillään. Me tiedämme nämä säästöpaineet, mutta oikeusministeriön alalla on syytä kyllä katsoa tätä myöskin tästä näkökulmasta.

Otan toisen asian. Nyt parhaillaan on lähtenyt lausunnolle ulosottotoimipisteiden karsiminen, määrähän pudotettiin 64:ään. Siinä vähän viitataan tähän digitalisaatioon, mistä tässä edellä puhuttiin. Toisaalta digitalisaatio nimenomaan mahdollistaa palvelujen hajauttamisen tuonne maakuntiin, varsinkin maakuntien rajoille. Ihmisille ei esimerkiksi ulosottoasioissa saa minusta tulla liian pitkiä matkoja, kun siihen ei ole tarvetta olemassa, kun asiat voidaan myöskin digitaalisesti hoitaa yhtä tehokkaasti. Mutta ulosottopuolella on jo säästöjä tehty. Se asia ei täällä eduskunnan käsittelyssä vielä ole, ja tuleekokaan tällä vaalikaudella, en tiedä, mutta ymmärrän myöskin tässä yhteydessä tämän kysymyksen: oikeusministeri Häkkäsen pitää näitä julkisia työpaikkoja katsoa myöskin tästä näkökulmasta.

16.46 **Ville Tavio ps:** Arvoisa rouva puhemies! Perussuomalaiset katsovat tässä, että kun käräjäoikeusverkkouudistus on vasta tulossa ja toteutumassa, niin olisi ollut kyllä perusteltua, että tässä ei enää tällaista uutta summaaristen asioiden keskittämistä olisi sitten tehty sen kanssa tällä tavalla päällekkäin. Varsinkin se tässä on nyt jälleen kyseenalaista, että tämä esitetään puhtaasti oikeuslaitoksen säästöpolitiikkana, mutta ei ole mitään laskelmia, mitkä antaisivat tästä vakuuttavaa kuvaa, että tällä syntyisi säästöä. Jos oltaisiin ajateltu pidemmälle, niin kuin tässä aluksi oli tarkoituskin, että kaikki oltaisiin sijoitettu vain yhteen käräjäoikeuteen, niin minun logiikallani silloin olisi tullut enemmän säästöä — siis jos uskoo, että niitä säästöjä olisi tullut. Mutta tässä ollaan, ollaan siinä keskittämisideologiassa, ja voi kysyä, tuleeko siitä sitten säästöä, kun toisaalta ne osaavat työntekijät ovat sitten muilla paikkakunnilla ja kaikki eivät välttämättä siirry enää sinne Helsinkiin, pääkaupunkiseudulle, töihin.

Ei ole mitään laskelmia, ja sen takia tämä on hyvin tragikoomista hallitukselta, että uudistuksia ajetaan jatkuvasti sillä tavoin, että luvataan säästöä, mutta sitten ei ole kuitenkaan osoitettavissa mitään säästöä. Näyttää siltä, että kustannuksia tulee pikemminkin lisää, kun tehdään uusia tietojärjestelmiä. Siinä tietojärjestelmäpuolessa, digitalisaatiossa, se säästö tulee ihan itse sen digitalisoinnin ansiosta, eli sitä säästöä oltaisiin varmaan saatu pitkässä juoksussa joka tapauksessa, kun tehdään digitalisointia ja enemmän sitä, että summaarisia asioita tosiaan toimitetaan sähköisesti ja niitä siellä sitten osataan myös käsitellä jollain tapaa nopeammin. Mutta se, että tästä tulisi itsessään säästöä, että työpisteitä lähdetään siirtämään, ei oikein vaikuta kovinkaan uskottavalta.

Lisäksi siellä joidenkin käräjäoikeuksien puolelta esiteltiin myös sellaista mallia, jossa nämä summaariset asiat olisivat kaikki edenneet yhtä työjonoa pitkin jaetusti, silloin se olisi tullut tasapuolisesti käsiteltyä ympäri Suomen. Nyt tähän jää kyllä yhä sellaiset alueelliset erot, eli alueelliset erot eivät nyt tietenkään poistu, vaikka supistetaan.

Mitä sitten taas niiden riitautettujen summaaristen asioiden käsittelyyn tulee, niin niitä sitten kuitenkin joudutaan tietenkin tuomiopiirikohtaisesti, alueellisesti, käsittelemään, eli ei siinäkään sitten ehkä suurta keskittämishyötyä tule.

Olemme vähän pahoillamme perussuomalaisina, ettei näitä säästöjä missään saada [Puhemies koputtaa] laskettua, mutta tämän kanssa nyt joudutaan elämään.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 190/2017 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvän lausumaehdotuksen. Asian käsittely päättyi.

9. Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomus eduskunnalle: Finanssipolitiikan valvonnan raportti 2017

Kertomus K 20/2017 vp
Valiokunnan mietintö TrVM 2/2018 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Paula Risikko: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on tarkastusvaliokunnan mietintö TrVM 2/2018 vp.

Esittely, valiokunnan puheenjohtaja edustaja Heinäluoma.

Keskustelu

16.50 **Eero Heinäluoma sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiontalouden tarkastusvirasto on antanut erilliskertomuksensa eduskunnalle koskien finanssipolitiikan valvontaa vuodelta 2017. Tässähän on kysymyksessä uusi kehikko, joka luotiin vuoden 2010 Kreikan valtion rahoituskriisin ja finanssikriisin jälkeiseen maailmaan. Uusia säännöksiä Euroopan unionissa tarvittiin sen jälkeen, kun oli osoittautunut, että Kreikan tapauksessa oli toimittu paitsi vanhentuneiden myös selvästi väärien tietojen pohjalta ja Euroopan unioninkin ja muiden EU:n jäsenmaiden käytössä olleet tiedot finanssipolitiikan hoidosta eivät olleet riittävät eivätkä totuudenmukaiset. Tämän johdosta tehty uudistuspaketti tai -paketit muun muassa pakottavat tällaiseen riippumattomaan hallituksen finanssipolitiikan valvontaan ja sen raportointiin lainsäädäntöelimille.

Tämä Finanssipolitiikan valvonnan raportti sisältää ennakkoarvion finanssipolitiikan sääntöjen noudattamisesta ja hallituksen tavoitteiden saavuttamisesta vuosien 2017 ja 2018 osalta. Tarkastusvirasto arvioi, että julkisyhteisöjen rahoitusasema ei tule parantuneesta taloustilanteesta huolimatta kohentumaan hallituksen tavoitteiden mukaisesti kuluvalla vaalikaudella. Ennen muuta tämä perustuu siihen, että valtion talous vahvistuu tavoiteltua hitaammin raportin mukaan. Selvää on, että tämän jälkeen käytettävissä olevat tiedot antavat aihetta hivenen positiivisempiin johtopäätöksiin. Tämä tarkastusviraston arviohan perustuu syksyn 2017 valtiovarainministeriön suhdanne-ennusteeseen.

Virasto on pitänyt tärkeänä, että kestävyysvajeen pienentämistä jatketaan ja että tämä tapahtuu rakenteellisilla uudistuksilla. Samalla virasto on päätynyt siihen johtopäätökseen, että hallituksen kevään 2017 tavoitteet kestävyysvajeen pienentämisestä sote- ja maakuntauudistuksen osalta ovat kuitenkin nimenomaan kestävyysvaikutuksiltaan kohtuullisen epävarmoja, ja tämä käsitys valiokuntakuulemisessa kyllä vahvistui. On vaikea tähän asti lausutusta päätyä siihen johtopäätökseen, että millään varmuusasteella tätä tavoiteltua 3 miljardin kestävyysvajeen pienentämistä sote-uudistuksen kautta saavutettaisiin. Sen sijaan riskejä siitä, että tässä voi tulla myös huomattaviakin lisämenoja erityisesti lähivuosien osalta, on olemassa.

Tärkeätä on viraston mukaan, että kasvua ja johdonmukaista finanssipolitiikkaa harjoitetaan, ja valiokunta yhtyy tähän perusnäkemykseen ja jakaa sen oman paneutumisensa

pohjalta. Finanssipolitiikan sääntöjen noudattamisessa havainto on, että kehys on toiminut tarkoitetulla tavalla ja sitä hallituksen päätökset ovat noudattaneet. Tästähän eduskunta sitten kehyksen yhteydessä on saanut myös erillisen informaation.

Kehyksen kohdalla on käyty myös erityiskeskustelua yhdestä menoerästä, joka koskee Yleisradion sisällyttämistä kehykseen. Valiokunta toteaa selvästi, että Yleisradion oleminen poissa kehysmenoista on perusteltu ratkaisu juuri Yleisradion riippumattomuuden turvaamiseksi. Tällähän ei ole menovaikutuksia, koska nämä siirrot ovat tapahtuneet neutraalilla tavalla. Väliaikainen siirto kehykseen ja sitten Yleisradion menojen ottaminen pois kehyksestä ovat olleet tässä mielessä neutraaleja päätöksiä eivätkä ole vaikuttaneet kehyksen suuruuteen.

Tarkastusvaliokunta on aikaisemmin kiinnittänyt huomiota siihen, että EU:n finanssipoliittiset säännöt eivät ole kovin läpinäkyviä. Tämä on siis vähän sanottu. Rakennelma on aika monimutkainen, ja sitä on ulkoapäin vaikea etukäteen tulkita, ja siihen on luotu kohtuullisen vaikeaselkoinen, harkinnanvaraa sisällään pitävä tulkintakehikko, ja sitten lisäksi kysymys on tästä julkisen talouden rakenteellisen jäämän termistä, joka on aika teoreettinen ja joka muodostaa sitten yhden annetun rajoitteen talouspolitiikalle. On kuitenkin syytä todeta, että tämänhetkisessä taloustilanteessa tämä rakenteellisen jäämän tavoite ei muodosta esteitä Suomessa finanssipolitiikalle.

Palaan vielä tähän sote-uudistukseen. Se on yksittäisistä tekijöistä merkittävin, ja kestävyysvajeen supistamisessa siinä onnistuminen on erityisen tärkeätä. Valiokunta erikseen antaa sote-uudistuksesta ja valinnanvapauslaista oman lausuntonsa sosiaali- ja terveysvaliokunnalle ja arvioi siinä yhteydessä saamiansa taloudellisia vaikutuksia ja niiden riskejä. Merkitystä on kuitenkin myös toimeenpanolla ja sillä, miten käytännössä asioita viedään eteenpäin. Kaikki asiat eivät ole kiinni pykälistä, kysymys on myös johtajuudesta.

Valiokunta pitää tärkeänä sitä, että Suomella on kyky varautua myös tuleviin taantumiin. Markkinatalouden häiriöt eivät ole lopullisesti päättyneet. On syytä olettaa, että myös vuoden 2008 finanssikriisin jälkeen tulee uusia häiriöitä. Ne voivat tulla rahoitusjärjestelmästä tai talouden toiminnasta muutoin. Tämä korostaa valiokunnankin ajattelussa tarvetta siihen, että huolehditaan riittävistä puskureista myös mahdollisia tulevia taantumia varten. Valiokunta on käyttänyt paljon aikaa nimenomaan näiden riskien arviointiin. Sehän on tärkeä osa eduskunnan tarkastusvaliokunnan työtä. Tärkeätä on, että riskejä arvioidaan suhteessa Suomen julkiseen talouteen nykytiedoilla ja julkisen talouden hoitoon. Tämä koskettaa sekä valtiontaloutta että kuntatalouksia.

Valiokunta kiinnitti jo kevään 2017 mietinnössään huomiota korkotason mahdollisen nousun ja aika varman tulevan nousun vaikutuksiin. Lyhyellä aikavälillä rahapolitiikka on ollut yksittäisesti tärkein tekijä, joka on tukenut myös Suomen kasvua. Kun viennissä on ollut vetoa, on ollut myös edellytykset rahapolitiikan avulla tehdä investointeja ja pitää siihen liittyen korkokustannukset yrityksille matalina. Tämä näkyy tietysti myös kotitalouksien toiminnassa ja asuntomarkkinoilla. Ilmeistä kuitenkin on, että korkojen mataluus on tukenut osakekurssien nousua ja se voi näkyä myös joissakin maissa asuntojen hintojen nousuna, ehkä jossain määrin myös Suomessakin. Tässä on riski varallisuushintakuplien syntymisestä, ja tähänkin talouspolitiikalla pitää olla kyky varautua. Sitten lisäksi on myös tärkeätä, että finanssipolitiikka tarvittaessa pystyy kestämään täältä tulevia häiriöitä. Sitten on sanomattakin selvää, että edessä on korkojen noustessa myös lainanhoitokustannusten nousu niin valtion kuin kuntienkin kannalta ja se voi muodostaa aika merkittävän eu-

romääräisen osan lähivuosien kasvavia menoja. Valiokunta pitää tärkeänä, että nämä riskit huolella arvioidaan ja otetaan huomioon talouspolitiikan valmistelussa.

Valiokunnan mietintö on yksimielinen.

16.57 **Olavi Ala-Nissilä kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Heinäluoma esitteli tämän mietinnön hyvin ja monipuolisesti.

Todella kiinnitän tässä huomiota siihen, että kun Valtiontalouden tarkastusvirasto tekee omaa kertomustaan finanssipolitiikan onnistumisesta, niin se on tietyllä tavalla haasteen edessä siinä, että tiedot tahtovat muuttua aika nopeasti. Valtiovarainministeriön ennusteetkin ovat, niin kuin muutkin talouden ennusteet, aika paljon makrotasolla, ja niiden tulisi ehkä paremmin seurata myöskin, mitä täällä yritystasolla ja muualla tapahtuu. Talouden kehitys on ollut parempi kuin ihan tätä kertomusta tehtäessä ajateltiin. Se on tietenkin hyvä asia.

Myöskin kuntatalouden tilanne on hyvä, ehkä poikkeuksellisenkin hyvä. Siihen vaikuttaa myöskin kilpailukykysopimus osaltaan, mutta on sitten muitakin tekijöitä: kuntien valtionosuuksia ei ole leikattu, ja se on tietysti hyvä asia.

Riskejä pitää koko ajan kartoittaa, mikä onkin tarkastusvaliokunnan tärkein tehtävä ja myöskin tässä finanssivalvonnassa tärkeä tehtävä. Tuo korko on ehkä riski — en pidä sitä ehkä niin kovin suurena riskinä — ja toinen on tietysti maailmantalouden tilanne. Suomen pitää myöskin pitää mielessä se, että aina kuitenkin ennen pitkää tulee finanssikriisejä, niin kuin on nähty. Siinäkin suhteessa Suomen talouden täytyy olla semmoisessa kunnossa, että me kestämme niitä riskejä, niin että emme joudu jatkuvien leikkausten tielle, joilta me nyt olemme pelastuneet tällä hallituskaudella, vaan viime hallituskaudella miltei jo sinne oltiin menossa.

Minua vähän huolestuttaa, puhemies, kun seuraa nyt julkista keskustelua, vaikka vappupuheita tai opposition esityksiä, jotka jo tähtäävät miljarditolkulla seuraavalle vaalikaudelle. Nyt pitäisi kuitenkin maltti säilyttää kaikkialla, ja jos tehdään lisäyksiä, niin ne pitää suhteuttaa kuitenkin Suomen talouden kantokykyyn.

17.00 **Pia Viitanen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Valiokunta on tehnyt tässä hyvän mietinnön, ja tässä on monta tärkeää seikkaa, joita on syytä pohtia.

Itseäni on askarruttanut moneen kertaan viime aikoina tämä kestävyysvaje, sen paikkaaminen, ja lähinnä nämä tietyt epävarmuustekijät, mitkä siihen liittyvät. Täällä mainittu sote ja sen epävarmuustekijät ovat kyllä todella huolestuttavia. Meillähän on tässä eduskuntakäsittelynkin yhteydessä eri valiokunnissa käynyt selväksi, että tässä on ensinnäkin selkeitä rahoituksellisia aukkoja. Me emme kunnolla tiedä, miten tietyt rahoitusasiat tulevat järjestymään. Välillä tulee sellainen tunne, että tämä hallitus ei haluakaan kantaa vastuutaan vaan sysää tahallaan tietynlaisia rahoitusaukkoja seuraavan hallituksen hoidettavaksi.

Sitten tämä arvioitu 3 miljardia: mitä enemmän tätä miettii, sen epävarmemmaksi tulee, koska todella moni asiantuntija sanoi juuri sitä, että tämä 3 miljardin kustannusten nousun hillinnän tavoite, 3 miljardia, ei kerta kaikkiaan tule pitämään. Päinvastoin, kustannuksia voi syntyä, ja on selvää, että lyhyellä tähtäimellä erittäin paljon ja osin jopa sitten pitemmällä tähtäimellä. Eli tässä suhteessa tietenkin tilanne on huolestuttava, ja kun me tiedämme kuitenkin, ettei se tulevinakaan vuosina niin helppoa tule olemaan, niin sen vuoksi olisin odottanut, että tässä yhteydessä, kun hallitus tuo tämän oman sote-maakuntauudistus-

esityksensä tänne, myös näitä kustannusvaikutuksia olisi tarkemmin analysoitu ja seurattu. Myös tästähän Valtiontalouden tarkastusvirasto on matkan varrella puhunut.

Puhemies! Kuitenkin nyt on myös kiinnitetty huomiota siihen, että talouskasvu maailman myötätuulen saattelemana on ollut hieman nopeampaa kuin tässä on ennakoitu ja sitä kautta tilanne on tällä hetkellä hivenen parempi. Siksipä tullaankin siihen kysymykseen, että mitä tapahtuu tällä hetkellä tämän hivenen paremman tilanteen osalta. Nythän tapahtuu niin, että vaikka kasvun tulisi kuulua kaikille, niin valitettavasti tämän hallituksen arvovalinnat ovat olleet senkaltaisia, että näin ei ole. Eli olen hieman huolissani, kun hallitukselta on riittänyt veronkevennyksiä esimerkiksi miljoonaperintöjen veronkevennyksiin tai suurten metsäomistusten omistajille, kaikkein varakkaimmille, sinne on rahaa riittänyt, mutta sitten kun on tullut ihan tavallisen eläkkeensaajan vuoro, työttömän, opiskelijan, lapsiperheen, niin siellä sitten vain leikkauksia on edessä ja lompakko on keventynyt. Tästä on tullut paljon ihmisiltä palautetta ja huolta, ja kyllä minä olen monien ihmisten kanssa jutellut — kun matkan varrella on tultu kysymään — että miten se kasvu nyt näkyy, kun itsellä kävi toisinpäin. Esimerkiksi moni eläkkeensaaja kyllä on tuntenut rahapussissaan sen, että hallitus on jopa leikannut eläkkeitä tällä kaudella ja heikentänyt kaiken kaikkiaan perusturvaa toisin kuin ennen vaaleja luvattiin. Eli tämän haluaisin tuoda ilmi, ja kyllähän moni muukin taho on puhunut siitä, että olisiko ollut tässä finanssipoliittisessa tilanteessa kovinkaan [Puhemies koputtaa] järkevää kohdentaa runsaita, mittavia, anteliaita veronkevennyksiin juuri kaikkein hyvätuloisimmille.

17.03 **Olavi Ala-Nissilä kesk:** Arvoisa puhemies! On selvää, että julkistaloudessa on aina riskejä. On tärkeää, että ne tunnistetaan, on tärkeää, että ne hallitaan. Mitä tulee sosiaali- ja terveydenhuollon uudistukseen, niin kyllä varmaan suurin riski on, minun nähdäkseni, siinä, että sitä ei pystytä toteuttamaan. Suomalaiset päättäjät tekevät sitä viidettä kertaa, kuudes hallitus. Se, että me emme pysty sitä toteuttamaan, on se suuri riski.

Kun, edustaja Viitanen, käytitte tuollaisen vähän oppositiohenkisen puheenvuoron, niin en kuitenkaan malta olla toteamatta, että luin tuossa Iltalehteä, jossa kristillisdemokraattien puoluesihteeri on laskenut SDP:n puheenjohtajan esitykset, siis lisäykset, yleistukimallin tekemisen ja uudistusten perumisen, 10 miljardiksi jo. Minä luulen, että se on kyllä liioiteltu, mutta kyllä nyt pitää maltti säilyttää, jos tässä vaiheessa aletaan näitä kehyksiä tuolla tavalla rikkomaan.

17.04 **Eero Heinäluoma sd:** Arvoisa puheenjohtaja! Näistä ennusteista todellakin puhuttiin valiokunnassa aika pitkään ja perusteellisesti ja julkisestikin jonkun verran, kuinka hyvin nämä ennusteet osuvat, ja nythän tämä muutos viime syksystä tähän kevääseen on tuntuva. Kun näin on, niin tietysti sitten mielenkiintoista on huomata tämä ennustelaitosten osumatarkkuuden arviointi, joka valmistui joku aika sitten, noin kuukauden päivät sitten. Sehän tuotti sen lopputuloksen, ehkä vähän yllättäenkin, että valtiovarainministeriön ennusteet eri suhdannelaitoksista olivat kuitenkin osuneet kaikkein lähimmäksi totuutta. [Olavi Ala-Nissilä: Lintilä ei ollut mukana!] — No, valtiovarainministeriön onneksi elinkeinoministeri Lintilä ei osallistunut tähän ennustelaitosten arvioon. Voi olla, että hän olisi osunut vielä paremmin.

Virheiden osalta tyypillistä on, niin kuin tässäkin suhdannekierrossa on, että ennustajat johdonmukaisesti aliarvioivat nousun voimakkuuden, ja vastaavasti myös sitten, kun talous kääntyy alaspäin, aliarvioidaan se alaspäin kääntymisen kurvin voimakkuus. Tästä

väistämättä vuosien varrelta tulee sitten valtion taloudenhallintaan liittyviä yllätyksiä, joita täälläkin talossa käsitellään.

Kun kuitenkin katsoo tätä ennustamisen kokonaisuutta, voi päätyä siihen lohduttavaan arvioon, että erittäin tärkeätä on, että työ tehdään parhaalla mahdollisella osaamisella ja sillä ammattitaidolla, joka eri laitoksilla on, ja merkittävää on, että valtiovarainministeriön kansantalousosasto työskentelee riippumattomana instituutiona. Sen ennusteisiin hallitus ei puutu, ei nykyinen eikä edeltäjätkään. Tuo on myös osa näiden uusien EU-säännösten edellytyksiä, että virallisen ennustajan on tehtävä työnsä riippumattomalla tavalla, jotta ei synny tilannetta, että annetaan talous- ja rahaliittoon kuuluvan maan osalta, miksi muutenkaan, virheellisiä tietoja, jotka johtaisivat myös Euroopan unionin talouspolitiikan suosituksia harhaan.

17.06 **Matti Semi vas:** Arvoisa puhemies! Jäin miettimään tuota kehysasiaa, mistä tässä puhuttiin, ja näitä ennusteita, mitä Suomella nyt tällä hetkellä näyttää taloudessa olevan. Meillähän on hyvä nousu käynnissä ollut tässä ja nimenomaan työpaikkojakin on tullut lisää ja raha on liikkunut paremmin nyt markkinoilla. Kun katsoo näitä verohelpotuksia, mitä hyvätuloisille on annettu tässä vaiheessa, niin kyllä vappuna torilla tulivat ihmiset juttelemaan, eläkeläiset... [Olavi Ala-Nissilä: Solidaarisuusveroa lisättiin!] — Niin, mutta vanhukset ja eläkeläiset tulivat juttelemaan siitä, sanoivat, että heille tuli 3 euron korotus, josta verotus vei suurimman osan. — Se näkyy tavallaan siinä, kuinka hyvin eläkeläiset voivat tällä hetkellä. Heillä on tosi heikko tilanne talouden kohdalla. Kuitenkin, jos he tarvitsevat sairaalahoitoa tai lääkkeitä tai muita, omavastuuosuudet ovat nousseet huomattavasti ja köyhyys on siltä osin lisääntynyt. Olisi toivonut, että tässä vaiheessa hallitus olisi voinut ainakin nämä eläkkeiden indeksit purkaa ja mahdollistaa eläkkeitten korotuksen ihan normaalisti.

17.08 **Joona Räsänen sd:** Arvoisa puhemies! Olisin vielä puuttunut tähän sinänsä ansiokkaaseen valiokunnan mietintöön siltä osin, kun tässä puututaan nyt tähän meneillään olevaan sosiaali- ja terveydenhuollon uudistukseen ja maakuntauudistukseen ja uudistuksen vaikutuksiin. Tässä mietinnössä, kun valiokunta käy tätä läpi, viitataan myös tarkastusviraston esille nostamaan huomioon, jossa ihan aiheellisesti todetaan, että tähän liittyy sellaisia taloudellisia vaikutuksia, joita kaikkia ei ehkä pystytäkään tässä vaiheessa vielä edes kunnolla arvioimaan, ja on varmaan syytä sitten myös jälkikäteen tehdä korjausliikkeitä.

Niin kuin hallitus itse kehysriihessään myönsi, tähän uudistukseen liittyy sellaisia muutoskustannuksia, joista vielä kaikista ei ole varmuutta, ja näihin palataan sitten ensi syksynä, kun erilaisia laskelmia pystytään tekemään. Kun tämän mittaluokan uudistuksesta on kyse, niin olisi varmaan kuitenkin syytä, että näitä taloudellisia vaikutuksia pystyttäisiin arvioimaan ja niihin pystyttäisiin varautumaan jo ennen kuin lainsäädäntöpaketti täällä eduskunnassa pitäisi hyväksyä. Tässähän käy niin, että tullaan vähän niin kuin pyytämään eduskunnalta nimeä avoimeen valtakirjaan, missä ei ole vielä tiedossa, minkälaisiin summiin eduskunta on tässä sitoutumassa. Se kyllä aiheuttaa sitten sen kysymyksen, kun valiokunta mietinnössään muuten ansiokkaasti pohtii tätä kestävyysvajeen problematiikkaa ja sitä, että varmaan voi olla tulossa niitä laihoja aikoja tulevaisuudessakin, että tältäkin osin olisi syytä, että me etukäteen tietäisimme tällaisten megaluokan uudistusten taloudelliset vaikutukset, ettemme laittaisi nimeämme avoimeen valtakirjaan.

17.10 **Pia Viitanen sd:** Arvoisa puhemies! Haluan vielä tästä tematiikasta jatkaa sen verran, että kyllä välillä selkäpiitä kylmii se, että eduskunnassa ihan oikeasti joudutaan asiantuntijoilta kysymään arvioita ja sanomaan suurin piirtein niin, että voisitteko edes miljardiluokassa arvioida, kuinka monta miljardia tämä tai tämä tulee maksamaan tai kustantamaan. Eli me puhumme todella isoista rakenteista, todella isoista rahasummista, mitä tässä pyörii, isosta epävarmuudessa siinä kaikessa, ja se, mikä tässä on huomattavinta, on se, että tämä itse asia on mitä lähimpänä ihmistä: ihmisten terveys, sosiaalipalvelut, kaikki tämä. Tämä on todella tärkeä, tämä on megaluokan asia.

Siksipä minusta tuntuu kansanedustajana hyvin oudolta se, että me joudumme tekemään osin hyvin hatarien vaikuttavuus- ja kustannusarvioiden valossa isoja päätöksiä. Tulee ihan sellainen mielikuva mieleen, että olemmeko me nyt ostamassa elefanttia säkissä. Tässä tuntuu siltä, että me olemme tekemässä mittavia uudistuksia, joissa on paitsi asiallisesti monia epäilyttäviä asioita myös tämä kustannuspuoli täysin auki. Ja kun me olemme kuitenkin koko ajan viestineet jopa Euroopan unioniin asti ja saaneet sitä kautta joustovaraa, että meillä tulee näitä rakenteellisia uudistuksia, niin mitäs sitten, jos todellakin on niin kuin moni asiantuntija pelkää, että tämä kustannusmerkki päinvastoin tulee olemaan kohta toisen suuntainen kuin ollaan odotettu? Mitäs me sitten teemme? Siksi tässä ja nyt minusta, kun hallitus tuo tätä isoa asiaa meille, tulisi olla nämä laskelmat paremmin eduskunnalla tiedossa, ja Valtiontalouden tarkastusvirasto on tätä samaa sanonut.

En minä haluaisi, puhemies, ihan oikeasti ostaa elefanttia säkissä.

17.11 **Olavi Ala-Nissilä kesk:** Arvoisa puhemies! Todellakin, sotessa on kuitenkin tavoitteena rajoittaa kustannusten nousua 4,5 prosentista 3 prosenttiin, ja se merkitsisi 3 miljardin säästöä, eli siinä on kuitenkin säästöistä kysymys. Jos sitä kaikkea ei saavuteta, niin kustannusten rajoitus on kuitenkin voimassa.

Minä tuossa äsken sanoin väärin, että olisi iltapäivälehdessä ollut, mutta näyttääkin olevan tämä kristillisdemokraattien puoluesihteerin kirjoitus Uudessa Suomessa. [Eero Heinäluoma: Se muuttaa asian!] — Se muuttaa asian, koska kristillisdemokraattien puoluesihteeri Asmo Maanselkä on laskenut, kuinka paljon SDP:n puheenjohtaja Antti Rinteen vaalilupaukset maksaisivat: ”Niiden vaalilupausten hintalappu alkaa lähestyä 10 miljardia pitkällä aikavälillä ja ne lupaukset on tehty ennen vaikuttavuusarvioita.” Minä en tiedä, onko tämä oikein, mutta kyllä tämä minua vähän hirvittää näiden kehysten näkökulmasta, jos tämä seuraavalla kaudella alkaa mennä tähän suuntaan.

17.13 **Eero Heinäluoma sd:** Arvoisa puhemies! Ehkä jotain suomalaisesta keskustelusta ja kulttuurista kertoo se, että tämä itse iso asia voi mennä täysin yksimielisesti sekä valiokunnassa että myös täällä käydyn keskustelun pohjalta.

Perusteiltaan tarkastusvirasto on tehnyt tässä erinomaisen hyvää työtä. On syytä kiittää virastoa ja sen osaavaa henkilökuntaa oman työn tekemisestä, ja sitten on tässä yhteydessä syytä kiittää myös hallitusta siitä, että se on finanssipolitiikassaan toiminut antamiensa sitoumusten mukaisesti ja noudattanut kehystä sen mukaan kuin eduskunta on nämä kehykset täällä käsitellyt ja antanut niille hyväksyntänsä.

Sitten tulen vielä siihen asiaan, että kun tässä oli näistä elefanteista puhetta, niin minä rohkenen kyllä epäillä, että edustaja Viitanen ei sitä elefanttia ostaisi, vaikka se ei olisikaan säkissä. [Pia Viitanen: Se on kyllä totta!] Ja mitä tulee sitten näihin tulevaisuuden suunnitelmiin, niin toistaiseksi valitettavasti tarkastusvaliokunnalla ei ole tehtävänään eri

puolueiden tai puolueiden johtohenkilöiden tekemien tulevan vaalikauden ehdotusten arviointi niiden talouspolitiikan kestävyyden osalta. Uskoisin kyllä, että valiokunta selviytyisi siitäkin tehtävästä, jos nämä tulevaisuusohjelmat saataisiin valiokuntaan ajoissa.

Pyydän joka tapauksessa saada kiittää arvoisia edustajia mietintöä tukevasta yleiskeskustelusta.

17.14 **Sirpa Paatero sd:** Arvoisa rouva puhemies! Muutama sana, kun täällä mietitään, mitkä ovat niitä suuria haarukoita ja epävarmuustekijöitä, ja nyt jo äsken täällä edustaja meni seuraavan hallituskauden puolelle arvioimaan. Kyllä näitä miljardin heittoja on nähty, vaikka koulutuspolitiikassa, tälläkin hallituskaudella.

Mutta tähän soteen. Tämä 3 miljardin indeksileikkuri, joka on sinne rakennettu sisälle, on ainakin talouden arviointineuvoston mukaan varsin mahdoton toteuttaa. Kritiikkiä koko valmisteluun on tullut myöskin lainsäädännön arviointineuvostolta. Lähestulkoon kaikilta asiantuntijoilta, jotka kiertävät eri valiokunnissa, tulee yksimielinen kanta siihen, että tätä 3 miljardin kustannustason leikkuria ei tulla saavuttamaan siitä syystä, että kun ihmisten palvelutarve kasvaa, meillä on samaan aikaan lisääntyvä käyttäjäjoukko. Jopa 700 000 uutta asiakasta tulee verorahoitteisen palvelun pariin, koska sinne tulee suun terveydenhuolto, jossa eivät ole tällä hetkellä olleet ne, jotka ovat nyt Kela-korvausten parissa, tai ne, jotka ovat täysin yksityisesti maksaneet vakuutusten puolella, ja ihmiset, jotka ovat työterveyshuollon parissa tai muualla, tulevat tämän suunnitelman mukaan verorahoitteisen palvelun pariin.

Palkkaharmonisoinnista on aavistettu, että se on 700 miljoonaa — 1 miljardi, kun se yli 200 000 ihmistä siirretään. Ict-kustannuksista 1,5 miljardia näkyy hyvin monissa ennusteissa, jotenka voi olla, että sen 3 miljardin kustannustason leikkauksen sijaan me olemme jopa 3 tai 4 miljardin kustannustason nousussa, jolloinka on kysymys enemmän plus 5 miljardista eikä niinkään... [Olavi Ala-Nissilän välihuuto] Tästä hallituksen edustajat eivät ole huolissaan, koska se jää seuraavan hallituksen hoidettavaksi, ja täällä sitten joka vuosi joulun alla huudetaan, kuinka paljon maakunnille tarvitaan lisää rahaa. Ja siitä vastuun kantaa seuraava hallitus, eikä investointeihin ole yhtään sen enempää. Elikkä kyllä kannattaisi nyt varustautua tähän ja myöntää rehellisesti nämä luvut.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 20/2017 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

10. Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus puoluerahoituksen valvonnasta vuodelta 2017
Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus vaalirahoituksen valvonnasta vuoden 2017 kuntavaaleissa

Kertomus K 1/2018 vp
Kertomus K 19/2017 vp
Valiokunnan mietintö TrVM 1/2018 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Paula Risikko: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsittelyn pohjana on tarkastusvaliokunnan mietintö TrVM 1/2018 vp.

Keskustelu

17.17 **Eero Heinäluoma sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valiokunta on käsitellyt kaksi tarkastusviraston kertomusta, ensinnäkin vaalirahoituksen valvonnasta vuoden 2017 kuntavaaleissa ja sitten myös puoluerahoituksen valvonnasta vuodelta 2017. Nämä tarkastusviraston tehtävät ja kertomukset perustuvat siihen lainsäädäntöön, joka 2007 eduskuntakaudella säädettiin. Silloin tehdyn uudistuksen punaisena lankanahan oli läpinäkyvyyden lisääminen ja myös tiettyjen rajoitteiden asettaminen ulkopuoliseen lahjoitukseen.

Yleisesti voi sanoa, että sekä puoluetoiminnan rahoituksen osalta että kuntavaalien rahoituksen osalta järjestelmä näyttää toimivan kohtuullisen hyvin. Merkittäviä epäkohtia tarkastusvirasto ei ole tässä tarkastustoiminnassaan löytänyt.

Vaalirahoituksesta ensin kuntavaalien osalta muutama sana.

Määräaikaan mennessä säädetyn vaalirahailmoituksen jätti virastolle runsaat 15 000 ilmoitusvelvollista, 89 prosenttia niistä, joiden tuo ilmoitus piti jättää. Osa ilmoituksista tuli määräajan jälkeen, ja sitten loppujen lopuksi 40 ehdokkaalta jouduttiin hakemaan ilmoituksia uhkasakon uhalla.

Virasto on tehnyt erittäin suuren työn todella suuressa kentässä, ja täytyy ottaa sekin huomioon, että eduskuntavaaleista poiketen kuntavaaleissahan ylivoimainen valtaosa ehdokkaista on täydellisesti vapaaehtoistyötä tekeviä henkilöitä, jotka eivät ole poliittisissa tehtävissä päätoimisesti, puolipäivätoimisesti tai osa-aikaisesti, joten se, että koko kentältä saadaan ilmoitukset, on hyvä merkki sekä ehdokkaiden halusta noudattaa tehtyjä säädöksiä että myös viraston sinnikkyydestä ja siitä, että annetut työvälineet virastolle ovat riittäviä.

Näistä selvityksistä käy ilmi, että kuntavaaleihin käytettiin vaalirahailmoituksessa mukana olevien ehdokkaiden osalta 6,7 miljoonaa euroa. Vuonna 2012 kuntavaaleissa summa oli 6,4 miljoonaa euroa, eli inflaatiota suuremmassa kasvussa tässä ollaan. Vaalikampanjat rahoitettiin pääosin ehdokkaiden ja heidän tukiryhmiensä omilla varoilla. Suurin vaalikampanja oli yli 61 000 euroa. Vastaavasti vuonna 2012 suurin kampanja oli 35 000 euroa, eli myös tässä isossa mittaluokassa on hyvin merkittävä kasvu tapahtunut. Suurin yksittäinen tuki oli näissä kuntavaaleissa 16 140 euroa, ja vuonna 2012 vastaavasti suurin yksittäinen tuki oli 21 639 euroa.

Eduskuntavaalien osalta on syytä mainita, että vuoden 2011 eduskuntavaaleissa vaalirahailmoituksen tehneet ehdokkaat käyttivät 8,6 miljoonaa euroa ja viimeisissä, vuoden 2015 eduskuntavaaleissa tämän vaalirahailmoituksen tehneiden kansanedustajaehdokkaiden käyttämä rahamäärä oli 9,8 miljoonaa euroa. Kasvu eduskuntavaaleissa ehdokkaiden vaalikuluissa on siis ollut selvästi suurempi kuin mitä se on ollut kuntavaaleissa ja näissäkin on ylittänyt inflaation.

Valiokunta on jo aiemmin vuonna 2016 kannanotossaan todennut, että on syytä huoleen vaalikampanjojen kulujen kasvusta ja sen vaikutuksesta kansanvallan toimivuuteen, esimerkiksi näiden kulujen kielteisistä vaikutuksista ehdokkaaksi ryhtymiselle. Valiokunta

piti tuolloin selvittämisen arvoisena ehdotusta toimivasta kampanjakatosta, joka tasaisi varainhankintaan liittyviä eroja ehdokkaiden välillä ja mahdollistaisi kansanvallan paremman toiminnan.

Valiokunta on nyt tässä mietinnössään päätynyt toistamaan tämän kannan eli pitää perusteltuna, että selvitettäisiin tällaisen erillisen kampanjakaton mahdollisuus. Se ei tietenkään ole yksiselitteinen asia. Me tiedämme kuitenkin, että on maita, joissa tällaisia kampanjakattoja on. Vaikkapa Yhdysvallat on päätynyt siihen, että presidentinvaaleissa tämmöinen kampanjakatto on mahdollista asettaa. Tämä selvitystyö olisi perusteltua käynnistää ja sitten tuoda sen johtopäätökset julkiseen keskusteluun ja tarvittaessa tätä asiaa koskevat muutosehdotukset edelleen eduskunnan käsittelyyn.

Puoluerahoituksen osalta virasto on käynyt huolella lävitse sekä puolueet että myös puolueiden lähiyhteisöjä, ja valvottavia on yhteensä 154 eli aika iso joukko. Sitten on myös niitä puolueyhdistyksiä, noin 6 000 kappaletta, jotka eivät kuulu viraston valvontatehtäviin. Virasto valvoo puoluelain tarkoittamaa tukea, vaalikampanjan kulujen ja rahoituksen ilmoittamista ja sitten näihin liittyviä asiakirjojen laatimista ja toimittamista koskevien säännösten noudattamista. Virastohan on toiminut vuoden 2016 alusta lähtien puoluelain tarkoittamana valtionavustuksen valvojana, aikaisemminhan tämä tehtävä oli oikeusministeriöllä.

Ilmoitusrekisteriin on vuosina 2011—2017 ilmoitettu ajantasaisella ilmoituksella puolueiden, puolueyhdistysten ja lähiyhteisöjen saamia tukisuorituksia kaikkiaan yli 21 miljoonaa euroa. Vuonna 2017 tukisuorituksia ilmoitettiin yhteensä yli 2,9 miljoonaa eli vajaa 3 miljoonaa. Tämän lisäksi on tullut täydennyksiä, jotka koskevat myös edellisiä vuosia, ja näihin vaikuttava tekijä on ollut tarkastusviraston tarkastustoiminta. Virasto on tarkistanut myös kahdeksaa eduskuntapuoluetta ja niiden piiritoimintaa Helsingissä, Hämeessä, Kaakkois-Suomessa, Pirkanmaalla, Savo-Karjalassa, Uudellamaalla ja Varsinais-Suomessa. Viraston antaman selvityksen mukaan puoluerahoitusta koskevat ilmoitukset ovat täydennysten jälkeen olennaisilta osiltaan oikein ja antavat tarkastettujen yhteisöjen saamasta tuesta olennaisilta osiltaan oikeat tiedot ja kirjanpito on asianmukaisesti ja säännösten mukaan järjestetty.

Sitten muutama sana valiokunnan havaitsemista kehittämistarpeista:

Ensinnäkin valiokunta on käsitellyt jo aikaisemmin luottamushenkilömaksujen käsittelyä tässä valvonnassa, ja vuonna 2012 valiokunta piti näitä maksuja perustellusti puoluelaissa tarkoitettuna puolueen tavanomaiseen järjestötoimintaan kuuluvana suorituksena edellyttäen, että näitä ei käytetä juuri vaalikampanjan varainhankintaan. Virasto on tämän jälkeen ottanut huomioon tämän tarkastusvaliokunnan kannanoton.

Vuonna 2016 valiokunta totesi mietinnössään, että puolueiden kaikkia ehdokkaita koskevia ehdokasmaksuja, joilla vakiintuneen tavan mukaan rahoitetaan yhteistä vaalityötä, ei pitäisi katsoa ilmoitusvelvollisuuteen kuuluvaksi ulkopuoliseksi tueksi, ja tämä sillä lähtökohdalla, että ehdokkaat itse ilmoittavat maksut omissa vaalirahailmoituksissaan. Samaten valiokunta on katsonut, että kansanedustajilta perittyjä kansanedustajamaksuja tulisi käsitellä samalla tavalla kuin mitä edellä on todettu luottamushenkilömaksuista.

Tietoomme on saatettu, että ministeriö ja oikeusministeriö ovat keskustelleet valiokunnan ehdotuksista vuosi sitten keväällä, ja tältä osin valiokunta päätyy siihen havaintoon, että kun vaalirahoitusta koskevan lainsäädännön uudistamisesta tai säätämisestä on kulunut jo tovi, olisi perusteltua, että myös säädösmuutoksin reagoitaisiin näihin eräisiin selvennystä kaipaaviin seikkoihin.

Valiokunta kävi pidemmän keskustelun myös tästä Kansanvallan peruskorjaus -muistiosta tai -ehdotuksesta. Sen työnhän käynnisti Sitra ja sen tekivät entiset kansanedustajat Liisa Hyssälä ja Jouni Backman. Nämä henkilöt olivat myös valiokunnan kuultavina. Tämän raportin laatijoilla oli huoli puolueiden ohjelmatyöhön tarvittavien resurssien vähenemisestä ja tasavertaisesta mahdollisuudesta osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja myös yhteiskunnallisten uudistusideoiden tuottamiseen. Tältä pohjalta valiokunta on katsonut, että on syytä korostaa myös tämän kansanvaltaisesti hoidetun puoluerahoituksen merkitystä. On suuri arvo, että puolueet voivat toimia valtaosiltaan toisaalta yhteiskunnallisesti määräytyvän tuen ja sitten toisaalta puolueen oman jäsenistön aktiivisuuden varassa ja että ulkopuolinen tuki ei tule liian hallitsevaksi. Silloin myös puoluetoiminnan riippumattomuus voidaan turvata.

Kehittämisajatuksenaan valiokunta katsoi, että voisi olla perusteltua arvioida esimerkiksi erillisen vaaleihin liittyvän tuen tarve olosuhteissa, että puolueen muun poliittisen toiminnan tukia on hyvin voimakkaasti koko tällä vuosikymmenellä leikattu. Valiokunta piti tätä erillistukea selvittämisen arvoisena asiana.

Valiokunnan mietintö tästä kokonaisuudesta jää eduskunnan arvioitavaksi.

17.27 **Olavi Ala-Nissilä kesk:** Arvoisa puhemies! Taidankin olla täällä ainoa hallituspuolueiden kansanedustaja tänä iltana, ja sehän ei ole vähän se, [Naurua] mutta käytän puheenvuoron tästäkin asiasta.

Todellakin valiokunnan puheenjohtaja tasapainoisesti esitteli tämän mietinnön. Kiinnitän myöskin huomiota tähän entisten edustajien Hyssälän ja Backmanin tekemään työhön kansanvallan osalta. Hehän totesivat, että puoluetoiminnan tukemiseen käytetään siis 36 miljoonaa euroa ja että tämä suhteellisesti ottaen on vähentynyt tavalla, joka on puolueiden ohjelmatyön määrällistä ja laadullista heikkenemistä merkinnyt. Samaan aikaan yhteiskunta tukee muita järjestöjä. Me tiedämme, että esimerkiksi veikkausvoittovarojen kautta ja muuten tuetaan hyvinkin puolella miljardilla erilaisia järjestöjä. Toki näitä valvotaan osaa, osaa ei. Aiemmin jopa Olympiakomitean varainkäytössä on ilmennyt ongelmia, niin kuin olemme lukeneet. Eli tämä on hyvin merkittävä ja siis ehkä kaksikymmenkertainen siihen verrattuna, mitä puolueita tuetaan. Myöskin etujärjestöjä tuetaan verovapauden kautta. Tavallaan verotuki on sillä tavalla kolminkertainenkin teoriassa, että se jäsenmaksu on vähennyskelpoinen, kun palkansaajajärjestöjen jäsenmaksut palkansaajan verotuksessa ovat saajalle verovapaata, ja jos siitä sitten vaikka jaetaan lakkoavustuksia, niin se on sitten tiettyyn euromäärään saakka edelleen verovapaata. Kuitenkin tämäkin toiminta on yhteiskunnallista toimintaa.

Kun kuuntelin vappupuheita, niin siellähän puhuttiin hyvin kriittisesti esimerkiksi maan hallituksesta ja puhuttiin tällaisesta käsityksestä, että on patoutunutta vihaa. En minä ymmärrä, mistä tällaiset tulevat. No, se on jokaisen puhujan oma asia, mutta kuitenkaan nämä etujärjestöt eivät ole kovin avoimia tässä oman varainkäyttönsä julkistamisessa. Tässä vielä muutamia vuosia sitten oli niin, että järjestöt eivät edes nettiin tilinpäätöstään laittaneet. Nyt ne taitavat jo siellä olla. Kyllä minusta, kun on yhteiskunnallisesta toiminnasta kysymys, myöskin näiden etujärjestöjen, siltä osin kuin ne ovat julkista tukea saavia, pitäisi olla avoimempia. Minusta tämä Backmanin ja Hyssälän raportin avaus oli tässä mielessä hyvä, että se nosti tämän asian esille.

Kyllä puoluetoimistoja on kurjistettu tässä maassa. Keskustan eduskuntaryhmälläkin oli 70-luvulla kaksi sihteeriä eduskunnassa, puoluetoimistolla meillä oli 30 työntekijää. Nyt

taitaa puoluetoimistossa olla vähän toistakymmentä, mutta täällä eduskunnassa on porukkaa niin, että päät yhteen kolisevat, eli avustajineen ja ryhmäkanslioineen lienee lähellä 70:tä.

Eli tämmöinen voimakas resurssien käyttö puolueilta etujärjestöille, muille järjestöille ja tänne eduskuntaan on tapahtunut, ja puolueet surkastuvat, ja kansalaiset silti kauhistelevat näitä puoluetukia. Minusta se on myöskin tiedotuksellinen ongelma, että ei kerrota, mistä tässä on kysymys. Minusta puolueita ja kansanvaltaa erityisesti näinä aikoina on tärkeätä puolustaa, ja tässä mielessä tämä mietintö nostaa tasapainoisesti asioita esille.

17.31 **Maarit Feldt-Ranta sd:** Arvoisa puhemies! Niin kuin tästä Valtiontalouden tarkastusviraston kertomuksesta ja valiokunnan puheenjohtajan esittelypuheenvuorosta käy hyvin ilmi, asiat ovat pääpiirteittäin erittäin hyvin tai hyvin: 17 000 ilmoitusvelvollista, ja vain 8 jätti ilmoittamatta vaalirahoituksestaan. Mutta on yksi ongelma, jonka asiantuntijat ja myös tarkastusvirasto ja valiokunta ovat tunnistaneet, ja se liittyy juuri siihen, että vaalikampanjoiden kustannukset ovat riistäytyneet käsistä.

Meillähän on olemassa vaalirahoituslainsäädäntö, ja sen 1 §:ssä on kolme tarkoitusta: yksi on avoimuuden lisääminen vaalirahoitukseen liittyen, toinen on ehdokkaiden sidonnaisuuksien kertominen kansalaisille, ja kolmas tavoite siinä laissa on vaalikampanjoiden kustannusten hillitseminen. Mutta niin kuin valiokunta mietinnössään aika suorasanaisesti toteaa — ihan tässä lopussa on — vaalikampanjoiden kustannukset ovat asiantuntijoiden mukaan riistäytyneet niin suuriksi, että tasavertainen vaalikelpoisuus ei toteudu Suomessa. Se on minusta aika pysäyttävä viesti. Me emme tietenkään halua, että Suomi on sellainen maa, jossa ehdokkaan varakkuus tai mahdollisuus kerätä varoja ratkaisee sen, voiko hän edustaa maatamme kunnanvaltuustossa, Suomen eduskunnassa tai Euroopan parlamentissa. Eli kun täällä edustaja Ala-Nissilä vielä hetki sitten oli ainoa hallituspuolueen kansanedustaja, niin toivon kyllä todella, että hallitus ottaa kopin siitä, että valiokunta mietinnössään ehdottaa, että hallitus tekisi selvityksen asiasta. Toivon, että otatte tästä koppia: miten voimme hillitä vaalikampanjoiden kasvua jatkossa?

17.33 **Joona Räsänen sd:** Arvoisa puhemies! Tästä edustaja Feldt-Rannan puheenvuorosta on hyvä jatkaa. Todella itsekin puuttuisin tähän kysymykseen siitä, toteutuuko Suomessa kaikilta osin enää tasavertainen vaalikelpoisuus.

Niin kuin valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Heinäluoma kävi hyvin läpi, miten nämä kampanjoihin käytetyt eurot ovat muuttuneet edellisistä vaaleista, vuoden 2012 kuntavaaleista vuoden 2017 kuntavaaleihin, niin nousuhan oli paljon maltillisempaa, mutta kun verrataan vuoden 2011 eduskuntavaaleja vuoden 2015 eduskuntavaaleihin, niin siinä on kysymys aika merkittävästä lisäyksestä. Kun miljoonatolkulla laitamme enemmän joka vaaleissa rahaa kampanjointiin, niin on selvää, että silloin myös eri ihmisillä on vähän erilaiset mahdollisuudet kerryttää vaalirahaa. Tältä osin voi kyllä yhtyä tähän asiantuntijoiden arvioon, että tämä tasavertainen vaalikelpoisuus ei enää sillä tavalla toteudu. Eli kaikki eivät todellakaan ponnista samalta lankulta.

Olisi varmaan syytä, että tämä valiokunnan esiin nostama selvitys kampanjakaton osalta todella tehtäisiin. On ymmärrettävää, että siihen liittyy myös varmasti juridisia toteuttamisongelmia, mutta olisi kuitenkin ehkä julkisen keskustelun kannalta hyvä, että tämä asia pengottaisiin läpikotaisin ja sitten jos nähdään mahdollisia muutostarpeita lainsäädäntöön, ne myös yhdessä tehtäisiin, koska on varmasti meidän kaikkien etu, että tulevaisuudessa-

kin mahdollistamme sen, että kuka tahansa, joka haluaa osallistua yhteiskunnalliseen päätöksentekoon, pystyy myös vaaleissa olemaan ehdolla.

Tätä asian merkitystähän korostaa entisestään se, että olemme nyt todella seuraavan vuoden aikana käymässä kolmet vaalit, kun pitäisi käydä niin maakuntavaaleja, eduskuntavaaleja kuin sitten vielä Euroopan parlamentin vaaleja. Voi kyllä arvioida, että varsinkin näissä tulevissa maakuntavaaleissa, joissa maakunnittain sitten on isot vaalipiirit, nähdään aikamoisia vaalibudjetteja, ollaan varmaan jo aika lähellä niitä eduskuntavaalien vaalibudjetteja. Tältä osinkin kyllä olisi nyt järkevää kampanjakatto selvittää, jotta pääsisimme tulevaisuudessa ehkä hieman kestävämmälle tasolle ja todella pystyisimme vaalirahoitustakin vähentämään, jotta ei tarvitsisi jokaisissa vaaleissa miljoonia euroja sitten laittaa tähän vaan nekin rahat voitaisiin käyttää yhteiskunnan kehittämisen kannalta ehkä hieman parempaan tarkoitukseen.

17.35 **Pia Viitanen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tästä kampanjakattoasiastahan ollaan useasti tässäkin salissa keskusteltu, ja minusta on hyvin merkittävää se, että tarkastusvaliokunta on omassa mietinnössään ottanut tämän epäkohdan esiin ja esittänyt sitä, että tätä asiaa selvitetään. Mielestäni se on merkittävää, se on tärkeää, se on signaali eduskunnalta, että tähän selvitystyöhön ryhdyttäisiin. Me kaikki tunnistamme nämä ongelmat demokratian kannalta, mikäli vaalikampanjat paisuvat todella suuriksi, ja se ei ole kenenkään kannalta toivottava eikä hyvä kehitys. Ei raha saa näitä asioita lopullisesti ratkaista.

Minä myös kyllä yhdyn tuohon edustaja Räsäsen edellä esittämään näkemykseen, että se, että meillä tulee nyt tähän vielä uudet vaalit, antaa jälleen kerran uuden lisäperustelun sille, miksi tähän asiaan tulisi palata. Silloin useita vuosia sitten, kun aiemmin tätä mietittiin, tämä oli näyttävästi esillä ja näytti siltä, että tämä olisi jopa voinut edetä, mutta valitettavasti silloin ei näin käynyt. Ja siksikin minusta on hyvin tärkeätä, että nyt eduskunnalta valiokunnan mietinnön myötä tulee tämä signaali, mikä siellä jo aiemminkin on esillä ollut. Aikataulu on aika pikainen, ja tällä kaudella aika pian tähän täytyisi vielä sitten tarttua, jotta saisimme asian hallintaan.

17.37 **Olavi Ala-Nissilä kesk:** Arvoisa puhemies! Edustaja Feldt-Ranta käytti tässä hyvän puheenvuoron. Voin siitä häntä onnitella samaten kuin onnittelen häntä merkkipäivän johdosta tässä eduskunnan tärkeässä istunnossa.

Todellakin yhdyn tähän mahdollisuuteen selvittää tämä kampanjakattoasia. Valiokuntahan poikkeuksellisesti siinä ei ollut täysin yksimielinen — siinä on yksi eriävä näkemys — mutta siitä huolimatta tässä voidaan edetä. Me tiedostamme kaikki ne tekniset ongelmat, mitkä tähän liittyvät, mutta ne varmaan tulevat siellä sitten selvityksessä esille.

Puhemies Paula Risikko: Edustaja Feldt-Ranta, onnittelut!

17.38 **Maarit Feldt-Ranta sd:** Arvoisa puhemies! Puheenvuoroni sattui hyvin tähän edustaja Ala-Nissilän perään, niin että voin kiittää onnitteluista ja kiittää tästä tukipuheenvuorosta, koska kyllä tämä on todella aito ongelma. Jokainen me täällä ymmärrämme sen, että kun 2015 eduskuntavaaleissa esimerkiksi keskimäärin eduskuntavaalikampanja maksoi 35 000 euroa ja läpi menneitten kansanedustajien osalta yli 40 000 euroa, jossain vaiheessa tulee raja vastaan, ettemme voi ajatella enää, että esimerkiksi eduskunnassa olisi lä-

pileikkaus Suomen kansasta, jos nämä vaalikampanjoiden kustannukset nousevat tätä vauhtia.

Meillä oli joitakin vuosia sitten parlamentaarinen vaalikomitea, joka pohti ratkaisuja meidän nykyiseen poliittiseen järjestelmäämme, ja siellä tuli esitys tällaisesta vaalikohtaisesta, ehdokaskohtaisesta kampanjakatosta. Tuolloin ajatus oli se, että kunnallisvaaleissa ehdokaskohtainen kampanjakatto voisi olla 10 000 euroa, eduskuntavaaleissa 50 000 euroa ja EU-parlamentin vaaleissa 80 000 euroa, ja jokainen jo ymmärtää, että nämä eivät millään tavalla rajoittaisi kenenkään mahdollisuuksia saada viestiään äänestäjien luettavaksi ja kuultavaksi vaan olisivat sen verran korkeat, että suurin osa nykyisistä kampanjoista niihin mahtuisi, mutta ne hillitsisivät totta kai tätä kehitystä, joka on epäterve, koska — niin kuin edustaja Räsänen hyvin viittasi — tämä kustannuskasvu kiihtyy todella kovaa vauhtia: 2011 eduskuntavaaleissa käytettiin 8,4 miljoonaa euroa ja muutamaa vuotta myöhemmin, 2015, jo 9,7 miljoonaa euroa, ja on aivan selvää, että seuraavissa eduskuntavaaleissa tulemme rikkomaan 10 miljoonan euron rajan. Pidän tätä kansanvallan kannalta ongelmana. Hyvä, jos siihen puututaan.

17.40 **Eero Heinäluoma sd:** Arvoisa puhemies! Todellakin unohdin mainita, että tähän liittyy yksi eriävä näkökohta, ja niin kuin varapuheenjohtaja Ala-Nissilä tässä sanoi, se liittyy nimenomaan tähän vaalirahoitukseen ja kampanjakattoihin kertoen siitä, että asia ei ole ihan helppo eikä yksiselitteinen, jossain määrin varmasti myös jakaa mielipiteitä.

Valiokuntahan on aikaisemmin ottanut tähän samaan kampanjakattoasiaan kantaa, silloin yksimielisesti, ja tämä huoli on nyt jo pitkään koettu, että demokratiassa ryhtyy raha näyttelemään liian suurta roolia. Se ei ole hyvä asia. Sen takia pitäisin kyllä kiireellisenä, että tässä asiassa otettaisiin vielä tämän vaalikauden aikana askeleita eteenpäin ja tämmöinen selvitystyö käynnistettäisiin ja tehtäisiin. Se on varmaankin sellainen noin puolen vuoden rupeama, kun tämän asian selvittää, ja silloin olisi vielä mahdollista, että tämä eduskunta voisi käsitellä mahdollisia muutostarpeita lainsäädännöllisessä mielessä. Eräitä muitakin tähän mietintöön sisältyviä korjausehdotuksiahan on, jotka olisi perusteltua laittaa nopeasti eteenpäin.

Kiitän kuitenkin arvoisia edustajia tästä keskustelusta ja rohkenen tulkita tämänkin tueksi valiokunnan peruslinjoitukselle.

17.41 **Joona Räsänen sd:** Arvoisa puhemies! Puuttuisin vielä yhteen asiaan tästä valiokunnan mietinnöstä ja se liittyy tähän huomioon ennakkoilmoituksista. Näistähän on täällä eduskunnan isossa salissa aikaisemminkin puhuttu. On sinänsä positiivista, että viime kuntavaaleissahan jo 20 prosenttia kaikista ehdokkaista teki ennakkoilmoituksen vaalirahoituksesta määräaikaan mennessä, ja sehän nousi 7 prosenttiyksikköä vuoden 2012 vaaleista, mutta olisi varmaan silti syytä pohtia, millä me pystyisimme myös lisäämään ehdokkaiden halukkuutta ilmoittaa vaalirahoituksestaan jo ennakkoon, ennen kuin äänestäjät sitten uurnille menevät ja tekevät valintaa, kenelle ehdokkaalle he haluavat sen yhden ainoan äänensä antaa. Tämä on siinäkin mielessä merkittävä avoimuuden lisääntyminen, että silloin todella jo ennen äänestyspäätöksensä tekemistä äänestäjät pystyisivät arvioimaan myös ehdokkaiden vaalirahoitusta ja esimerkiksi sitä, minkälaiset tahot jokaisella ehdokkaalla on takanaan.

Arvoisa puhemies! Muistuu mieleen, että tästä aikoinaan on myös eduskunnassa lakialoite tehty, että ennakkoilmoitus olisi säädettävä pakolliseksi. Eli tästä ehkä aasinsiltana

päästäisiinkin siihen, että jos nyt sitten tämmöistä työryhmää perustetaan arvioimaan tätä kampanjakattoa, niin varmaan samalla olisi syytä pohtia, voisimmeko jonkunnäköisin toimenpitein lisätä tämän ennakkoilmoituksen mahdollisuutta, jotta sitten äänestäjät jo äänestyspäätöstään tehdessään tietäisivät, mistä ehdokkaan vaalirahat ovat tulleet.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomusten K 1/2018 vp ja K 19/2017 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi jätelain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 195/2017 vp
Valiokunnan mietintö YmVM 4/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 4/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Valiokunnan puheenjohtaja edustaja Hassi, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.43 **Satu Hassi vihr** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä ympäristövaliokunnan mietintö ei ole yksimielinen. Keskeinen erimielisyys liittyy siihen, mikä on tulevaisuudessa kunnan osuus jätehuollossa. [Eero Heinäluoma: Se on iso asia!]

Muutokset, jotka tähän lakiesitykseen sisältyvät, perustuvat pääasiassa hallitusohjelman kirjaukseen, jossa todetaan, että yhdyskuntajätehuollon vastuunjakoa tullaan muuttamaan siten, että kunnan vastuulta poistetaan sosiaali- ja terveyspalveluiden ja koulutustoiminnan yhdyskuntajäte sekä julkisessa hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyvä muu yhdyskuntajäte ja että jätehuollossa tämä vapailla markkinoilla kilpailutettava osuus, jota kunnan jäteyhtiö saa tehdä tällaisena sidosyksikkönä, rajataan 5 prosenttiin. Tämä linjahan on myös hankintalaissa.

Jätehuollon osalta hankintalain yhteydessä päätettiin, että jätehuolto irrotetaan tältä osin hankintalaista, jonka eduskunta on jo käsitellyt, ja nyt tässä lakiesityksessä jätehuollon osalta annetaan pitempi siirtymäaika. Eli siirtymäajalla tämä ulosmyyntiraja kuntien sidosyksiköille tulisi olemaan 10 prosenttia ja hankintalain mukainen 5 prosenttia vuoden 2030 alusta alkaen. Tämä pitkä siirtymäaika on perusteltu. Valiokunta toteaa, että kunnalliset jäteyhtiöt ovat viimeisten 10—15 vuoden aikana tehneet paljon investointeja, jotka ovat pitkäkestoisia, ja niihin liittyviä pitkiä sopimuksia, 15—20 vuoden sopimuksia, jätteenkäsittelystä. Näiden investointien takaisinmaksu on vasta alkuvaiheessa.

Tästä ulosmyyntirajasta on kuitenkin sellainen poikkeus, että jos joku sellainen toimija, joka periaatteessa tuottaa kilpailun alaista jätettä, ei vapailta markkinoilta saa tarjousta, niin sitten siinä tapauksessa kunnalla on toissijainen vastuu. Ympäristövaliokunta toteaa, että kun tätä kunnan ensisijaista jätehuoltovastuuta ja markkinaehtoista ulosmyyntiä rajataan, niin joissakin kunnissa jätelaitoksissa tämä voi johtaa siihen, että käsittelykapasiteet-

ti supistuu siten, että myöskään tätä toissijaisen vastuun palvelua eivät kunnalliset laitokset sitten käytännössä pysty tarjoamaan. Myös talousvaliokunta on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota siihen, että valtakunnassa tilanteet ovat varsin erilaisia, ja talousvaliokunta pohtii sitä, voivatko tällaiset yhtenäiset kriteerit koko valtakunnassa toimia.

Tätä toissijaisen vastuun kuviota tulee toivottavasti tulevaisuudessa selvittämään sähköinen markkinapaikka, jossa voidaan siis tarjota jätteitä ja sivuvirtoja tai pyytää niistä tarjouksia. Silloin, mikäli näitä tarjouksia ei tule tai ainakaan sellaisia, mitä voitaisiin pitää kohtuullisina, on yksiselitteisempää se, milloin sitten tämä toissijainen vastuu lankeaa. Myös talousvaliokunta on kiinnittänyt tähän asiaan huomiota, ja talousvaliokunnan esityksen pohjalta ympäristövaliokunta ehdottaa eduskunnan hyväksyttäväksi lausumaa, että ympäristöministeriön tulee kiireellisesti valmistella jätteiden sivuvirtojen sähköistä markkinapaikkaa koskeva hallituksen esitys.

Ympäristövaliokunta on tarkastellut tätä asiaa myöskin kiertotalouden näkökulmasta. Sehän on sinänsä selvä asia, että kaikkien teollisten yhteiskuntien, myös Suomen, pitää pyrkiä pois sellaisesta tilanteesta, että uusiutumattomia luonnonvaroja käytetään ja sitten heitetään hukkaan. Pitää päästä siihen, että yhden prosessin jäte on sitten toisen prosessin raaka-aine. Tämän kiertotalousajattelun pitää lähteä ihan tuotesuunnittelusta alkaen.

On epäselvää, missä määrin tämä hallituksen esitys vaikuttaa kiertotalouden edistämiseen. Sellaisiakin arvioita on esitetty, että hiljattain hyväksytty EU:n uusi jätedirektiivi saattaisi johtaa siihen, että voidaan joutua ottamaan askel ihan toiseen suuntaan kuin tämä hallituksen esitys on. Valiokunta toteaakin, että EU:n jätedirektiivin uusimisen johdosta tätä jätelakia hyvin todennäköisesti melko pian joudutaan uudestaan tarkistamaan.

Viimeisenä asiana valiokunnan mietinnöstä nostaisin esille sen huolen, minkä monet toimijat ovat esittäneet, että tässä on mahdollista käydä niin, että suuret asiakkaat, jotka tuottavat kilpailun alaista jätettä, voivat hyötyä sitä kautta, että tulee enemmän toimijoita ja voimakkaampi hintakilpailu, mutta sen sijaan voi hyvinkin käydä niin, että sen jätteen osalta, joka jää kuntien vastuulle ja johon kuuluvat myöskin kotitalouden jätteet, kun näiden käsittelylaitosten kustannukset jakautuvat sitten entistä pienemmän joukon maksettavaksi, jätemaksut nousevat, ja tämä voi hyvinkin koskea myöskin haja-asutusalueita.

Myös hallintovaliokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että näitä vaikutuksia pitää seurata. Tämän pohjalta valiokunta esittää toista pontta siitä, että lainmuutoksen täytäntöönpanoa pitää seurata ja arvioida ja vuoden 2027 loppuun mennessä pitää tehdä kokonaisarvio kustannusvaikutuksista ja myös siitä, ovatko nämä muutokset, mitkä tämä laki on tuonut, johtaneet siihen, että laiton jätteenkäsittely lisääntyy erityisesti haja-asutusalueilla.

17.52 **Olli Immonen ps:** Arvoisa puhemies! Tässä käsittelyssä olevassa hallituksen esityksessä on useita varsin selkeitä ongelmakohtia, joiden vuoksi perussuomalaiset jättivätkin ympäristövaliokunnassa mietinnön yhteydessä vastalauseen.

Jätelakia ei tulisi mielestämme uudistaa vielä, sillä Euroopan unioni on uudistamassa jätedirektiivejä. Lakia olisikin syytä tarkastella ja mahdollisesti uudistaa samanaikaisesti jätedirektiivien muutosten ja EU:n kiertotalouspaketin kansallisen voimaansaattamisen kanssa.

Hallitusohjelman mukaisesti Suomen tavoitteena on olla kiertotalouden kärkimaa vuonna 2025, mikä edellyttää julkisen ja yksityisen sektorin laaja-alaista yhteistyötä. Ruotsissa ollaan kierrättämisessä vahvasti Suomea edellä, ja kuntavastuuta ollaan siellä edelleen lisäämässä nykyisestä. Siinä, missä meidän olisi tässä asiassa perusteltua tavoitteiden saa-

vuttamiseksi ottaa mallia naapurimaastamme, hallitus aikoo nyt hajauttaa jätehuollon vastuunjakoa entisestään ja avata jätehuollon markkinoiden hoidettavaksi.

Toimiva jätehuolto on keskeinen osa yhteiskunnan perusinfraa ja välttämättömyyspalvelu, jota ei mielestämme voi jättää yksin markkinoiden hoidettavaksi. Kilpailuneutraliteettisäännösten tarkoitus ei ole antaa yksityisille yrityksille suojaa julkisen toimijan kilpailua vastaan vaan puuttua sellaiseen julkisen toimijan toimintaan, joka vääristää kilpailun edellytyksiä tai sen syntymistä markkinoilla, eli kuntatoimijan ei tule saada markkinoilla ylimääräistä kilpailuetua. Kilpailu- ja kuluttajaviraston raportin 2/2016 mukaan kuntien jätelaitokset eivät vääristä markkinoita, eikä näyttöä kilpailulainsäädännön rikkomisesta tai kilpailuneutraliteetin kärsimisestä ole olemassa.

Arvoisa puhemies! Kuten täällä valiokunnan puheenjohtaja edellä toi ilmi, EU:n hankintadirektiivi mahdollistaa kunnan jätehuollon toimialan sidosyksiköiden markkinaehtoista toimintaa koskevalle ulosmyynnille 20 prosentin ylärajan, jota muualla Euroopassa sovelletaan — eli muualla Euroopassa siis sovelletaan tätä 20 prosentin ulosmyynnin ylärajaa. Hallituksen esityksessä esitetään kuitenkin Suomessa sovellettavaksi vuoden 2029 loppuun saakka 10 prosentin ulosmyyntirajaa, jota vuodesta 2030 alkaen tiukennettaisiin entisestään 5 prosenttiin. Tältä osin esitys on ristiriitainen tavoitteidensa kanssa, sillä kuntavastuun rajaamisen myötä tarve markkinaehtoisille palveluille kasvaa merkittävästi. Samanaikaisesti jätelaitosten mahdollisuuksia osallistua tarjouskilpailuihin kuitenkin rajataan merkittävästi. Liian tiukka ulosmyyntiraja vaarantaa kiertotaloutta toteuttavan yhteistyön julkisen ja yksityisen sektorin toimijoiden välillä sekä heikentää suomalaisten toimijoiden toimintamahdollisuuksia EU:n sisämarkkinoilla. Tiukka ulosmyyntiraja edistää jätehuollon keskittymistä suurille toimijoille, koska pienillä toimijoilla ei ole mahdollisuuksia tehdä tarvittavia investointeja oman jätteenkäsittelykapasiteetin luomiseksi.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset pitävät todennäköisenä, että hallituksen esittämät muutokset tulevat nostamaan jätehuollon kustannuksia, heikentävät kiertotaloutta tukevien kierrätysratkaisujen syntymistä, eikä hallituksen esitys siten ole jätehuoltopalveluja tarvitsevien eikä yhteiskunnan kokonaisedun mukainen.

Arvoisa puhemies! Tulenkin tekemään perussuomalaisten vastalauseeseen sisältyvät pykälämuutosehdotukset tämän hallituksen esityksen toisen käsittelyn yhteydessä.

17.56 **Riitta Myller sd:** Arvoisa puhemies! Täällä on jo aika hyvin tullut esille myöskin valiokunnan puheenjohtajan esittelypuheenvuorossa, joka oli erittäin hyvä ja tasapainoinen mutta kuvasti hyvin sitä valiokunnan mietinnön sisältöä, se, että tähän jätelain muutokseen sisältyy useita isoja kysymysmerkkejä. Itse sanon, että tämä jätelain muutos ei vastaa mihinkään todelliseen tarpeeseen. Se on itse asiassa haitallinen, jos me ajattelemme niitä jätehuollon perusperiaatteita, ihmisten terveyden suojelua ja luonnonsuojelua.

Tämän esityksen pääasiallinen tavoite onkin markkinoiden avaaminen laajemmin yksityisille toimijoille. Tämä ei kuitenkaan voi olla yhteiskunnallisen lainsäädännön perusta tai sen ei ainakaan pitäisi olla, varsinkin kun on kysymys ihmisen terveyden ja ympäristön turvallisuuden varmistamisesta.

Tämä laki heikentää yleisiä kierrätystavoitteita, ja esimerkiksi erilliskeräystavoitteita on vaikea tässä toteuttaa riittävän tehokkaasti. Esimerkiksi muovihan on noussut erittäin voimakkaasti nyt sellaiseksi jäteartikkeliksi, jonka erilliskeräys pitäisi ehdottomasti nopeasti saada toimivaksi. Tämä on tietysti aika huono asia ajatellen sitä, että Suomi tavoittelee paikkaa kiertotalouden mallimaana.

Asiantuntijoiden mukaan laki myös nostaa kuluttajien jätemaksuja erityisesti haja-asutusalueilla, joilla vaihtoehtoja ei ole. Myös pienet yritykset ovat vaikeuksissa pitkien etäisyyksien alueilla.

Hallituksen esityksen suurimmat puutteet voitaisiin korjata sillä, että sidosyksiköille eli tässä tapauksessa kunnallisille jätehuoltoyhtiöille annetaan mahdollisuus 20 prosentin markkinaehtoiseen ulosmyyntiin eli samaan, joka on EU:n uudessa hankintadirektiivissä ja jota Puolaa ja — jos tämä esitys menee läpi — Suomea lukuun ottamatta noudatetaan muissa EU-maissa.

Esityksestä tulee poistaa myös euromääräinen keinotekoinen 500 000 euron raja. Kuten täällä on tullut jo esille, niissä EU-maissa, joissa jäteasiat hoidetaan hyvin, ovat julkiset yhtiöt keskeisessä asemassa. Tämä pitäisi myös meidän pystyä näkemään eikä pirstaloittaa tätäkin erilaisiin pieniin osiin, joissa kokonaisuus häviää näitten osien alle. Kunnan jätelaitokset muodostavat koko Suomen kattavan jätehuollon verkoston, jolla on aidosti mahdollisuus kehittää jätehuoltoa ja kierrätystavoitteiden saavuttamista koko Suomen alueella niin maaseudulla kuin kaupungeissakin. Yhteistyötä yritysten kanssa pitää luonnollisesti kehittää, mutta samalla on nähtävä, että jollain on oltava se kokonaisvastuu. Kuten todettu, eurooppalainen malli on se, että julkinen sektori tämän hoitaa.

Hallituksen esityksessä perustellaan, että jätepalvelujen saatavuus varmistetaan toissijaista vastuuta koskevalla niin sanotulla TSV-palvelulla. Tähänhän ympäristövaliokunta otti, niin kuin puheenjohtaja edellä toi esille, melko kriittisen kannan tässä mietinnössään. Kun tätä markkinaosuutta näin rajusti leikataan, on vaikeaa ylläpitää tällaista toissijaista vastuuta, kun resursseja siihen ei ole. Tämä kyllä heikentää yleistä jätehuoltoa koko maassa.

Ympäristövaliokunta myös arvioi, että kun kunnan vastuu kaventuu tällä hallituksen esityksellä, niin voi olla tarpeen säätää nykyistä tarkemmin kunnan, tuottajan ja jätteen haltijan vastuulla olevan jätteen erilliskeräyksestä ja tähän liittyvistä kustannusvastuista. Näillä tarvittavilla uusilla säädöksillä sitten voitaisiin osaltaan lieventää niitä ongelmia, joita laki aiheuttaa tehokkaan erilliskeräyksen toteuttamiselle. Siis lisätään byrokratiaa sillä, että mahdollistetaan yrityksille toiminta, joka toimisi paremmin niin, että kunnilla olisi laajemmat toimintamahdollisuudet siellä, missä se on järkevää.

Toistan vielä sen, että laki on tarpeeton ja haitallinen tehokkaan ja taloudellisen jätehuollon järjestämiselle niin, että terveys- ja ympäristönäkökohdat ohjaisivat lainsäädäntöä. Täällä on jo tullut esille se, että EU:ssa on juuri hyväksytty uusi jätedirektiivi, joka velvoittaa tiukentamaan kierrätystavoitteita, ja tämän implementointi tulee Suomessakin aivan lähiaikoina ajankohtaiseksi. Siinä todellakin näitä kierrätystavoitteita kiristetään. Tämä meidän lainsäädäntömme vie toiseen suuntaan. Jos meillä on Suomessa byrokratiatalkoot, tässä olisi ollut se paikka, jossa olisi sitten katsottu, missä sitä byrokratiaa voidaan vähentää. Kaksi kertaa samojen lakien avaaminen ei varmasti vähennä byrokratiaa.

Arvoisa puhemies! Meillä on vastalause numero 1, jossa esitetään kolmea pykälämuutosta niin, että kaksi pykälää, 32 ja 42, poistetaan, koska ei ole mitään syytä rajata kunnan sosiaali- ja terveyspalveluissa syntyvää jätettä tämän lain ulkopuolelle vaan se pidettäisiin ennallaan eli ne kuuluisivat kunnalliseen jätehuoltoon. Toinen liittyy sitten kysymykseen, joka on tästä ulosmyynnistä. Olisimme samalla linjalla kuin muut Euroopan jäsenmaat Puolaa lukuun ottamatta, että ulosmyyntiraja olisi 20 prosenttia ja että tällaista keinotekoista 500 000 euron rajoitusta ei sovellettaisi.

18.04 **Sirpa Paatero sd:** Arvoisa rouva puhemies! Jätelaki on kyllä yksi niistä kummallisista lainsäädännöistä, joita en olisi koskaan toivonut tulevan tässä muodossa eduskuntasalin käsittelyyn. Tässä on monta kohtaa, joitten perusteluita en voi millään käsittää, joista eräs on se, että meillä jo valiokuntakäsittelyssä hallintovaliokunnassa kerrottiin, että syksyllä tulee seuraava osa, että joudutaan muuttamaan joiltakin osilta lakia, ja sen jälkeen tulee EU:n jätedirektiivi, jonka jälkeen uudelleen muutetaan tätä lakia, mutta nyt on kiire. Se syy, miksi on kiire, ei minulle selvinnyt, mutta ehkä se löytyy täältä ideologiselta puolelta, [Satu Hassi: Hallitusohjelma!] ja minun ideologiani ei siihen riitä.

Hankintalain käsittelyn yhteydessä oli lupaus hallituspuolueilta ja sinne oli kirjoitettu tiukka ponsi, että jätelain yhteydessä ratkaistaisiin ne ongelmat, mitkä hankintalain yhteydessä jäivät. Kun tämä lakiesitys tuli eduskuntaan, totesin, että se meni huonompaan suuntaan. Yhä edelleen puhumme 5 prosentin rajasta, mutta sen lisäksi sieltä on otettu kunnalta pois useita tehtäviä. Elikkä hankintalain käsittelyn yhteydessä ei haluttu ymmärtääkseni silloin rajata kunnalta pois lisää tehtäviä, silloin puhuttiin vain ulosmyyntirajoista, mutta nyt oli päätetty sitten myöskin rajata julkista puolta.

Täytyy vain hämmästellä, mikä inho tai viha julkista palveluntuottajaa kohtaan on. Miten on niin, että yhtäkkiä kunnat ja julkinen puoli eivät tässä maassa tunnu osaavan eikä niitten haluta järjestävän ja tuottavan mitään palveluita. Elikkä looginen selitys varmaan sitten tässä on se, että ainoa peruste tälle lainsäädännölle, tälle esitykselle, on jätehuollon markkinaehtoistaminen, vaikka hallintovaliokunnan, talousvaliokunnan, ympäristövaliokunnan kuulemisissa on ollut varsin kriittisiä kommentteja. Luin hallintovaliokunnan silloista lausuntoa jollekin ulkopuoliselle, ja sinne on jo listattu kaikki ne kriittiset kohdat. Sen lisäksi teimme vielä eriävän mielipiteen.

Kummallista on myöskin se, että Suomi tulee tämän jälkeen poikkeamaan hyvin paljon Euroopan unionin kaikista muista maista. Niissä maissa, joissa ympäristönsuojelulle ja ihmisten terveydelle annetaan arvoa, ei haluta vähentää julkista valtaa jätehuollossa ja jätteenkäsittelyssä vaan pikemminkin lisätä sitä. Missään niissä maissa, joissa arvostetaan ihmisten terveyttä tai ympäristönsuojelua, ei ole myöskään rajattu jätteenkuljetuksissa tätä julkista puolta 5 prosentin ulosmyyntirajaan tai 500 000 euron ulosmyyntirajaan, vaan kaikissa Puolaa lukuun ottamatta raja on 20 prosenttia. Suomesta tulee siis joku kummajainen tämän jätteenkuljetuksen ja jätehuollon osalta.

Tässä kummallista on myös se, että vaikka nyt halutaan, että yritykset hoitavat tämän jätteenkuljetuksen, johon tulee monia ongelmia, jotka kohta käyn läpi, niin vastuu kuitenkin kaikesta jää julkiselle puolelle ja kunnalle. Elikkä edellytykset viedään, mutta vastuu ja valvonta jäävät. Siitä syystä myöskin tuossa ponnessa on hyvin kiinnitetty siihen huomiota. Mutta nämä riskit, jotka on kirjattu näissä kaikissa valiokuntien lausunnoissa ja mietinnössä, ovat siinä, että kierrätys tulee heikkenemään, kun tällä hetkellä hyödynnetään noin 90 prosenttia meillä kulkevasta jätteestä, ja kun tämä yhteistyö yksityisen ja julkisen puolella vähenee, todennäköistä on, että laittomat kaatopaikat lisääntyvät. Kaikki jätteenkuljetuksen hinnat nousevat, kun investoinneista saatavat hyödyt vähenevät ja käyttö vähenee. Kuntien tekemät investoinnit, jotka on laskettu jollekin jätemassalle tällä hetkellä, valuvat hukkaan, jotenka se koskettaa kaikkia veronmaksajia, sillä se kostautuu niin, että veronmaksajan tekemät investoinnithan siellä ovat takana. Elikkä jotakin kautta se tulee joka tapauksessa. Riski on siinä, että nykyiset pienet toimijat, jotka ovat kunnissa näitä jätehuoltoja järjestäneet, jäävät suurten toimijoiden jalkoihin, ja siinä, että monien pienten ja pienempienkin yritysten jätehuolto erityisesti haja-asutusalueilla tulee heikkenemään.

Tätä lakia on perusteltu yrittäjien puolelta sillä, että jotenkin näitten hinnat halpenisivat ja yritykset saisivat itse päättää, minkä jätekuljetuksen osan ne haluavat oman yrityksensä hoitavan, mutta ajatus siitä, että meillä ajelee 3—4 jätekuljetusautoa ja kaikilla on omat kiertolenkkinsä, jonka jälkeen sitten kaikki hoitavat omat kierrätysjärjestelmänsä ja omat loppukäsittelyjärjestelmänsä, ei kuulosta miltään muulta kuin ylimääräisiltä kustannuksilta. Epäilen tämmöistä ajattelua siitä, että hinnat halpenisivat.

Näiden kahden pykäläesityksen elikkä 32 § ja 42 § tulisi olla siinä muodossa kuin ne ovat tälläkin hetkellä, elikkä tässä esityksessä ei pitäisi koskea niihin ollenkaan, ja sitten tämä 145 § pitäisi muuttaa siihen muotoon, että siellä on se 20 prosentin ulosmyynti, ei mitään siirtymäaikoja eikä mitään 500 000 euron rajoitusta.

Mutta tässä ehkä lopuksi sanon sen, että jos ponteen on kirjoitettu, että tulee seurata muutosten vaikutuksia kunnan valvontaviranomaisten työmäärään, kotitalouksien jätteenkeräilyn hintakehitykseen, haja-asutusalueiden laittomien kaatopaikkojen lisääntymiseen ja arvioida myöskin ulosmyyntirajan vaikutuksia jätehuollon järjestämiseen, niin nämä riskit tiedetään jo. Ei niitä muuten olisi tarvinnut kirjoittaa tänne seurattavaksi, koska kaikki asiantuntijat sanoivat nämä riskit ja silti tämä tehdään. Täytyy yhä edelleen hämmästellä.

18.11 **Matti Semi vas:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä jätelain muutoksessa — kun katsoo, mitä sinne kunnalle jää — kunnalle jää asumisesta ja kunnan hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyvä jäte ja mahdollinen asumisesta maaseudulla syntyvä jäte, mikä toimitetaan vain kunnallisena toimintona, ja se pudottaa niiden jätteiden määriä, mitä julkisesti ruvetaan kuljettamaan.

Tällä hallituksen esityksellähän lopulta tulee käymään niin, että noin 230 000 tonnia yhdyskäytettä siirtyy vapaille markkinoille. Arvio siitä, kuinka paljon se kunnallisen jätehuollon tuloja vähentää, on noin 45—56 miljoonaa euroa. Tästä voi vetää semmoisen johtopäätöksen — sen jälkeen, jos noita rakenteita katsoo, mitenkä ne on tehty — että tämän seurauksena yhdyskuntajätteiden taksat tulevat nousemaan. Sitten siinä on se hankaluus, että kun Suomi on semmoinen maa, että me asumme erittäin tiheästi täällä etelässä ja Lounais-Suomessa ja sitten erittäin harvassa, mitä ylemmäs ja idemmäs mennään, niin se eriarvoistaa sen hinnoittelun huomattavasti vielä tuolla harvaan asutuilla alueilla ja sen lisäksi vaikuttaa siihen, että meidän huoltovarmuus heikentyy ja luvattomat kaatopaikat saattavat lisääntyä, kun niitä jo tänäkin päivänä löytyy.

Minusta tämä nykyinen kunnallinen järjestelmä on ollut erittäin hyvä ja toimiva malli kaatopaikkajätteen ja jätteenkeräyksen kannalta ja toisaalta se on vähentänyt huomattavasti sitä jäteautojen rallia, mikä oli joskus ennen tätä nykyistä jätelakia, ja samalla turvaa meidän infran kestävyyttä, parantaa sillä tavoin, että ei ole niin paljon kuorma-autoja kuluttamassa niitä.

Loppujen lopuksi kuitenkin kunnille jää lopullinen vastuu näistä jätteistä, jätteen huoltamisesta, ja siinä käy sitten sillä tavalla, että sekin on lisää painetta antamassa tähän taksan nousuun.

Tämä infra, minkä kunnat ovat rakentaneet, on tehty yhteiskunnan varoilla, ja nyt se aukaistaan suoraan yritysten käyttöön, ja siinä mielessä tavallaan tämä kaupunkien ja kuntien markkinatilanne heikkenee siinä vaiheessa.

Sitten nämä jätteenpolttolaitokset. Niille tämä tilanne on todella hankala, koska nykyinen jätelaki perustuu siihen, että mahdollisimman paljon pitää kierrättää kanssa, ja jotta jätteen määrä riittäisi, olisi erittäin tarpeellista, että ulosmyyntiraja olisi siinä 20 prosentissa.

Se tukisi myös kiertotaloutta sillä tavalla, että jätelaitoksien ei tarvitsisi lähteä ostamaan jätteitä, mikä tavallaan lisää jätelaitoksien omakustannusrakennetta ja myös sähkön hintaa korottaa siinä vaiheessa, jos joudutaan ostamaan paljon jätteitä vaikka ulkomailta. — Kiitos.

18.15 **Satu Hassi vihr:** Arvoisa puhemies! Koska tämän keskustelun aluksi käytin valiokunnan mietinnön esittelypuheenvuoron, niin selvyyden vuoksi totean, että kannatan vastalauseissa esitettyä 20 prosentin ulosmyyntirajaa. Itse näen asian sillä lailla myöskin näiden kilpaillun jätteen tuottajayritysten näkökulmasta, että heidän kannaltaanhan kilpailua on enemmän, jos kunnan laitoksen toimintaa ei rajata niin paljon kuin mitä hallitus esittää. Ja toiseksi: vertailuaineistosta muista EU-maista, mitä valiokunnalle esitettiin, selvästi kävi esille se, että niissä EU-maissa, joissa jätteiden kierrätysaste on korkein, noudatetaan tätä 20 prosentin rajaa, eli siellä kunnan toimintamahdollisuuksia jätehuollossa ei rajata sellaisella tavalla kuin hallitus nyt esittää Suomessa tehtäväksi.

18.17 **Pauli Kiuru kok:** Arvoisa rouva puhemies! Muutamassa puheenvuorossa, edustajien Paatero ja Myller puheenvuoroissa, tuotiin esiin huoli tästä 500 000 euron myyntirajasta, että sitä ei pitäisi tässä laissa tuoda mukaan ollenkaan. No, nyt on tilanne niin, että hallituksen esityksessä nimenomaan sanotaan, että hankintalaista poiketen ulosmyynnin rajaamista enintään 500 000 euroon vuodessa ei kuitenkaan esitetä sovellettavaksi jätealalla tässä laissa, eli tämä huoli on sitten pois. Siinä oli ilmeisesti pieni virhe tulkinnassa.

Pitkä siirtymäaika on oikein hyvä: on tehty isoja investointeja, ja ne pitää turvata. Mitään sellaista vastakkainasettelua en halua nähdä yksityisen ja julkisen puolen suhteen. Tässä on tavoitteena kiertotalouden edistäminen, mutta totta kai aina, kun tehdään isoja muutoksia, siihen liittyy riskejä. Sen takia on nyt ympäristövaliokunnassa kuunneltu herkällä korvalla sekä hallintovaliokuntaa että talousvaliokuntaa ja heidän esityksiään lausumista ja tarkasta seurannasta, ja sitä me teemme ja uskomme, että hyvään suuntaan olemme menossa. Uusia innovaatioita syntyy.

18.18 **Joona Räsänen sd:** Arvoisa puhemies! Jätelain keskeisimmät tavoitteethan liittyvät terveyden- ja ympäristönsuojeluun. Siis sen takiahan meillä on sellainen jätelainsäädäntö kuin meillä on ollut, jotta me pystymme hoitamaan tämän välttämättömän asian parhaalla mahdollisella tavalla joka puolella Suomea. Mutta nyt, kun hallitus lähti uudistamaan jätelakia, tämä terveyden- ja ympäristönsuojelu ei ollutkaan se keskeinen tavoite, vaan markkinoiden avaamisesta tuli hallituksen keskeinen tavoite. Siinä sitten piilevätkin tämän uudistuksen keskeisimmät riskit, jotka tulevat totta kai sitä kautta, kun tätä ulosmyyntioikeutta nyt ollaan rajaamassa enemmän kuin hankintadirektiivi edellyttää. Tämä suuntahan on sama, mikä oli jo viime vuonna: kun hyväksyttiin hankintalain uudistamista, niin hallitus otti jo silloinkin linjakseen, että pitää Suomessa säädellä näitä asioita paljon tiukemmin kuin mitä EU-direktiivi meiltä edellyttää.

Kaikilta osin voi todeta, että tässä edelliset puhujat ovat hyvin käyneet läpi substanssipuolta ja näitä riskejä, mitkä liittyvät nimenomaan kiertotalouteen ja myös kunnallisten jäteyhtiöiden toimintaan. Mutta ehkä yleisenä huomiona tästä ulosmyyntioikeuden rajaamisesta nyt ensin 10 prosenttiin ja sitten 2030 alkaen 5 prosenttiin voi sanoa, että tämä on kumma juttu, kun monesti tässä salissa puhutaan, että ei nyt kaikista asioista pidä käydä kysymässä sieltä Brysselistä lupaa tai ei pidä Euroopan tasolla säädellä erilaisia asioita niin

rankasti. No, nyt kun kerrankin on sellainen asia, missä meillä hankintadirektiivi lähtee siitä, että 20 prosenttiin asti on tämä ulosmyyntioikeus, niin nyt sitten kansallisilla päätöksillä halutaan vetää vieläkin tiukempaa linjaa. Tästä edustaja Paatero käytti erittäin hyvän puheenvuoron. Kun nyt sitten katsotaan, mihin Suomi siirtyy omassa politiikassaan verrattuna muihin Euroopan maihin, muutos on aika dramaattinen. Tältä osin voi kyllä kysyä, onkohan tässä järkeä, ja siltä osin voi lämpimästi kyllä kannattaa näitä vastalauseissa esille tuotuja argumentteja.

18.20 **Markku Eestilä kok:** Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Kiuru puuttui täällä tärkeään asiaan, tähän pitkään siirtymäaikaan, joka nyt on 2030:een sillä 10 prosentilla, ja vasta sitten siirrytään 5 prosenttiin. Yleensä, kun muutoksia ja uudistuksia tehdään, pitäisi aina ottaa huomioon investointisuoja. Joku on saattanut tehdä millä tahansa toimialalla isoja investointeja, olipa se julkinen investointi tai yksityinen investointi. Tämä pitkä siirtymäaika turvaa sen, että näille investoinneille annetaan tietty turva. Mikäli siirryttäisiin aina nopeasti ja yhtäkkiä jollakin hallituskaudella uusiin lainsäädännöllisiin säädöksiin, jotka tavallaan vaarantavat sen investoinnin takaisinmaksut, jotka tämmöisellä toimialalla, mitkä tässäkin ovat nyt kyseessä, ovat pitkiä, 10, 20, jopa 30 vuotta, koska katteet ovat pieniä, silloin on aivan oikein, että hallitus on esityksessä ottanut herkällä korvalla huomioon nämä lausunnossa esitetyt kriteerit.

18.21 **Sirpa Paatero sd:** Arvoisa rouva puhemies! Pakko vielä kysyä, kun tässä kuitenkin käsittelyn yhteydessä muun muassa esitettiin se kysymys: sen jälkeen kun todettiin, että hallitus ei suostu — siitä huolimatta, että asiantuntijat olivat sitä mieltä, että tämmöiseen lainsäädäntöön ei pitäisi mennä — niin meille ainakin valiokunnassa tehtiin kysymys, eikö sinne voisi kirjata, että siirtymäajan jälkeen tilanne arvioidaan eikä vain pudoteta automaattisesti 5 prosenttiin. Olin kyllä hämmentynyt, että tätäkään arviointia ennen pudottamista 5 prosenttiin eivät hallituspuolueet halua tehdä, vaan vaikka näyttäisi miltä se lainsäädäntö, niin luotetaan, että se ponsi, jossa seurataan muun muassa sitä vaikutusta, on ainoa keino, mutta ei edes haluta ja pystytä arvioimaan, onko tämä vienyt suomalaisen jätehuollon ja kierrätystavoitteet tuhon tielle.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain, aravarajoituslain ja asumisoikeusasunnoista annetun lain 16 a §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 12/2018 vp
Valiokunnan mietintö YmVM 3/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 3/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Yleiskeskustelu alkaa — valiokunnan puheenjohtaja edustaja Hassi.

Keskustelu

18.23 **Satu Hassi vihr** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myös tämä valiokunnan mietintö on erimielinen. Tässä tapauksessa valiokunnan mietintöön jätetyssä vastalauseessa ei esitetä pykälämuutoksia vaan ponsia, koska tähän asiaan liittyvät kiistanalaiset asiat on hallitus suunnitellut ratkaistavaksi asetuksella.

Tässä on taustalla tämän eduskunnan aikaisemmassa vaiheessa hyväksymä ponsi, jossa velvoitetaan hallitus valmistelemaan uudistuksia tähän 40 vuoden korkotukijärjestelmään, jolla siis valtio tukee sitä, että rahoitetaan kohtuuhintaista vuokra-asuntotuotantoa. Tämän eduskuntakauden aikanahan on sitten uutuutena tuotu tämmöinen niin sanottu 10 vuoden korkotukimalli. Ympäristövaliokunta ja eduskunta totesivat, että tämä 10 vuoden malli on kaikilta osin edullisempi lainanottajalle, vuokra-asuntojen rakennuttajalle, kuin tämä pidempään toiminut 40 vuoden malli.

Lyhyessä korkotuessa eli siis siinä 10 vuoden mallissa sallittu maksimituotto on suurempi, 6 prosenttia, kun pitkässä mallissa se on 4 prosenttia. Omavastuu on pienempi, 2,5 prosenttia, kun pitkässä mallissa 3,4 prosenttia. Sitten tässä 10 vuoden mallissa tämä tuki jatkuu koko laina-ajan, kun sen sijaan 40 vuoden mallissa vain 23 vuoden ajan.

Ympäristövaliokunnan ehdotuksesta eduskunta siis hyväksyi ponnen, että tämä 40 vuoden pitkä korkotukimalli pitää uudistaa sellaisella tavalla, että nämä ovat keskenään tasavertaisia. Tämä on nyt tämän hallituksen esityksen tavoite. Erimielisyys koskee sitä, onko tämä hallituksen esitys nyt riittävä korjaus nykytilanteeseen.

Hallituksen esitys siis parantaa jossain määrin tämän 40 vuoden mallin ehtoja siten, että omavastuukorkoa alennetaan ja sitten tätä sallittua omarahoitusosuuskorkoa nostetaan 6 prosenttiin, mutta kiistaa on sitten herättänyt se, että samalla kielletään varautuminen rakennusten ja asuntojen tuleviin perusparannus-, ylläpito- ja hoitokustannuksiin. Korkotuen maksuaikaa pidennetään mutta ei kuitenkaan siihen 40 vuoteen tai siihen täyteen aikaan. Sinänsä näitä kaikkia pykälämuutoksia, mitä hallitus esittää, valiokunta kannattaa yksimielisesti.

Valiokunta toteaa mietinnössään myöskin sen, että Suomen asuntokannasta alle puolet eli noin kolmasosa on vuokra-asuntoja ja näistä reilu kolmasosa on näitä valtion tukemia korkotuki- tai aravalainoitettuja asuntoja. Nykyisen korkotason aikana tämä valtiontuki varsinaisen korkotuen muodossa on ollut vähäinen. Kohtuuhintaista asumista tai asukkaalle kustannuksiltaan kohtuullista asumista valtio tukee myös asumistuen muodossa. Viime vuonna asumistukea maksettiin noin 2 miljardia euroa ja sen lisäksi toimeentulotukea maksettiin noin 300 miljoonaa euroa asumismenojen kattamiseen eli käytännössä lähinnä vuokriin.

Valiokunta toteaa myöskin sen, että asumisen hintaan kaikkein eniten vaikuttava seikka on se, onko asuntoja tarjolla riittävästi vai ei. Valiokunta kommentoi myöskin sitä keskustelua, mitä käydään siitä, syrjäyttääkö tämä korkotuettu asuminen, jossa vuokrat ovat kohtuullisempia kuin vapailla markkinoilla, muuta asuntotuotantoa. No, tietenkin se syrjäyttää sellaisilla alueilla, joilla tontit ovat haluttuja, tämmöistä markkinaehtoista tuotantoa, mutta valiokunta toteaa, että on sinänsä perusteltua tuottaa näitä valtion korkotuettuja asuntoja, koska sillä tavalla taataan, että asuma-alueilla on asukaskannan monimuotoisuutta, eli toisin sanoen ehkäistään asuma-alueiden segregaatiota, minkä ehkäisemisen hyödyt yhteiskunnalle ovat erittäin moninaiset, myöskin taloudelliset.

Valiokunta toteaa myöskin huolestuttavana piirteenä tämänhetkisissä asuntomarkkinoissa sen, että uusia omistusasuntoja myytäessä näiden taloyhtiölainojen osuus on kasvamassa. Se voi olla jopa 70 prosenttia, mikä osaltaan voi kiihdyttää asuntojen hinnannousua mutta myöskin siten luoda tällaisia tilanteita, joissa ihmiset joutuvat velkaloukkuun, mikäli korot nousevat eikä ole realistisesti arvioitu tämän taloyhtiön lainan vaikutusta kykyyn rahoittaa asunto. Eli toisin sanoen valiokunta korostaa sitä, että kun verrataan näitä tarjonta- ja kysyntätukia eli tätä korkotukea ja sitten asumistukea, niin pitää ottaa huomioon asuntopolitiikassa muitakin kuin tällaisia välittömiä taloudellisia seikkoja, kuten muun muassa segregaation estäminen.

Valiokunnan mietintöön jätetyssä vastalauseessa esitetään neljää pontta, joiden tavoitteena on parantaa tämän 40 vuoden korkotukimallin kilpailukykyä. — Kiitoksia.

18.31 **Riitta Myller sd:** Arvoisa puhemies! Todellakin tämän lainsäädännön alku on eduskunnan hyväksymässä ponnessa, jossa kannettiin huolta siitä, että tämä pitkä korkotuki on ehdoiltaan sellainen, että kasvukeskuksiin ei synny riittävästi kohtuuhintaista asuntotuotantoa, niin että ne olisivat pitkään, itse asiassa ikuisesti, vuokra-asuntokäytössä, niin kuin kuntien rakennuttamat pitkällä korkotuella rakennetut asunnot ovat käytännössä.

Todellakin tähän liittyi se, että tämä ponsi tehtiin siinä yhteydessä, kun tällainen toinen korkotukilaki hyväksyttiin eli tällainen lyhytaikaisessa vuokrakäytössä oleviin asuntoihin tarkoitettu korkotuki. Siinä nämä ehdot olivat paremmat kuin tässä pitkässä korkotuessa, vaikka vuokrataso tässä 40 vuoden korkotuessa on lähes puolet edullisempi kuin tässä lyhyessä korkotuessa. Tätä lyhyttä korkotuettua asumista luonnehdittiinkin lähinnä sitten tällaisena tukena rakennuttajille, joka sitten tietysti realisoituu silloin, kun mahdollisesti 10 vuoden kuluttua nämä asunnot myydään, ja jos niihin on saatu vielä näitä kuntien edullisia tontteja, niin se on suoraa tulonsiirtoa silloin rakennuttajille, vaikka tarkoituksena on tietysti rakentaa asuntoja tarvitseville ja tässä tapauksessa erityisesti pienituloisille asuntoja tarvitseville henkilöille ja perheille.

Todellakin, me emme esitä tätä lakiehdotusta hylättäväksi, koska ne suurimmat muutokset, mitkä tähän liittyvät, tai ne esitykset, mitkä tähän liittyvät, tullaan tekemään asetuksissa. On sanottava, että tämä lakiehdotus on oikeansuuntainen. Siinä lyhennysten etupainotteisuus kasvaa, korkotukiaikaa pidennetään, mutta ei todellakaan koko tähän laina-aikaan, ja enimmäisrahoitusosuutta nostetaan 95 prosenttiin. Eli nämä ovat kaikki niitä elementtejä, jotka parantavat tätä 40 vuoden korkotukimallia.

Mutta jotta tämä todella saataisiin toimivaksi, niin vastalauseessa on esitetty ne keinot ponsien muodossa:

”1. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvoston asetuksella pitkäkestoisen korkotukimallin ehdot säädetään lyhytkestoista houkuttelevammiksi. Omarahoitusosuuden korko nostetaan 8 prosenttiin ja omavastuukorko asetetaan seuraamaan yleisen korkotason muutoksia.

2. Eduskunta edellyttää, että korkotukiaika ulotetaan koko laina- ja rajoitusajan mittaiseksi ja että korkotukena maksettavan tuen määrä on vakio koko laina-ajan.

3. Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa lakimuutoksen vaikutuksia peruskorjausten toteutumisen ja asukkaiden yhdenvertaisen kohtelun osalta.” — Tässähän on todella niin, että pitkässä korkotuessa kielletään varautuminen asuntojen peruskorjauksiin, kun taas 10 vuoden korkotuessa tämä varautuminen sallitaan, ja aika harva uskoo, että vielä 10 vuoden aikana peruskorjauksiin joudutaan.

”4. Eduskunta edellyttää, että hallitus tekee viipymättä kokonaistarkastelun pitkän ja lyhyen korkotukimallin toimivuudesta.”

Nämä ovat siis niitä esityksiä, joita tässä vastalauseessa ehdotetaan, jotta tästä esityksestä saataisiin sellainen, että se todellisuudessa lisäisi asuntotuotantoa sinne, missä asuntoja tarvitaan, ja se nimenomaan lisäisi kohtuuhintaista asuntotuotantoa.

Itse olen myös sitä mieltä, että nimenomaan todella kohtuuhintaisella korkotukimallilla rakennettujen asuntojen, joitten neliövuokra on siellä 10 euron pinnassa, pitäisi olla esimerkiksi täällä pääkaupunkiseudulla noin 40 prosenttia kaikista vuokra-asunnoista. Se olisi sellainen osuus, jolla todella hillittäisiin myöskin sitten tätä yleistä vuokratason nousua.

18.36 **Markku Eestilä kok:** Arvoisa puhemies! Tämä kysymys sivuaa aika mielenkiintoista ilmiötä, mikä Suomessa aika voimakkaana tänä päivänä näkyy: se on tietenkin muuttoliike ja asuntojen hintojen erilaisuus eri puolilla Suomea. On selvää, että asuntojen kalleus ja vuokran kalleus ovat tietenkin sellaisille ihmisille ongelma, joilla ei ole maksukykyä, ja sen takia tämäkin hallituksen esitys sitten sitä parantaa, eli valtio eli veronmaksajat tukevat vuokra- ja asumisoikeusasuntoja, niin että niitä rakennettaisiin enemmän. Se on ymmärrettävää, kun väkeä muuttaa kasvukeskuksiin, erityisesti Helsinkiin, että asuntotuotantoa sitten tällä tavalla kiihdytetään. Mutta kun se tapahtuu monella eri tavalla, niin se väistämättä johtaa tilanteeseen, jossa jollakin tavalla pitäisi kompensoida niiden asuntojen hintojen laskua, joka tapahtuu sitten muualla Suomessa, mutta tulen siihen hieman myöhemmin omassa puheessani.

Valtion tukema asuntotuotanto on vain pieni osa valtion asuntopolitiikan koko keinovalikoimasta. Suomen asuntokannasta noin kolmasosa on vuokra-asuntoja, ja näistä reilu kolmasosa valtion tukemia korkotuki- ja aravalainoitettuja asuntoja. Sen lisäksi, kuten täällä valiokunnan puheenjohtaja totesi, Suomessa maksetaan asumistukia noin 2 miljardia euroa — se sitten eriytyy eri tavalla, kenelle niitä maksetaan — ja mietinnön mukaan myös 300 miljoonaa toimeentulotukea ohjautuu käytännössä asumiseen eli vuokriin. Eli kyllähän tämäkin valtava asumistukipaketti pitää asuntojen hintoja ja sitä kautta vuokria korkealla, ja sitä pitäisi kyllä miettiä, että onkohan tämä nyt aivan oikea mekanismi sitten ohjata valtion eli veronmaksajien rahaa asuntoihin, koska se on kyseenalaista, kenellekä se raha sitten viime kädessä menee.

Sitten tullaan aika mielenkiintoiseen asiaan, mitä valiokuntakin on täällä hyvin sivunnut: ”Huolta aiheuttaa uusimuotoinen rahoitusmalli, jossa uusien omistusasuntojen myynnissä taloyhtiölainojen osuus voi olla jopa 70 prosenttia asunnon hinnasta, mikä voi paitsi kiihdyttää asuntojen hintojen nousua, merkitä myös kasvavia velkariskejä korkotason noustessa.” Tämä on hyvä huomio, sillä minun mielestäni saattaa jopa olla niin, että se kauppahinta, joka käteisellä maksetaan, on vielä pienempi kuin tämä 30 prosenttia, ja tämä on nyt johtanut sellaiseen ilmiöön, jota uusasuntotuotannossa aika paljon käytetään, että kun tällainen taloyhtiölaina otetaan, niin taloyhtiö voi tulouttaa tämän omistajan maksaman rahoitusvastikkeen tuloslaskelmaan, jolloin siitä tulee omistajalle vähennyskelpoinen, esimerkiksi vuokrasta. Tämä on kyllä erikoinen tulkinta — en tiedä, mihin lainkohtaan se perustuu, mutta se on erikoinen tulkinta — jos jossakin bisneksessä velan lyhennys on yhtäkkiä käärittynä johonkin, tällä kertaa rahoitusvastikkeen muotoon — oikeus siihen, että se vähennetään tuotosta, velan lyhennys vähennetään tuotosta. On monia sellaisia elementtejä, mitkä kiihdyttävät asuntotuotantoa mutta kiihdyttävät myös sitten asuntojen hin-

nannousua, ja sehän ei voi olla vähävaraisten näkökulmasta tarkoitus eikä kyllä oikein muidenkaan ihmisten näkökulmasta tarkoitus.

Mutta jos olen oikein tulkinnut, niin vielä vakavampi oikeusvaje sisältyy korkeimman hallinto-oikeuden tulkintaan, että kun tavallinen ihminen, joka ei itse asu tämmöisessä asunnossa, ostaa tällaisen asunnon, maksaa käteisellä pienen hinnan, sen jälkeen maksaa nämä taloyhtiölainat pois eli sen rahoitusvastikkeen, vaikka puolen vuoden kuluttua kerralla, mutta ei asu siinä itse ja myy, niin silloin verottaja tulkitsee niin — vaikka hän myisi sen samalla hinnalla kuin on ostanut, kun on velat maksanut pois — että sitä velanmaksua ei otetakaan huomioon sitten asunnon hankintahinnassa. Käy niin, että vaikka tämä pahaaavistamaton kansalainen myy tämän asunnon pois samalla hinnalla kuin on ostanut, niin hän saa merkittävän luovutusvoittoverolapun verottajalta. Näin on tapahtunut, ja silloin meidän täytyy ruveta perkaamaan, jos tällainen epäoikeudenmukaisuus kohtaa sellaista henkilöä, joka ei ole tietoinen siitä, miten taloyhtiö on kirjanpidossaan käsitellyt rahoitusvastiketta.

Ja jos ajatellaan kokonaisuutena tätä ilmiötä — velan lyhennys muodostaa vähennyskelpoisuuden tuloista — niin kyllä me aika erikoisen ilmiön kanssa olemme tekemisissä, koska yritysmaailmassa kuitteja ja tositteita täytyy säilyttää käsittääkseni kymmenen vuotta. Kuka näitä enää viidentoista vuoden kuluttua selvittää, että kuka on vähentänyt rahoitusvastiketta ja mistä. Eli kyllähän tälläkin tavalla tuetaan aivan selvästi asuntotuotantoa, ja jossakinhan tämä homma nyt on ehkä katkaistava, ja on ruvettava katsomaan, onko tämä oikeus ja kohtuus enää. Nimittäin tämähän johtaa siihen, että kun joku ostaa asunnon ja vuokraa sen asunnon ja saa vähentää hoitovastikkeen ja rahoitusvastikkeen siitä, niin se on plus miinus nolla ja hän ei maksa vuokrasta euroakaan veroa. Kyllähän nämä ovat jonkunmoisia verovapaamatkustajia minun käsityksen mukaan. Täytyy tutkia tätä asiaa tarkemmin ja katsoa, mitä tälle voidaan tehdä.

Mutta varsinainen asia tämän esipuheen näkökulmasta: Ehkä joku saattaa ymmärtää, minkä takia tässäkin salissa olen usein puhunut siitä, että kun asuntojen hinta jossain päin Suomea tietenkin laskee, kun se jossain päin nousee muuttoliikkeen takia, niin kuitenkin kiinteistöverossa verotusarvoa sitä kiinteistöä kohtaan lasketaan rakentamiskustannusten perusteella, eli käytännössä se on lähes sama eri puolilla maata. Minun mielestäni, jos me hyväksymme tämän, että täällä pystyy tätä taloyhtiölainaa käyttämään ikään kuin rakentamisen kiihdykkeenä ja myynnin kiihdykkeenä, silloin meidän pitäisi oikeudenmukaisuussyistä hyväksyä se, että me tarkastelemme kiinteistöveron perusteita niin, että kiinteistöveron verotusarvo on sidoksissa kiinteistön todelliseen arvoon. Silloin me pääsemme siihen oikeudenmukaisuuteen, että jos jollakin omaisuuden arvo laskee tämän muuttoliikkeen takia, niin silloin häntä ei veroteta niin rankasti kuin tällä hetkellä tehdään, eli eihän omaisuuteen liittyvä vero voi olla semmoinen, että sitäkin omaisuutta, mitä ei ole olemassa, verotetaan.

Nämä ovat isoja asioita, ja on hieman harmi, että täällä on paikalla vain muutama kansanedustaja, jotka kuuntelevat niitä asioita, joista tämän salin pitäisi huomattavasti enemmän keskustella. Nämä koskevat Suomessa satojatuhansia ihmisiä, ja nämä ongelmat ovat joka päivä läsnä, ja sen takia näille pitää pyrkiä jotakin tekemään.

Tiedän, että valtiovarainministeriö tällä hetkellä arvioi uudelleen kiinteistöverotusta ja nimenomaan verotusperusteita, mutta siitä, kuinka nopea se prosessi on ja mikä se lopputulos on, [Puhemies koputtaa] minä en ole varma.

18.43 **Pauli Kiuru kok:** Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Eestilä nosti puheeksi merkittäviä asioita, ja jatkan näistä asuntomarkkinoista näin laajemmassa näkökulmassa, myös mitä ympäristövaliokunnassa mietintöön muutama kappale laitettiin.

Taloyhtiölainat — 70 prosentin luokkaa korkeimmillaan — on kyllä semmoinen tekijä, joka madaltaa kynnystä oman asunnon ostamiseen. Se on sinänsä aivan hyvä, mutta siihen liittyy merkittävä riski asuntokuplan syntymisestä, ja kun tähän samaan tilanteeseen otetaan matalat korot ja vielä se, että on näitä maksuvapaavuosia, niin ostajalle saattaa syntyä harhainen kuva omasta maksukyvystään. Ja nyt on kyllä markkinoilla ainakin paikallisesti, joillakin alueilla, nähtävissä ihan selviä ylikuumenemisen merkkejä.

Nämä tukiasiat: 2 miljardia asumistukeen ja 300 miljoonaa euroa toimeentulon kautta vuokrien maksuun ovat todella isoja rahoja, ja siinä kyllä kannattaa ruveta jo vähän miettimään ja todellakin perkaamaan sitä, kiihdyttävätkö ne vuokrien nousuja, asuntojen hinnannousuja, mihin ne tuet loppujen lopuksi siirtyvät. Vaikka olen puhemiehistä katsottuna täällä oikealla reunalla, niin en kuitenkaan kannata törkyahnetta kapitalismia, jossa valtion maksamat tuet valuvat ahneiden kapitalistien käsiin. Tavoitteena tässä nyt on se, että jokaiselle suomalaiselle saadaan kohtuuhintainen asunto ja tukimuodot ovat sellaisia, että ne mahdollistavat järkevän asumisen ja ne mahdollistavat myös järkevän vuokra-asuntojen tuotannon, mutta kohtuuttomia ja liian byrokraattisia järjestelmiä ei tietenkään pidä maahan rakentaa.

Edelleen me olemme 20—30 vuoden välein asuntokuplassa, ja pidän pienenä yllätyksenä, jos en kolmen neljän vuoden sisällä näe jonkinlaista kuplan puhkeamista.

18.45 **Riitta Myller sd:** Arvoisa puhemies! Tässä tuli muutamia asioita, joitten vuoksi pyysin puheenvuoron. Tämä kysymys asumistuesta ja sitten tästä rakentamisen tuesta eli kysyntätuesta ja tarjontatuesta — kysyntätuki on tätä asumistukea — ja siitä, mihin se ohjautuu: Ymmärtääkseni siitä on tehty kyllä selvityksiä, eli se ei ole se seikka, joka nostaa vuokria. Mutta sen vuoksi tarvitsemme näitä tarjontatukia, että meillä on sitten vaihtoehtoja tuolla asuntomarkkinoilla ja vuokra-asuntomarkkinoilla, että näitä todella edullisia vuokra-asuntoja on tarjolla ja sellaisia vuokra-asuntoja, jotka ovat omakustannushintaisia ja jotka rakennetaan sillä tavalla, että niistä ei synny voittoa kenellekään vaan se edullisuus tulee nimenomaan asunnon tarvitsijan eduksi. Itse kannatan, että tätä puolta lisätään, jolloin sitten saadaan enemmän tasapainoa sinne markkinoille. Mutta toki on niin, että ylipäätänsä se, että meillä on asunnot oikeassa paikassa eli siellä, missä ihmiset, riittävästi asuntoja siellä, missä kasvavaa kysyntää on, on kokonaisuutena ottaen tietysti se keino, jolla niitä asumiskustannuksia hillitään.

On hyvä, että nyt nämä taloyhtiölainat ovat nousseet esille. Itse ehkä puoli vuotta sitten tein kirjallisen kysymyksen tästä asiasta asuntoministerille. Hän ei nähnyt mitään ongelmaa näissä kasvavissa taloyhtiölainoissa. Itse olen myöskin huolissani siitä, aiheuttaako se, että on tällainen hyvin pieni omavastuuosuus siinä alussa, sen, että ehkä yliarvioidaan se oma maksukyky ja sitten joudutaan ehkä hankaluuksiin.

Ylipäätänsä niitä hyviä asioita, mitä meillä asuntopolitiikassa on tapahtunut viimeisten vuosien aikana, on se kehitys, mikä on tapahtunut valtion ja kuntien välillä näitten MAL-sopimusten kautta, mikä on merkinnyt sitä, että yhä paremmin ollaan voitu asuntoja sijoittaa liikenteellisesti hyville paikoille. Tämä on esimerkiksi ympäristönäkökulmasta erittäin tärkeä asia mutta myös siitä näkökulmasta, että työpaikkojen ja asumisen välillä nämä yh-

teydet paranevat. Tätä työtä pitää kehittää ja nämä MAL-sopimukset viedä myös pääkaupunkiseudun ulkopuolelle muihin kasvukeskuksiin.

Ja olen samaa mieltä näistä kahtia jakautuneista asuntomarkkinoista. Sinne, [Puhemies koputtaa] missä kysyntää on vähän, pitää löytää keinoja ratkaista niitä ongelmia.

18.48 **Markku Eestilä kok:** Arvoisa puhemies! On hyvä, että näistä asioista rakentavasti keskustellaan. Kyllä nämä taloyhtiölainat saattavat olla oikeasti ongelma silloin, kun korkotaso lähtee nousemaan. Me elämme vieläkin negatiivisten korkojen aikaa. Kuitenkin Amerikassa aika vahvasti korot, pitkät korot, ovat nousseet, ja on oletettavaa, että jollakin aikajänteellä ne alkavat nousta myös täällä, ja silloin kyllä jotkut saattavat joutua vaikeuksiin, koska he ovat ehkä mitoittaneet sitten jollakin tietyllä korkotasolla oman elämänsä. Taloyhtiölainat ovat tällä vuosikymmenellä nousseet 10 miljardia, ne ovat tällä hetkellä noin 17 miljardia, ja kulmakerroin nousussa näkyy olevan 45 astetta, niin että kyllä se jonkunmoinen ongelma on. Niin kuin äsken totesin, ehkä sitä kautta vielä saattaa se ongelma tulla suuremmaksi, kun huomataan, miksi meidän pitää oikeasti veroeuroilla tukea sitten sellaisia kirjanpidollisia järjestelmiä, että taloyhtiöissä sitten tuloslaskelmaan viedään. Kyllähän meidän pitäisi sillä tavalla muuttaa lainsäädäntöä, että se kuuluu taseeseen. Taloyhtiöhän on käytännössä vain bulvaani siinä välissä. Kun tämä omistaja maksaa, lyhentää lainaa, niin taloyhtiö ottaa sen ikään kuin tuloutukseen. Minun mielestäni meillä on liian monta mekanismia, joilla kiihdytetään asuntorakentamista, ja se johtaa juuri siihen, mihin se on johtanut.

Näen itse kyllä hieman eri lailla kuin edustaja Myller sen, että kun meillä on noin massiivinen asumistuki Suomessa, 2 miljardia, josta sitten 30 prosenttia kenties kohdistuu tänne pääkaupunkiseudulle, ja vielä toimeentulotuen kautta 300 miljoonaa pannaan lisää, niin kyllähän sen täytyy ruveta näkymään asuntojen hinnassa ja asuntojen vuokrissa. Nimenomaan tämähän kiihdyttää sitä asuntotuotantoa ja sijoittajien asuntokauppaa, kun on niin pieni raha, millä pääsee itse ostamaan, ja kun vielä sattuu tietämään sen, että on sellainen taloyhtiö, joka tulouttaa tuloslaskelmaan tämän rahoitusvastikkeen, että kun vuokraa saat, niin et maksa euroakaan veroa, koska verottaja tulee sitä asunnon hintaa sitten ikään kuin kumppanina ajamaan kiinni, ja sitten aikanaan, kun vuokrailet sitä, joskus muutat, itse asut pari vuotta ja myyt pois, saat tehdä sen verovapaasti. Näitäkin asioita pitää nimenomaan tässä salissa pohtia.

18.51 **Pauli Kiuru kok:** Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Myller viittasi siihen, että nämä kysyntätuet, siis asumislisä ja toimeentulotuki siltä osin kuin se kohdistuu vuokriin, eivät siirry korottavasti vuokriin. Ymmärrän tämän väitteen, koska olen kuullut sen saman väitteen. Se taisi olla asiantuntijakuulemisessa valiokunnassa, kun kuulimme tästä asiasta, ja itse hämmästyin sitä. Tietysti asiantuntijaa mielellään uskoisin, mutta ajattelen vähän samalla tavalla kuin Eestilä, että jos 2,3 miljardia jotain tuetaan, niin kyllähän sen nyt jossain täytyy näkyä, jos sitä tavaraa siellä hyllyllä on kuitenkin rajallinen määrä, tässä tapauksessa niitä vuokra-asuntoja. Ihan tämmöinen omaehtoinen kokemus kentältä tukee sitä, että kyllä se nyt jossain näkyy — ei ehkä siinä määrin kuin euroista voisi päätellä, mutta jonkinlaista.

No, sitten edustaja Myller otti kyllä myös hyvän asian esille, MAL-sopimukset ja liikenneasiat. Kun asuntopolitiikasta puhutaan, silloin ei puhuta pelkästään rakennettavista taloista tai tuista, silloin puhutaan myös liikennepolitiikasta. Siihen liittyy myös ympäristö-

politiikka, päästöt ynnä muut tällaiset. Nyt jos ajatellaan esimerkiksi tätä asuntotilannetta pääkaupunkiseudulla, hinnat nousevat sellaisella kertoimella, että tavallisella, tavallista työtä tekevällä ihmisellä on todella suuria vaikeuksia selvitä vuokrista, saati että sitten lähtee säästämään omaa asuntoa. Ja millä sitä painetta voidaan purkaa, niin yksi keino on todellakin nämä MAL-sopimukset, toimivat liikenneyhteydet. Jos me saamme toimivat raideyhteydet Tampereen suuntaan ja Turun suuntaan, niin että se yhteys on noin tunnin, silloin tämä on yhtenäistä työssäkäyntialuetta, ja moni mielellään käy esimerkiksi Hyvinkään, Hämeenlinnan, Riihimäen, Tampereen suunnalta pääkaupunkiseudulla töissä ja palaa sitten illaksi kotiin, mutta jos se matka kestää lähes kaksi tuntia suuntaansa, se ei ole toimiva vaihtoehto. Tunti on semmoinen raja, jossa päivittäinen työmatka suuntaansa vielä auttavasti toimii.

18.53 **Riitta Myller sd:** Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti: Nyt olisi varmaan todellakin aika selvittää sitä, mistä tämä vuokrien nousu johtuu, koska kyllä se todella huonosti ohjaa politiikkaa, jos meillä on sellainen käsitys, että asumistukia leikkaamalla vuokria ikään kuin saadaan laskettua, koska silloin me nimenomaan leikkaamme niiltä kaikkein pienituloisimmilta henkilöiltä. Tähänhän se johtaa, jos kategorisesti tämä väite otetaan.

Todellakin asiantuntijat ovat todenneet, että tämmöistä suoraa linkitystä ei ole vaan siinä on monia muita syitä, minkä takia tämä vuokrataso on täällä niin korkea. Tietysti se, että asuntoja on ylipäätänsä liian vähän, on se iso kysymys. Toki nämä liikennejärjestelyt ovat hyvin tärkeitä, sanonpa tässä, eri osissa Suomea, koska esimerkiksi tänne pääkaupunkiseudulle tullaan töihin eri puolilta Suomea, sekä idästä, keskemmältä että lännestä, mutta toki meidän pitää huolehtia siitä, että niitä työpaikkoja on myös muualla kuin täällä pääkaupunkiseudulla.

18.54 **Markku Eestilä kok:** Arvoisa puhemies! Täytyy käyttää puheenvuoro sen takia, ettei kukaan tulkitse, että esimerkiksi edustaja Kiurun kanssa me olisimme täällä sitä mieltä, että lähdettäisiin suoraan vaan asuntotukia vähentämään. Jokainen Suomessa tarvitsee katon pään päälle ja totta kai pitää jonkun vastata siitä, että vuokrat maksetaan näin, ja sen takia meillä on tämmöinen järjestelmä. Mutta sitä pitäisi miettiä, onko se nyt oikein, että me panemme tietyn prosentin, joka maksetaan, vai pitäisikö jotenkin niitä kriteereitä muuttaa, että jokainen asuu vähän myös sillä tavalla, mihin varat riittävät, että ei ihan suoraan mennä mekanismilla nostattamaan asuntojen hintaa ja sitä kautta tietenkin vuokrien hintaa. Yleisesti ottaenhan voidaan ilmeisesti kohtalaisen riidattomasti todeta, että kaikki tuet jollakin tavalla valuvat hintoihin. Niillä vaan on se taipumus. Olipa maataloustuista kysymys tai mistä tahansa, niin kyllä ne vaan hintoihin menevät. Sanokoot asiantuntijat mitä tahansa, niin sellainen taipumus niillä on. Kyllä tämä pitäisi kokonaisuudessaan uudelleen miettiä.

Ennen kaikkea minä toivoisin, että myös sieltä toiselta puolelta salia lähdetään mukaan siihen, että kiinteistöveron verotusarvo pitää jollakin tavalla, postinumeron tai muun perusteella, toteutuneiden kauppojen perusteella, arvioida sillä tavalla, että kiinteistöveron verotusarvo vastaa paremmin kiinteistön todellista arvoa. Onhan se aika erikoista, kun jossain päin Suomea kiinteistön kauppahinta on pienempi kuin vuosittain maksettava kiinteistövero. Kyllähän siinä jollakin tavalla lainsäädäntö ja se, mitenkä tämä kiinteistöveron verotusarvo muodostuu, ovat pielessä. Pakkohan sitä on ruveta tutkimaan ja tervehdyttämään.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 12/2018 vp sisältyvien 1.—3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Finanssivalvonnasta annetun lain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 38/2018 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 4/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 38/2018 vp sisältyvien 1.—9. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

14. Eutanasia-aloite hyvän kuoleman puolesta

Kansalaisaloite KAA 2/2017 vp
Valiokunnan mietintö StVM 4/2018 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 3.5.2018 pidettävään täysistuntoon.

15. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 3.5.2018 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 18.58.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola